ظهر

مدخل عربی و مدخل فارسی

فی هذا المجلد

صاحبه

السلطان بایزید بن محمد خان خلد ملکه

کتاب مدخل بالعربیة و کتاب مدخل بالفارسیة فی النجوم

۳۰

عدد

مختصر مدخل الى علم احكام النجوم
وترجمة المختصر المدخل الى احكام النجوم بالفارسية

كتاب المدخل في
علم النجوم

٢٧٠٣

قد وقف هذه النسخة سلطاننا الاعظم والخاقان المعظم
مالك البرين والبحرين خادم الحرمين الشريفين السلطان بن السلطان
السلطان الغازي محمود خان وقفا صحيحا شرعيا حرره الفقير
احمد شيخ زاده المفتش باوقاف الحرمين
الشريفين غفر لهما

بسم الله الرحمن الرحيم ٥ قال ابو القسم علي بن احمد البجلي
رحمه الله ٥ الحمد لله الذي زين السما بمصابيح تهتدي بها
في ظلمات البر والبحر وجعل الشمس ضيا والقمر نورا وقدره
منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله ذلك عبثا
ولا فطرها باطلا تعالى عما يقول الظالمون علوا كبيرا ٥ جعل
الشمس والقمر بحسبان والنجم والشجر يسجدان والسما رفعها ووضع الميزان
ذلك تقدير العزيز العليم ٥ والحمد لله الذي فضل الناطقين
بذكره قياما وقعودا وعلى جنوبهم وعظم قدر المفكرين في
خلق سمواته وارضه ومدحهم بقولهم ربنا ما خلقت هذا باطلا
فاستجاب لهم دعواتهم وقال اني لا اضيع عمل عامل منكم
من ذكر او انثى ٥ والله عنده حسن الثواب رفع السموات بغير
عمد ترونها وجعل فيها سراجا وقمرا منيرا ان في ذلك لايات
لاولي الالباب وصلى الله على صفوته من بريته وخيرته من
خلقه محمد واله الطيبين من عترته ٥ وبعد فان للصناعات
درجات وللعلوم مراتب فافضلها منزلة اجلها موضوعا
واشرفها محلا اعظمها معلوما والله تعالى يقيض لها من عباده
لتشييد بنيانها وتمهيد اركانها الطفهم في الدنيا محلا لديه واقربهم
في الاخرة لديه اليه فكما انها تكسد عند عدمهم فهي تنفق لا محالة
عند وجودهم ولكل صناعة يوما مديل ولما ظهر لي عناية سيدنا
الوزير الجليل فخر الملك ابي الحسين بن مولانا الكامل ذي الجلالتين

وزير الوزرا زين الله بقايهما الدنيا وادام عمارهما بدوام سلطانهما
ثم اني لما باحثت اقسام علم النجوم المسمى بالاحكام ووجدت
ما صنف قديما من المداخل الى هذا النوع من اقسام هذا العلم
قد جمع الى التطويل في فنه القصور عن الكفاية في معناه او القطع
دون بلوغ ما لا بد للمبتدي منه بدات حينيذ بجمع مختصر مدخل
الى علم احكام النجوم يكون الغرض منه مع الايجاز والتخليص التكميل
في نوعه والتناهي في فنه غير قاصر مع تفرقها لا بد منه ولاه
ولا ناقص مع تسهيل الامر فيه مما لا يستغني عنه بدايا ليسهل
حفظه ويقرب تصوره وجعلته ستين بابا كل باب منه قايم
بذاته منفرد في معناه على النظام والنسق اللايق بهذا النوع
من العلم مستعينا بالله عز وجل ومستمدا توفيقه جلت عظمته
في الارشاد للصواب وهو حسبي وحده وكفى ٥ ٥ ٥ ٥

روس الابواب ٥

١ في معرفة حساب الجمل الكبير والصغير ٢ في اسما البروج
الاثني عشر والكواكب السبعة ٣ في معرفة افلاك الكواكب
وبعد كل واحد منها وقربه من الارض ٤ في معرفة حركات
الكواكب السبعة في ذاتها ٥ في معرفة سعود الكواكب ونحوسها
وطبايعها ٦ في معرفة سوت الكواكب السبعة ٧ في جمل ما
تدل عليه الكواكب السبعة والراس والذنب ٨ في معرفة
اتصالات القمر بالكواكب من التقويم ٩ في الاتصال والانفصال
والسواقط من البروج ١٠ في معرفة تفاضل هذه المناظر الخمس

١١ في معرفة البروج المنقلبة والثابتة وذوات الجسدين
١٢ في معرفة طبايع البروج الاثني عشر ١٣ في معرفة ما
يصلح لكل يوم من الاعمال ١٤ في معرفة المذكر والموٴنث
والنهاري والليلي من البروج ١٥ في معرفه المذكر والموٴنث
والنهاري والليلي من الكواكب ١٦ في معرفة ارباب
المثلثات بالليل والنهار ١٧ في معرفة دلايل البيوت الاثني
عشر ١٨ في معرفة ارباب الايام والليالي وارباب ساعات
النهار والليل ١٩ في معرفة اشراف الكواكب وهبوطها
وعلل ذلك ٢٠ في معرفه الحدود على مذهب اهل مصر ٢١
في معرفة الوجوه على مذهب المصريين واهل الهند ٢٢ في معرفة
الاوتاد ومايليها والسواقط ٢٣ في معرفة تفاضل الاوتاد
بعضها على بعض ومايليها والسواقط ٢٤ في معرفة افراح
الكواكب واتراحها ٢٥ في مايدل عليه الكواكب من الجواهر
والطعوم والاشكال والالوان والازمان ٢٦ في معرفة
مايدل عليه البروج من اعضا الانسان ٢٧ في معرفة ما
يدل عليه الكواكب من اعضا الانسان ٢٨ في معرفة
خطوط كواكب السبعة في البيوت الاثني عشر ٢٩ في معرفة
اوجات الكواكب السبعه ٣٠ في معرفة جوزهرات الكواكب
السبعه ٣١ في معرفة اجرام الكواكب السبعه ٣٢ في معر
رباطات الكواكب الخمسة ٣٣ في معرفة افردارات الكواكب
السبعه ٣٤ في معرفة رجوعات الكواكب له ٣٥ في

معرفة مدة استقامات الكواكب ٣٦ في معرفة المدة بين
الاحتراقين لكل واحد من الكواكب ٣٧ في معرفة سني
الكواكب الكبرى والوسطى والصغرى ٣٨ في معرفة غاية
عروض الكواكب في الشمال والجنوب ٣٩ في ماينسب الى
كل واحد من الكواكب من الاخلاق ٤٠ في اسما منازل
القمر الثمنية والعشرين وصورها ٤١ في معرفة مايدل
عليه صاحب الطالع بكونه في بيوت اثنا عشر ٤٢ في معرفة
مايدل عليه صاحب الثاني بكونه في بيوت اثنا عشر ٤٣
في معرفه مايدل عليه صاحب الثالث بكونه في بيوت
اثني عشر ٤٤ في معرفه مايدل عليه صاحب الرابع بكونه في
بيوت اثني عشر ٤٥ في معرفه مايدل عليه صاحب الخامس
بكونه في بيوت اثني عشر ٤٦ في معرفه مايدل عليه صاحب
السادس بكونه في بيوت اثني عشر ٤٧ في معرفه مايدل
عليه صاحب السابع بكونه في بيوت اثني عشر ٤٨ في معرفه
مايدل عليه صاحب الثامن بكونه في بيوت اثني عشر ٤٩
في معرفه مايدل عليه صاحب التاسع بكونه في بيوت
اثني عشر ٥٠ في معرفه مايدل عليه صاحب العاشر
بكونه في بيوت اثني عشر ٥١ في معرفه مايدل عليه
صاحب الحادي عشر بكونه في بيوت اثني عشر ٥٢ في معرفه

مايدل عليه صاحب الثاني عشر لكونه في بيت اثني عشر ٧
٥٣ في معرفة حيز الكواكب واقبالها وادبارها وحلاسيرها
والوحشي منها ٥٤ في معرفة النقل والجمع ورد النور والمنع
٥٥ في معرفة دفع الطبيعة ودفع القوة ودفع الطبيعين
ودفع التدبير ٥٦ في معرفة الود والاسكان والاعتراض
والفوت ٥٧ في معرفة قطع النور والنعمة والمكافاة
والقبول ٥٨ في معرفة صلاح القمر وفسادها
٥٩ في معرفة السهام وكيفية استخراجها ودلايلها
٦٠ في معرفة اقاليم السبع واحوالها وبلدانها

الباب الاول

في معرفة حساب الجمل الكبير والصغير

اعلم ان جميع حساب النجوم مبني على حساب الجمل الكبير
وهو الاصل الذي استخرج منه حساب الجمل الصغير ونظمه
هكذي ابجد هوز حطي كلمن
يكدوسه چهار پنج شش هفت هشت نه ده بيست سي چهل پنجاه
سعفص قرشت ثخذ ضظغ
شصت هفتاد هشتاد نود صد دويست سيصد چهارصد پانصد ششصد هفتصد هشتصد نهصد هزار
ويقرن الاحاد منها بالعشرات ويقدم الاكثر ويقرنان بالمئين
كذلك فافهمه وحساب الجمل الصغير فهو مستخرج من حساب

الجمل الكبير بان نقص من الاعدادات التي زادت على اثني عشر
اثنا عشر اثنا عشر واثبت الباقي ما خلا ثلثة احرف منها فانهم
اصطلحوا على تغيرها وهي الشين والخا والظا اما الشين
فانه بالقياس يجب ان يكون صفرا فجعلوه ثمانية وكذلك
الخا واما الظا فوجب ان يكون صفرا فجعلوه اثنين وهذه
صورة ذلك ابجد هوز حطي
يكدوسه چهار پنج شش هفت هشت نه ده
كلمن سعفص قرشت ثخذ
يازده دوازده سه چهار ده پنج شش هفت هشت نه ده يازده دو سه هشت چهار
ضظغ
پنج شش چهار

الباب الثاني

في معرفة اسماء البروج الاثني عشر وعلاماتها والكواكب السبعة

اعلم ان البروج الاثني عشر يسمى كل واحد
منها باسم الصورة التي وجدت فيه للتعريف ويبدا
بالبرج الذي هو المنقلب الربيعي على توالبها وهي ٥
الحمل الثور الجوزا السرطان الاسد
السنبله الميزان العقرب القوس الجدي الدلو
الحوت وعلامة كل واحد منها في التقاويم وغيرها على
ما هو يثبتها بالحمرة وكل برج هو ثلثون درجة ويسمى
درج السوا وكل درجة هو ستون دقيقة فاعلم ذلك
واما الكواكب السبعة فهي زحل والمشتري والمريخ والشمس

والزهرة وعطارد والقمر

الباب الثالث

في معرفة افلاك الكواكب وبعد كل واحد منها وقربه من الارض
اعلم ان الله تبارك وتعالى خلق ثمانية افلاك منها سبعة
افلاك للكواكب السبعة الجارية بعضها في جوف بعض وبعضها
اكبر من بعض وبعضها ابعد من الارض وبعضها اقرب منها
والفلك الثامن هو فلك البروج ويسمى فلك الافلاك لانه
المحيط بجميعها وهو الفلك الذي عليه الكواكب الثابتة و
دونه فلك زحل ثم فلك المشتري ثم فلك المريخ ثم فلك الشمس
ثم فلك الزهرة ثم فلك عطارد ثم فلك القمر وهو اقرب
الافلاك الى الارض واصغرها وهذه صورة الكواكب في فلك البروج

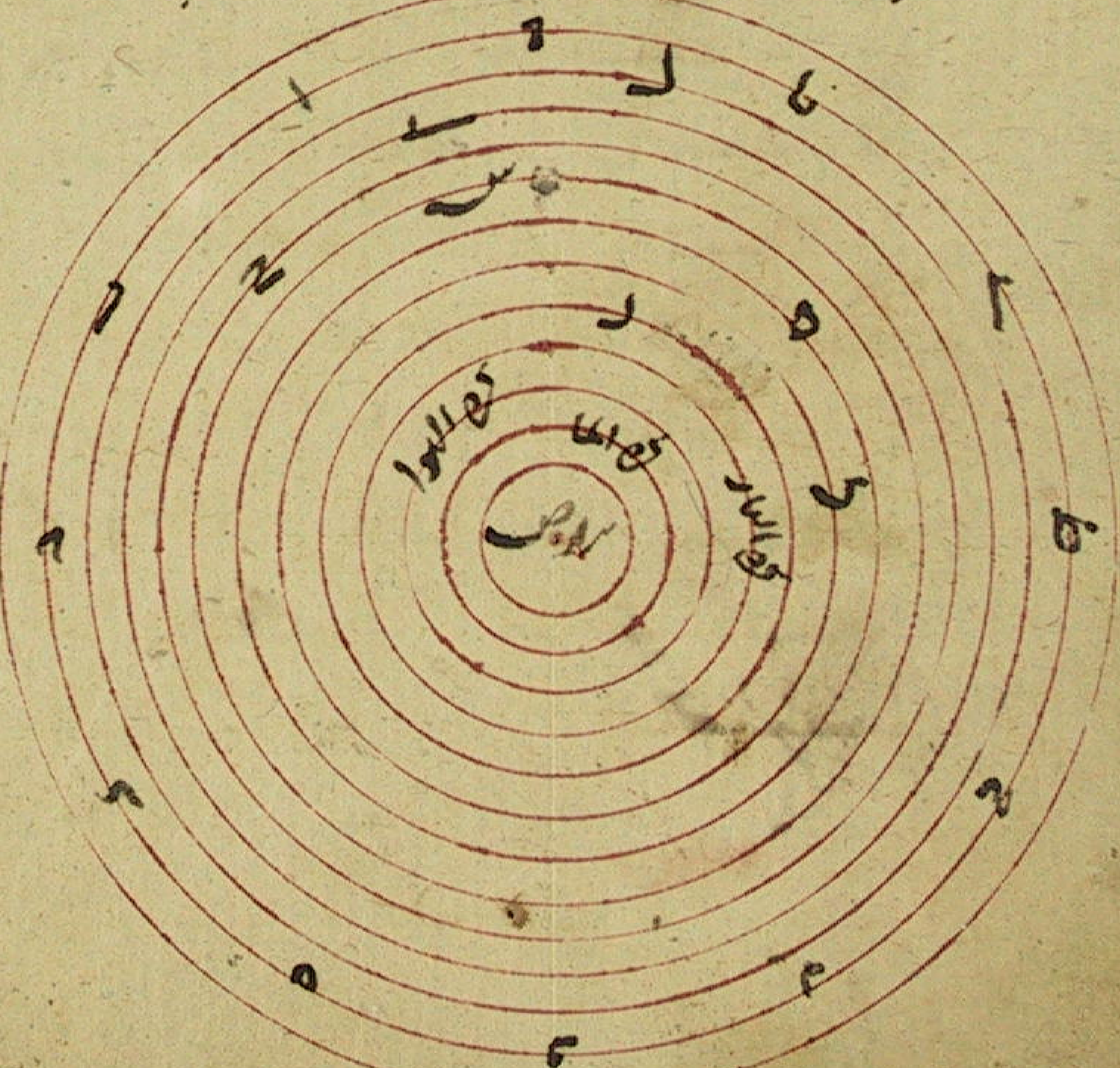

نقول ثم ان الفلك الاول اقرب الافلاك الى الارض هو فلك
القمر والثاني فلك عطارد والثالث فلك الزهرة والرابع فلك
الشمس والخامس فلك المريخ والسادس فلك المشتري والسابع
فلك زحل والثامن وهو اعظم الافلاك وابعدها من الارض
فلك البروج وهذه الكواكب السبعة في كل يوم وليلة
تدور كلها من المشرق الى المغرب فوق الارض ثم يعود
من المغرب الى المشرق تحت الارض مرة واحدة وهي الحركة
الاولى اعلم ذلك

الباب الرابع

في معرفة الكواكب السبعة في ذاتها
اعلم ان لكل واحد من الكواكب السبعة في ذاته حركة معلومة
يقال لها الحركة الثانية التي تختص الكوكب في ذاته وهي تحرك
في ذاتها من المغرب الى المشرق في كل يوم وليلة قدرا
معلوما اما زحل فان حركته في كل يوم وليلة على
الامر الاوسط دقيقتان والمشتري خمسة دقايق و
المريخ اربعين دقيقة والشمس والزهرة وعطارد كل واحد
منها درجة واحدة والقمر ثلثة عشر درجة بالتقريب
وهذه هي ميرات الكواكب المختلفة التي تثبت في التقاويم
ومنها اثقل من بعض ومنها اسرع فاثقل الكواكب زحل
لبعده من الارض وهو يقطع الفلك في كل ثلثين سنة ثم
في كل برج سنتين ونصف تقريبا والمشتري يقطع الفلك في كل

اثنى عشر سنة ويمكث في كل برج سنة واحدة
والمريخ يقطع الفلك في سنتين على التقريب ويكون
مكثه في كل برج اذا كان مستقيما اربعين يوما
ويبطي عند الرجوعات فيكون اكثر ما يوجد مكثه في البرج
اذا تردد في بعضها سبعة اشهر بالتقريب والشمس تقطع
الفلك في كل سنة مرة واحدة ويمكث في كل برج شهرا
واحدا والزهرة وعطارد جميعا قريبتا الحركة من الشمس
على الامر الوسط واما القمر فانه يقطع الفلك في كل
ثمانية وعشرين يوما ويمكث في كل برج اقل من يومين ونصف
وهو اسرع الكواكب كلها سيرا لصغر فلكه ويسمى فرخ النجوم

الباب الخامس في معرفة

سعود الكواكب ونحوسها وطبايعها اعلم ان الكواكب
السبعة ما كان منها مفرط المزاج فهو نحس وما كان منها
معتدل المزاج فهو سعد فزحل طبيعته باردة يابسة
مفرطة فهو نحس والمشتري حار رطب معتدل فهو سعد
والمريخ حار يابس مفرط فهو نحس والشمس حارة يابسة
معتدلة فهي سعد والزهرة باردة رطبة معتدلة فهي
سعد وعطارد ممتزج الطبع بكل ما يمازجه من الكواكب
فاذا انفرد طبيعته كان الغالب اليبوسة والقمر بارد
رطب معتدل فهو سعد والله اعلم بذلك

الباب السادس في

معرفة بيوت الكواكب السبعة
اعلم ان لكل واحد منها سوى الشمس والقمر بيتين من البروج
الاثنى عشر فاما الشمس والقمر فان لكل واحد منهما بيتا واحدا
ونظر بيتي النيرين الى بيوت السعود نظر مودة والى بيوت
النحوس نظر عداوة على ما في هذه الصورة

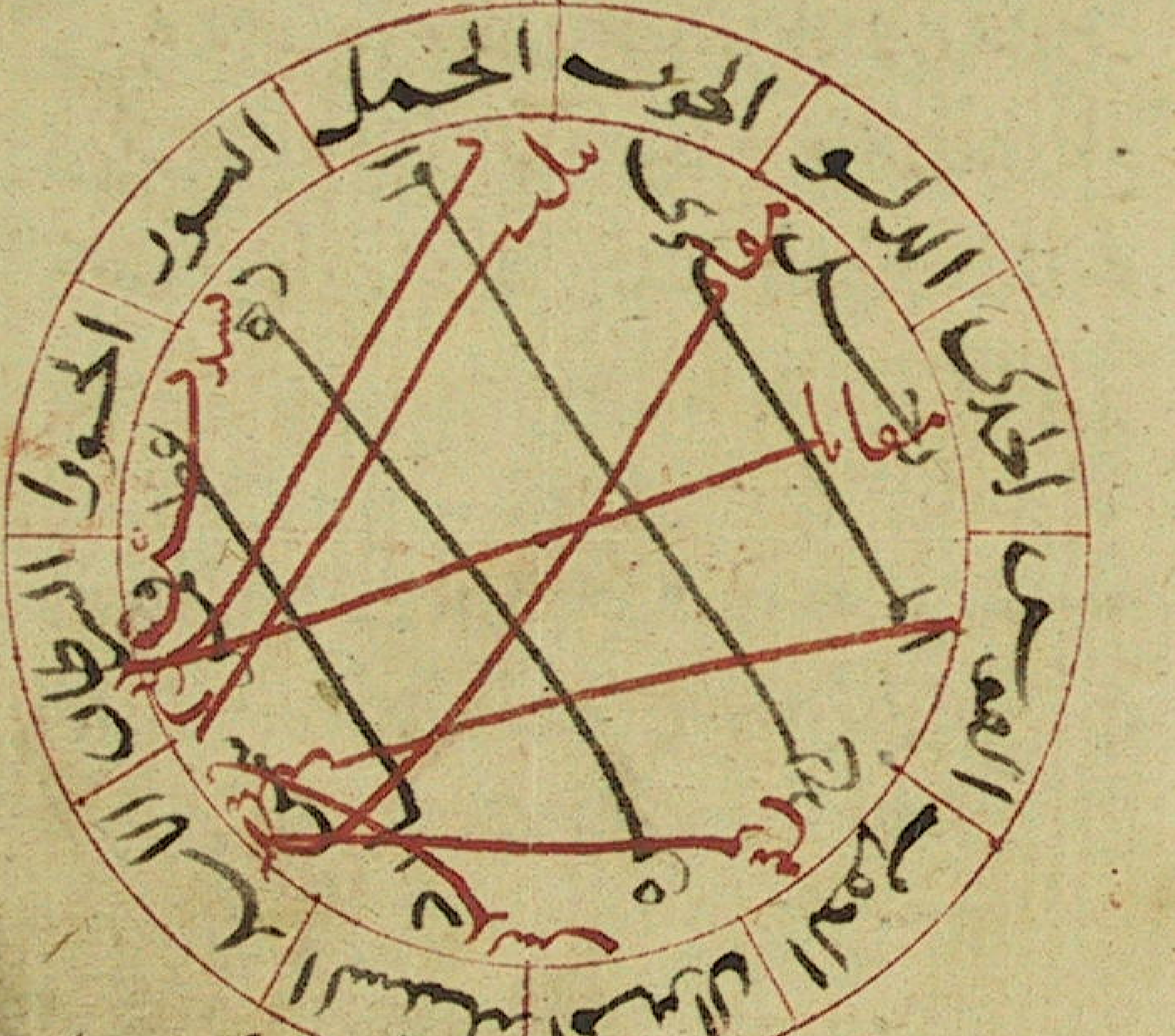

فيظهر زيادة قوة التثليث على التسديس وان عطارد لما
لم يكن سعدا ولا نحسا لم يكن لبيته ارتباط ببيتي النيرين شيء من
المناظرة فتصور ذلك ضدا وسابع بيت كل كوكب يقال له
وبال ذلك الكوكب لانه غاية البعد من بيته فكما ان الكوكب

تقوى في بيته فهو يضعف في الغربة والبعد عن بيته فيظهر
لمن تأملها فضل تأمل ان نظر التسديس والتثليث نظر مودة
ونظر التربيع والمقابلة نظر عداوة لا محالة اعلم ذلك

الباب السابع

في جمل ما يدل عليه الكواكب السبعة والراس والذنب
والاتفاق الذي يكون بين الكوكب والاختلاف في لكل واحد
من هذه الكواكب السبعة خواص دلايل على الاشيا الموجودة
فزحل يدل على الاراضي والعمارات والاكرة والمزارعين
والسودان والخصيان والفقرا والبخلا والاشقيا و
المديونين والمحبوسين ويدل على حفر الانهار وزرع الزروع و
على كل عمل بالتعب والنصب ويدل على الحقد والمكر وبعد الغور
والمرة السودا وعلى الغموم والهموم والاعتقال والسجون و
الضرب والحبس والعقوبات وما يشبه ذلك وهو انحس
الكواكب والمشتري يدل على القضاة والعدول والمشايخ
والزهاد والعدل في الانصاف وحسن الامانة والورع
والديانة ويدل على النبوة والذكر الرفيع والجاه العريض
والمنزلة الجليلة وعلى الوزرا والروسا والاشراف وعلى
الاموال والذخاير والجواهر والتيجان وهو اسعد الكواكب
وادلها على الخيرات والسعادات واستقامة الامور
وانتظام الاحوال والمريخ يدل على اللصوص والعيارين

واصحاب الحروب والقتال والحريق والحقد والحذر و العبيد
وعلى اهراق الدما وتخريب البيوت والمواضع واحراقها
واصحاب الصناعات الذين يعملون بالنيران وكل عمل بالعجلة
والبغتة وعلى موت الفجاة وهو نحس صرف والشمس يدل
على الملوك والسلاطين والكبار وعلى عمل مكشوف ظاهر كلها
وعلى كل سلطان بالقهر والغلبة وهو سعد بنظر المودة
نحس بالمجامعة ونظر العداوة والزهرة تدل على النسا
والمونثين وصباحة الوجوه والمتكبرين والمخنثين و
اصحاب الملاهي والاغاني الطيبة وعلى الاكل والشرب
واللهو والطرب واصناف الملاعب وضرب العيدان والات
الملاهي وانشاد الغزل والعشق والمخالطة مع النسا وحب
البطالة والعطلة وهي سعد متوسط السعادة وعطارد
يدل على الكتاب والعمال والتجار والكتابة والتجارة والحيل
والمخاريق وكل عمل دقيق وصناعة دقيقة وكل امر يستعمل
فيه الحيلة والدها والتلطف وما يشبه ذلك وهو سعد مع
السعود ونحس مع النحوس والقمر يدل على الاخبار
واصحاب البرد والفيوج وانقلاب الاعمال وسرعة زوالها
فاذا كان ممازج سعدا او كان قويا فهو مسعود وان كان ممازج
نحسا او كان ضعيفا فهو نحس والراس من طبيعته الزيادة
فاذا كان مع السعود فهو سعد لانه يزيد في سعادتها واذا كان

مع النحوس فهو نحس لانه يزيد في نحوستها والذنب من طبيعته
النقصان فاذا كان مع السعود فهو نحس لانه ينقص من سعادتها
واذا كان مع النحوس فهو سعد لانه ينقص من نحوستها وهاهنا
اتفاق بين الكواكب واختلاف فالاتفاق الذي بينها هو مثل اتفاق
النيرين والسعدين والسفليين ثم مثل الاتفاق الذي بين كل كوكبين
يكون بيت احدهما في موضع شرف الاخر وذلك مثل الشمس والمريخ
والقمر والزهرة والمشتري والقمر والزهرة وزحل والمريخ وزحل
والمشتري والزهرة فان شرف كل واحد منها في بيت صاحبه
وانما صار هذا الاتفاق ستة انواع لان عطارد شرفه في
بيت نفسه واما الاختلاف الذي بينها مثل اختلاف النحسين
والعلويين وكل واحد من السعدين لكل واحد من النحسين وهما
خاصية كل واحد لنظيره اعني المشتري والزهرة للمريخ ثم
الاد والمضادة التي من كل كوكب ومن صاحب نظيرته وذلك
مثل مضادة زحل للنيرين والمريخ الزهرة وعطارد للمشتري
وايضا المضادة من كل كوكبين يكون هبوط احدهما في بيت
صاحبه وذلك مثل مضادة زحل للمريخ • والمشتري لزحل •
والمريخ للقمر • والشمس للزهرة • والزهرة لعطارد • وعطارد
للمشتري • والقمر للمريخ • فان هبوط كل واحد منها في بيت صاحبه
فاما المضادة التامة فهي التي تكون من جهتين كل واحد منهما
دالة على عداوة تامة ومضادة قوية ولا يوجد احدهما مفرداً

من الاخر مثل عطارد والزهرة ومثل الشمس وزحل ومثل
المشتري والمريخ فانه لا يجوز ان يكون شرف عطارد في هبوط
الاول ويكون شرف الزهرة هبوط عطارد ليكون واحكم وكذلك
الثاني اعلم واحكم

الباب الثامن

في معرفة اتصالات القمر بالكواكب من التقويم
يجب ان ينظر الى موضع القمر في كل يوم والى مواضع الكواكب
كلها فما كان منها في البروج الثالث من موضع القمر او في
الحادي عشر منه فان القمر يسدس ذلك الكوكب وما كان منها
في الرابع والعاشر من موضع القمر فانه في تربيعه وما كان
منها في الخامس والتاسع فهو في تثليثه وما كان منها في
السابع منه فهو في مقابلته وما كان معه في برجه فهو
مقارن له فهذه خمسة احوال التسديس والتربيع والتثليث
والمقابلة والمقارنة الثالث والحادي عشر الرابع والعاشر
الخامس والتاسع السابع البرج الذي فيه

الباب التاسع في

الاتصال والانفصال وما ليس بممتزج
يجب ان ينظر الى موضع القمر والى موضع الكواكب فما كان
منها في الثاني والسادس والثامن والثاني عشر من موضع
القمر فاعلم ان القمر ليس بناظر الى ذلك الكوكب وليس بممتزج به
اصلا ويسمى ساقطا عن موضع القمر وما كان منها ناظر

اليه القمر من تسديس او تربيع او تثليث او مقابله او مقارنه ما نظر
الى درجة القمر ودرجة ذلك الكوكب الذي ينظر اليه القمر
فان كان درجة القمر اقل من درجة ذلك الكوكب بست
درجات فما دونها فان القمر ذاهب الى الاتصال بذلك
الكوكب وان كان درجاتهما متساويتين فان القمر في
حقيقة النظر الى ذلك الكوكب فان كان درجة القمر اكثر
من درجة ذلك الكوكب بست درجات فما دونها فان
القمر منصرف عنه ومنفصل عنه ايضا فيقال في هذه
الاحوال الثلاثة ان القمر مثلا ذاهب الى الاتصال بزحل
من التسديس او ذاهب الى الاتصال بالمشتري من التربيع
اذا كان درجة القمر اقل من درجة زحل والمشتري او غيرهما
من الكواكب بست درجات فما دونها ويقال هو في حقيقة
تسديس زحل او في حقيقة تربيع المشتري اذا كان درج القمر
مثل درج زحل والمشتري سوا ويقال القمر منصرف عن
تربيع المشتري ومنصرف عن تسديس زحل اذا كان درج
القمر اكثر من درج زحل والمشتري بست درجات فانه
اذا كان درج القمر اقل او اكثر من درج احد الكواكب
وكان بينهما اكثر من ست درج فانه لا يقال له اتصال درجات
ولا انفصال فليس بينهما ممازجة اما في الطرف الاول
فيسمى بعيدا وفي الطرف الثاني يسمى فايتا وذلك ان درج

القمر اذا كان اقل من درج الكواكب باكثر من ست
درجات فان القمر لم يصر بعد الى ممازجته ولا يقال ان
هناك اتصالا بل هو بعيد من نظره واما اذا كان
درج القمر اكثر من درج الكوكب باكثر من ست درجات
فان القمر قد تجاوز نظر الكوكب وفاته ذلك النظر جملة
فلا يقال ان هناك اتصالا ولا انصرافا بل يسمى فوتا
ومثال ذلك ان القمر في ثلث درجات من الحمل والمشتري في
خمسة عشر درجة من السرطان فليس بينهما حينئذ ممازجة
لان بينهما اثنى عشرة درجة ولا تزال هذه حالهما الى ان
يصير القمر في الدرجة التاسعة من الحمل فيصير بينه
وبين حقيقة تربيع المشتري ست درجات فمن هناك
يكون ابتدا الاتصال بتربيع المشتري ولا يزال متصلا
بالمشتري فيما بين الدرجة التاسعة الى خمسة عشر فاذا
صار القمر في الدرجة الخامسة عشر من الحمل فانه يكون
حينئذ في حقيقة تربيع المشتري فاذا زاد درج القمر
على خمس عشرة درجة فانه يبتدا من هناك منصرفا بالانصراف
عن نظر المشتري ولا يزال منصرفا عن المشتري فيما بين الدرجة
الخامسة عشر الى الحادية والعشرين فاذا زاد درجات
القمر على الحادي والعشرين يسقط هذا الانصراف ايضا فلا
يسمى منصرفا ولا ممتزجا بالمشتري اصلا بل يسمى فايتا فقصوره

ان شاء الله العزيز هذا في اتصالات القمر بالكواكب
من التقويم فاما ما يستعمل في المواليد والتحاويل وغيرها
من نظر الكواكب بعضها الى بعض فان بطليموس يرى ان
ذلك انما هو بحسب نصف الجرمين فتستعمل ذلك بدل هذه البيت
الدرجات التي ذكرناها في القمر واتصاله بالكواكب وانصرافه
عنها في التقويم فافهمه ان شاء الله

الباب العاشر

في معرفة تفاضل هذه المناظر الخمسة
اعلم ان نظر التثليث نظر مودة تامة والتسديس ايضا نظر
مودة الا انه دون التثليث والمقارنة من السعود سعد جيد
ومن النحوس والشمس ردي فافهم ونظر السعود من اي شكل
كان فهو جيد ومن النحوس من التسديس والتثليث جيد ومن
المقابلة والمقارنة والتربيع ردي وكذلك من الشمس

الباب ١١

في معرفة البروج المنقلبة والثابتة وذوات الجسدين
اعلم ان الحمل والسرطان والميزان والجدي تسمى بروجا منقلبة
لانقلاب الزمان فيها اما الحمل فلان الزمان ينقلب بحصول
الشمس في اوله من الشتاء الى الربيع وفي السرطان ينقلب من
الربيع الى الصيف وفي الميزان من الصيف الى الخريف وفي الجدي
من الخريف الى الشتاء ويسمى اول الحمل النقطة الاعتدالية

الربيعية واول الميزان الاعتدالية الخريفية واول السرطان
الانقلاب الصيفي واول الجدي الانقلاب الشتوي لان النهار
في اول الحمل واول الميزان يكون مثل الليل سواء في جميع الارض
المسكون وفي اول السرطان يكون النهار اطول ما يكون في جميع
الارض المسكون وفي اول الجدي يكون النهار اقصر ما يكون في
جميع الارض المسكون ويسمى الثور والاسد والعقرب والدلو
البروج الثابتة لان الزمان يثبت فيها على حالة واحدة و
الجوزا والسنبله والقوس والحوت يسمى البروج ذوات الجسدين
لان الزمان عند حصول الشمس في كل واحد منها يكون ممتزجا
من طبيعة واخرى اما الجوزا فان الزمان فيه يكون ممتزجا
من الربيع والصيف والسنبله يكون الزمان فيه ممتزجا من
الصيف والخريف والقوس يكون الزمان فيه ممتزجا من الخريف
والشتا والحوت يكون الزمان فيه ممتزجا من الشتا والربيع
فيكون من البروج الاثني عشر اربعة منقلبة واربعة ثابتة
واربعة ذوات الجسدين على الولا فاعلم ذلك ان شاء الله

الباب ١٢

في معرفة طبايع البروج الاثني عشر والانقلابات العشرة التي في البروج
اعلم ان البروج الاثني عشر كل ثلثة منها على طبيعة واحدة فالحمل
والاسد والقوس تسمى المثلثة النارية وطبيعة كل منها الحرارة
واليبوسة والثور والسنبلة والجدي تسمى المثلثة الارضية و

طبيعة كل برج منها البرودة واليبوسة والجوزا و
الميزان والدلو تسمى المثلثة الهوائية وطبيعة كل برج منها
الحرارة والرطوبة والسرطان والعقرب والحوت تسمى المثلثة
المائية وطبيعة كل برج منها البرودة والرطوبة فينسق
توالي البروج في الطبائع فيكون ناريا وارضيا وهوائيا و
مائيا على الولا واما الاتفاقات العشرة التي من البروج فهي
الجنس والشكل والنوع والطبائع والقوة والصورة والمنطقة
والمطالع والخاصة والفعل اما الاتفاق في الجنس فهو
ان يكون من البروج المذكرة بعضها لبعض ومن البروج
المؤنثة بعضها لبعض وهذا هو الاتفاق الذي من البروج
النهارية والليلية بعضها لبعض ولهذا يسمى اتفاق الجنس
واما الاتفاق في الشكل فهو الذي يكون من كل برج ومن البرج
الذي ينظر اليه الشكل المحمود الدال على المودة وهو التثليث و
التسديس واما الاتفاق في النوع فهو الذي يكون من البروج
المنقلبة بعضها الى بعض والثابتة وذوات الجسدين و
هذا ضعفها لان جميع اقسامه يقع من تربيع او مقابلة
الا ان كل برجين يجمعهما صفة واحدة من الصفات فهناك
لا محالة اتفاق قليل ام كثير واما الاتفاق في الطبائع فهو
الذي يكون من البروج النارية بعضها لبعض وكذلك الارضية
والمائية وهذا هو اتفاق التثليث واما الاتفاق في القوة

فهو الذي يكون من كل برجين احدهما بيت كوكب والآخر
من ذلك الكوكب بعينه مثل الجدي والميزان فان احدهما بيت
زحل والآخر شرف زحل وما اشبه ذلك واما الاتفاق في الفعل
فهو الذي يكون من كل برجين سماتهما الكوكب مثل الحمل والعقرب
فانهما بيتا المريخ واما الاتفاق في الصورة هو الذي يكون
من كل برجين متشابهين في الصورة مثل الجدي والحمل
ومثل الجوزا والسنبلة ومثل الميزان والدلو واما الاتفاق
في المنطقة فهو الذي يكون من كل برجين طول نهارهما
واحد وذلك مثل الجوزا والسرطان ومثل الثور والاسد
ومثل الحمل والسنبلة وما اشبه ذلك واما الاتفاق في
المطالع فهو الذي يكون من كل برجين مطالعهما في الاقاليم
واحد وذلك مثل الحمل والحوت وما اشبه ذلك واما الاتفاق
في الخاصية فهو الذي يكون من بيوت السعدين بعضها لبعض
فهو اتفاق على الصلاح والذي يكون من بيوت النحسين بعضها
لبعض فهو اتفاق على الفساد والذي من بيتي النيرين وما عدا
هذه الاتفاقات العشرة فليس يدل على مودة

الباب ٣ في معرفة

ما يصلح لكل يوم من الاعمال تستحب لقاء الملوك والسلاطين
والقمر في البروج النارية وهي الحمل والاسد والنصف
الاول من القوس وخاصة اذا كان القمر في تسديس او تثليث

الشمس وهو غير منحوس لقا الاشراف يستحب لقا الاشراف
والوزرا والقضاه والعدول والعمال واجلا الكتاب
والقمر في الجوزا او الميزان وخاصة اذا كان ينظر الى
المشتري من كل محمود يستحب شرى العبد والجواري
واتخاذ الغلمان والقمر في الجوزا او السنبلة والميزان والدلو
والنصف الاخير من القوس ايضا صالح الا انه اذا كان القمر
في القوس فان المملوك يكون عظيم النفس صلفا وربما كان زحرا
ويكره شرى العبيد والجواري والقمر في السرطان او
الجدي والعقرب والحوت فانه اذا كان القمر في احد هذا
البروج فان العبد او الجارية يكون خبيثا غاشا لصاحبه
على ماذكره رسوس طلب الولد يستحب طلب الولد و
القمر في السرطان او العقرب او الحوت او النصف الاخير من الجدي
ويستحب شرى الطيور للصيد وغيره والقمر في الجوزا او السنبله
او الحوت والوجه الثاني والثالث من الجدي لكون الطاير والدجاجة
فيه شرى الدواب ويستحب شرى الدواب وما له حافر
والقمر في النصف الاخير من القوس وكل ما له ظلف والقمر
في الحمل والثور ونصف الاول من الجدي وكل ما له مخلب
وناب والقمر في الاسد ممتزج بالمريخ من المودة شرى
الاشجار والبساتين يستحب شرى الاشجار الطوال مثل
النخيل والعرعر وما اشبه ذلك في الجوزا والاسد

والدلو والميزان وشرى الاشجار المعتدله والقمر في السرطان
والعقرب والنصف الاخير من الحوت الغرس يستحب الغرس
والقمر في الثور ويستحب البذر والقمر في السنبله ويستحب اخذ
الكلا والقمر في الجدي حفر الانهار يستحب حفر الانهار
والبرك والجداول واصلاحها والقمر في البروج المائيه
السرطان والعقرب والحوت والدلو ايضا جيد فاما السرطان
فللماء المطر والعقرب للماء الجاري والحوت للماء الراكد
اتخاذ الالات بالنار يستحب اتخاذ الالات بالنار والقمر
في الحمل والاسد والدلو قطع الثياب يستحب قطع
الثياب ولبسها والقمر في البروج المنقلبة الحمل والسرطان
والميزان والجدي ويكره لبسها والقمر في البروج الثابتة الثور
والعقرب والدلو والاسد وخاصة الاسد فانه اشد نحوسة
ولا باس بالبروج المجسده الجوزا والسنبله والقوس والحوت
والمنقلبه اصلح تسليم الولد الى المكتب يستحب تسليم
الولد الى ذلك والقمر في الجوزا مثلثاتها والسنبله والقوس
ولكن القمر مع عطارد ومعطارد مسعود مشرق وينظر منه
محمود السفر يستحب للسفر الذي يطلب سرعة الرجوع
منه كون القمر في البروج المنقلبه الحمل والسرطان والميزان
والجدي وكذلك في كل امر يراد سرعة انقضايه وفي
السفر البطي يستحب ان يكون القمر في البروج الثابته

الثور والاسد والعقرب والدلو ولذلك كل امر يراد
ثباته وبقاوه وكل امر يراد التوسط فيه والتلون
والتنقل من حال الى حال فليكن القمر في البروج الجسدية
التزويج والزفاف يستحب ابتداوه والقمر في وسط الثور
او النصف الاخير من الجوزا او في الميزان كله او العشر
الاول من العقرب بعد مجاوزة درجة الهبوط او وسط
الجدي واخره والاسد صالح ايضا غير انهما يبددان مالها
مثل مال الغرو والسنبلة صالحة للثيب رديه للبكر
والقوس صالح ايضا غير ان المراة يكون محتاله والحوت
صالح ايضا غير انها تكون سليطه ويكره التزويج والقمر
في الحمل والسرطان او الدلو والدرجات الباقية من البروج
المذكوره شري الامتعة يستحب شري الحلاوات والقمر في
البروج الهوائية الجوزا والميزان والدلو ويستحب شري الحموضات
والقمر في البروج الارضيه الثور والسنبله والجدي
ويستحب شري الملوحات والقمر في البروج المائية السرطان
والعقرب والحوت ويستحب شري المرورات والقمر في البروج
النارية الحمل والاسد والقوس فاعلم ذلك شرب الدوا
يستحب شرب الدوا والقمر في الميزان او العقرب وذكر بطليموس
انه يستحب ذلك والقمر في مثلثة البروج المائية وذكر ايضا
انه اذا اتصل صاحب الطالع بكوكب تحت الارض حرك

الدوا الى اسفل البدن واذا اتصل بكوكب في وسط
السما حركه الى فوق فقذفه او وقع فيه التقصير وذكر
ايضا انه اذا كان القمر مع المشتري فانه يضعف فعل الدوا
لانه يعمل في الطبيعة مع المشتري ولعله الطبيعه ويقويها و
اذا قويت الطبيعة منعت الدوا ان يعمل فيها كما ان شم الطيب
الرائحة الطيبة بعد شرب الدوا يقوي النفس فيضعف مع
قوتها فعل الدوا وذكر بعض المحدثين انه يكره شرب الدوا
المسهل والقمر في البروج المنسوبة الى الدواب اللاتي لها
حوافر وهي الحمل والثور والجدي ويصلح هذه البروج
اذا كان القمر فيها لشرب دوا القي واستعمال الغرغرة ويكره
ذلك اذا كان القمر في الميزان والعقرب. الحجامة
تكره الحجامة اذا كان القمر في الثور للدلالة على العنق والفصد
واخراج الدم يستحب ذلك والقمر في البروج النارية والهوائية
ما خلا البروج المنسوبة اليهما ملك الاعضا لانه يكره
الفصد والقمر في الجوزا الدالة على اليدين الختان
يكره الختان والقمر في العقرب للدلالة على ذلك العضو
نفي الهوام يستحب نفي الهوام والقمر في السرطان والعقرب
والقوس والجدي وليكن القمر منحوسا هدم الحصون
يستحب هدم الحصون والقمر في القوس والجدي خاصة
فتح القلاع يستحب فتح القلاع وزحل منحوس تحت الشعاع

او مع الذنب الحاذ السلاح ستحب ذلك والمريخ
منحوس او مع الراس او راجعا في سيره ويكون اخراج الدم
والقمر في الثور خاصة لانه مع دلالته على الحتو بارد
يابس وهو مضاد لطبيعة الدم

الباب ١٤ في
معرفة المذكر والمونث والنهارية والليلية من البروج

اعلم ان البروج الاثني عشر ستة منها مذكرة وستة
منها مونثة فاما المذكرة فهي الحمل والجوزا والاسد
والميزان والقوس والدلو واما المونثة فهي الثور
والسرطان والسنبلة والعقرب والجدي والحوت وهو ان
تبتدئ من اول البروج فتعد ذكرا وانثى وذكرا وانثى
على الولا الى اخرها فيحصل المثلثة النارية والهوائية
كلها بروج مذكرة وتحصل المائية والارضية كلها
بروج مونثة فاعلم ذلك

باب ١٥ في معرفة المذكر
والمونث من الكواكب ومعرفة النهاري والليلي من البروج

والكواكب اما الشمس وزحل والمشتري والمريخ فانها ذكور
واما الزهرة والقمر فانهما اناث واما عطارد فانه
مشارك للجنسين وكل كوكب او برج ذكر فهو نهاري وكل كوكب
او برج انثى فهو ليلي ما خلا المريخ فانه ذكر ليلي فاعلم ذلك

باب ١٦ في معرفة ارباب المثلثات

اعلم ان لكل واحد من المثلثات اربابا من الكواكب تختلف
بالنهار والليل ويشاركهما كواكب لا تختلف بالليل والنهار
فالمثلثة النارية اربابها بالنهار الشمس وبالليل المشتري
وشريكهما زحل والمثلثة الارضية اربابها بالنهار الزهرة
وبالليل القمر وشريكهما المريخ والمثلثة الهوائية اربابها
بالنهار زحل وبالليل عطارد وشريكهما المشتري والمثلثة
المائية اربابها بالنهار الزهرة وبالليل المريخ وشريكهما
القمر

باب ١٧ فيما يدل عليه البيوت
الاثني عشر وكل برج من هذه البروج الاثني عشر يدل
على شي من الاشيا بحسب شكله في الفلك ثم اذا صار ذلك
البرج في موضع اخر دل على شي اخر على حسب هذا الشكل
ويسمى بيوتا ومثال ذلك ان برج الحمل كان طالعا على الافق
في وقت مولد ما فالحمل طالع ذلك المولود وهو يدل على احوال
في روحه ونفسه وبدنه وما تعلق بجسمه ثم صار برج
الحمل في مولد اخر غاربا على الافق فالحمل سابعه وهو دال
على احوال ازواجه وشركايه ونسابه واضداده فلذلك
لان دلايل البيوت الاثني عشر وهذا الطالع يدل على الروح
والبدن والشي المسول عنه والابتدات وهو بيت على الاب
والثاني يدل على المال والاعوان والمعاش وبيت الرجا والسعادة

للاب والثالث يدل على الاخوة والاخوات والاسفار
القريبة والاقربا والرابع يدل على الاباء والعواقب في
العقارات والكنوز والدفن والخامس يدل على الاولاد
والرسل والهدايا وهو بيت مال الاب والسادس
يدل على المرض والعبيد والحشم ويدل على الدواب ايضا
والسابع يدل على الازواج والشركا والنسا والاضداد
وهو بيت الاضداد والثامن يدل على الموت وما بعد
الموت والوحشه والخوف والعطلة والموارث والتاسع
يدل على الاسفار والرويا والتهويد والمذهب والدين والعقل
والعاشر يدل على العمل والسلطان والرفعة والشرف
والجاه وهو بيت الام والحادي عشر يدل على الرجا في
السعادة والاصدقا والامل والندما واحباب القلوب
والثاني عشر يدل على الاعدا والسجون والاعتقال وكون
الشي المخصوص بذلك البيت واحدا وانه حسب ما بيناه
في الزايجه التي تتلو هذا الباب فاما كيفية استخراج
هذه المنسوبة الى هذه البيوت فقد ذكرت شرحها
ولا يليق بهذا ذكره والله اعلم بالصواب

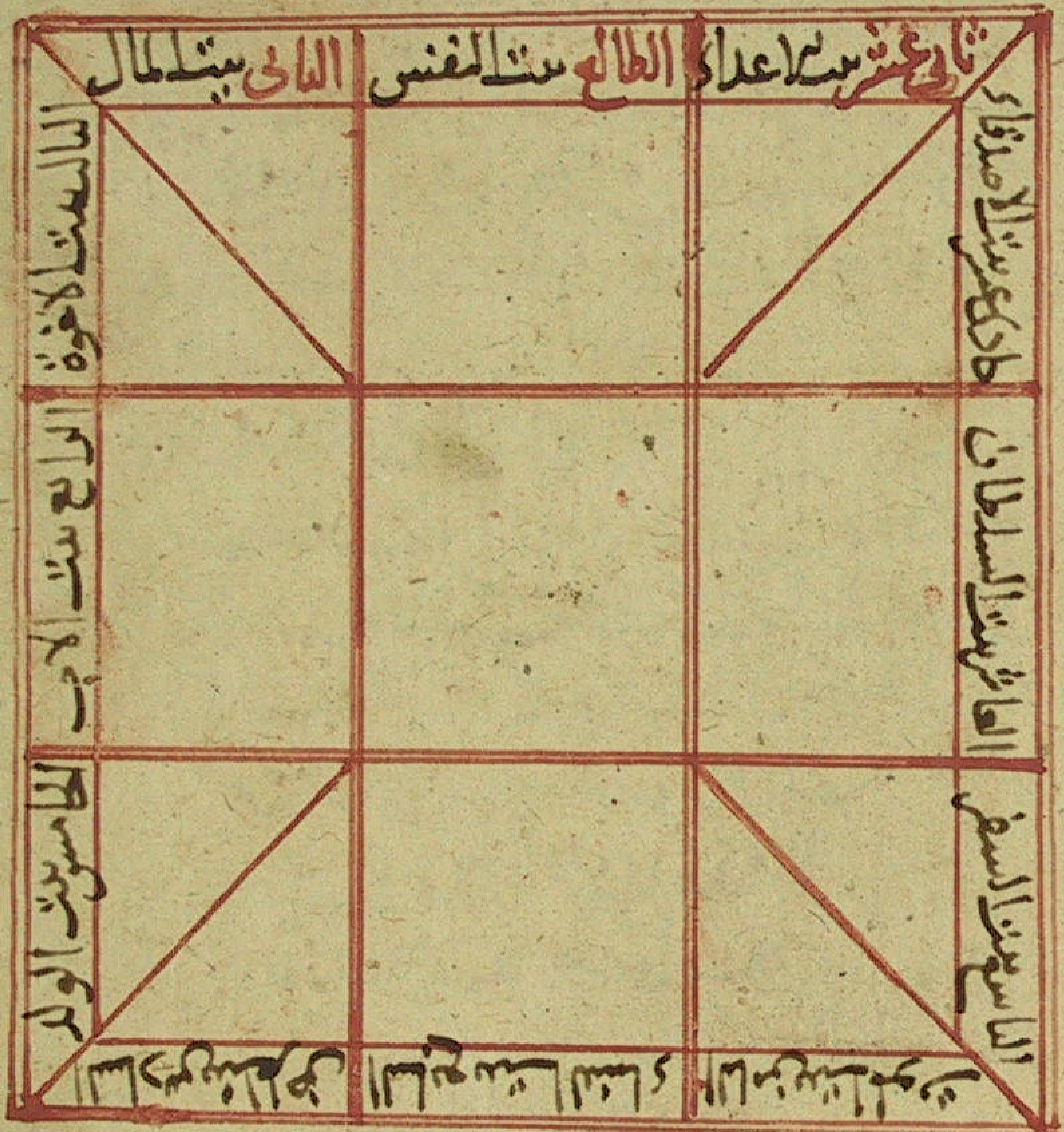

الباب ١٨ في معرفة ارباب
الايام والليالي وارباب ساعات النهار والليل منها
اعلم ان كل يوم من ايام الاسابيع للكوكب من كواكب
السبعة وكذلك كل ليلة من الليالي السبع لكوكب من
الكواكب السبعة فالسبت نهاره لزحل وليله للمريخ
والاحد نهاره للشمس وليله لعطارد والاثنين

نهاره للقمر وليله للمشتري والثلثا نهاره للمريخ
وليله للزهرة والاربعا نهاره للعطارد وليله لزحل
والخميس نهاره للمشتري وليله للشمس والجمعة نهاره للزهرة
وليله للقمر واما ارباب ساعات كل يوم وليله
فانها مقسومة ايضا من الكواكب السبعة ٥
فالساعة الاولى من كل يوم وليلة هي للكوكب الذي
هو صاحب ذلك اليوم او تلك الليلة والساعة
الثانية للكوكب يتلو ذلك الكوكب في الفلك
على هذا القياس جميع الساعات للايام السبعة
والليالي السبع فتصور ذلك
جيدا وقد علمنا جدولا
تظهر فيه بسهولة
ارباب الساعات
للايام والليالي مشروحا
مفصلا ساعة
ساعة من كل
يوم وليلة ٥
واعلم ذلك
والله اعلم وهو
اعلم بالصواب

الايام / الليالي	يوم الاحد / ليلة الخميس	يوم الاثنين / ليلة الجمعة	يوم الثلثا / ليلة السبت	يوم الاربعا / ليلة الاحد	يوم الخميس / ليلة الاثنين	يوم الجمعة / ليلة الثلثا	يوم السبت / ليلة الاربعا
الحمل	شمس	قمر	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة	زحل
الثور	زهرة	زحل	شمس	قمر	مريخ	عطارد	مشتري
الجوزا	عطارد	مشتري	زهرة	زحل	شمس	قمر	مريخ
السرطان	قمر	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة	زحل	شمس
الاسد	زحل	شمس	قمر	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة
السنبلة	مشتري	زهرة	زحل	شمس	قمر	مريخ	عطارد
الميزان	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة	زحل	شمس	قمر
العقرب	شمس	قمر	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة	زحل
القوس	زهرة	زحل	شمس	قمر	مريخ	عطارد	مشتري
الجدي	عطارد	مشتري	زهرة	زحل	شمس	قمر	مريخ
الدلو	قمر	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة	زحل	شمس
الحوت	زحل	شمس	قمر	مريخ	عطارد	مشتري	زهرة

باب ١٩ في معرفة اشراف الكواكب
السبعة وهبوطها ٥ اعلم ان لكل واحد من الكواكب
السبعة موضعا من الفلك يكون فيه اقوى من غيره فيسمى
ذلك الموضع شرف ذلك الكوكب اما الشمس فمن اجل
انها اذا دخلت الميزان انحفضت في الجنوب وقصر النهار
وضعفت قوتها فلذلك صار شرف الشمس في الحمل وهبوطها
في الميزان وصار شرف القمر في الثور لانه يتلو الحمل
الذي هو شرف الشمس ولان القمر اقوى ما يكون اذا كان
هلالا وظهر من شعاع الشمس ولان زحل مضاد للشمس
صار شرفه في موضع هبوط الشمس وهبوطه
في موضع شرفها وصار شرف المشتري في السرطان لاعتداله
وموافقته اياه في الطبيعه ومن اجل ان الطبيعة
المريخ ضد لطبيعة المشتري صار شرف المريخ
في الجدي وهبوطه في السرطان الذي هو ضده
فاما الزهره فمن اجل ان طبيعتها الرطوبة
وان الحوت كثيرة الرطوبة وهو مقدمة رطوبة الربيع
صار شرف الزهرة في الحوت وهبوطها في السنبله
ومن اجل ان طبيعة العطارد الغالب عليه اليبس

الثالث	ه	ل	س	ل	ح	د	ا	ه	ل	س	ل	ح
الثاني	س	ر	ح	د	ا	ه	ل	س	ر	ح	د	ا
والاول	ح	د	ا	ه	ل	س	ل	ح	د	ا	ه	ل
البروج	الحمل	الثور	الجوزا	السرطان	الاسد	السنبلة	الميزان	العقرب	القوس	الجدي	الدلو	الحوت
الكوكب	مشتري	زهره	عطارد	مريخ	مشتري	عطارد	زحل	مريخ	مشتري	عطارد	عطارد	زهره
الدرج	و	ح	و	ز	و	ز	و	ز	يد	ي	د	ب
الكوكب	زهره	عطارد	مشتري	زهره	زهره	زهره	عطارد	زهره	زهره	مشتري	زهره	مشتري
الدرج	و	و	ز	ه	ه	ي	ح	د	ح	د	و	د
الكوكب	عطارد	مشتري	زهره	عطارد	زحل	مشتري	مشتري	عطارد	عطارد	زهره	مشتري	عطارد
الدرج	ح	ح	ه	ه	ز	د	ز	ح	ح	ح	د	ح
الكوكب	مريخ	زحل	مريخ	مشتري	عطارد	مريخ	زهره	مشتري	زحل	زحل	مريخ	مريخ
الدرج	ه	ه	د	و	ز	د	د	ه	ه	د	ط	ط
الكوكب	زحل	مريخ	زحل	زحل	مريخ	زحل	مريخ	زحل	مريخ	مريخ	زحل	زحل
الدرج	ه	ح	و	و	و	ب	ب	و	ح	د	ه	ب

والسنبلة مقدمة بين الحوت صار شرف عطارد في السنبله وهبوطه في الحوت فاعلم ذلك وهذه جدول يشتمل على مواضع الشرف والهبوط ودرج ذلك.

الكواكب	الشمس	القمر	زحل	المشتري	المريخ	الزهرة	عطارد
برج الشرف	الحمل	الثور	الميزان	السرطان	الجدي	الحوت	السنبلة
درج الشرف	يط	ج	كا	ه	كح	كز	ه
برج الهبوط	الميزان	العقرب	الحمل	الجدي	السرطان	السنبلة	الحوت
درج الهبوط	يط	ج	كا	ه	كح	كز	ه

الباب ٢٠ في معرفة الحدود
على مذهب اهل المصر اعلم ان البروج الاثني عشر مقسومة كل برج منها بين الكواكب الخمسة من دون الشمس والقمر باعداد مختلفة وتسمى الحدود على ما هو مبين في هذا الجدول.

الباب ٢١ في معرفة الوجوه على مذهب
اهل المصر والهند اعلم ان البروج الاثني عشر مقسومة

بين الكواكب السبعة كل برج ثلثة اقسام متساوية كل برج كل قسم عشر درجات سواء ويسمى الوجوه ويسميه بعض الناس الصور فالوجه الاول من الحمل هو المريخ والثاني للشمس والثالث للزهرة ثم على توالي افلاك الكواكب تستوفي ذلك ويطرد الى اخر الحوت واذا صورة ذلك مثال كان على ما في هذا الجدول فاما الوجوه المنسوبة الى الهند وتسمى الدريجان فانهم يبتدون لصاحب البروج ثم بصاحب خامسة ثم بصاحب تاسعة الى اخر البروج ومثال ذلك ان الحمل الوجه الاول منه للمريخ صاحب البرج والثاني منه للشمس صاحب خامسة والثالث للمشتري صاحب تاسعة وعلى هذا الى اخر الحوت

باب ٢٢ في
معرفة الاوتاد وما يليها والسواقط اعلم ان الطالع والرابع والسابع والعاشر يقال لها الاوتاد الاربعة اما الطالع فلانه وتد الافق الشرقي وهو اول برج يظهر من ناحية المشرق والسابع مقابل وهو وتد الافق الغربي وهو اول برج يغرب في ناحية المغرب فاما العاشر فانه وتد وسط السماء والثاني والخامس والثامن والحادي عشر يقال لكل واحد منها ما يلي وتد لان كل واحد منها انما يلي وتدا من الاوتاد الاربعة المذكورة اما الثالث

فانه يلي وتد الطالع والخامس يلي وتد الرابع والثامن يلي وتد المغرب الذي هو السابع والحادي عشر يلي وتد وسط السماء ويبقى اربعة يقال لها السواقط والزوايل ايضا وهي الثالث والسادس والتاسع والثاني عشر فكل كوكب يقع في بعض الاوتاد فهو اقوى من الكواكب الذي يقع مما يلي وتد وكذلك ما يقع مما يلي وتدا هو اقوى مما يقع في بعض السواقط والاوتاد يتفاضل بعضها على بعض وكذلك ما يليها والسواقط حسب ما نذكره في الباب الذي يلي هذا الباب ۞

باب ٢٣ في معرفة تفاضل الاوتاد بعضها على بعض وما يليها والسواقط

اعلم ان وتد العاشر افضل الاوتاد واشرفها وادلها على الخيرات والسعادات لانه يكون وقت القياس ارفع موضع من الفلك وعلى سمت الراس فلذلك صار اشرف الاوتاد وكل كوكب يقع فيه فهو اقوى الكواكب لانه ذروة الفلك ثم بعده وتد الطالع لانه هو ايضا وتد شريف تقوى الكواكب فيه الا انه دون العاشر ثم بعدهما وتد السابع واضعف الاوتاد وتد الرابع لضعفه لوتد العاشر في الشكل والطبع فاما ما يلي الاوتاد فان الحادي عشر اشرفها واجلها لانه يلي وتد العاشر فهو بيت الرجاء والسعادة وهو يصير بعد ساعتين في وسط السماء ثم بعده الخامس ثم بعده الثاني فاما الثامن فانه اضعف ما يلي الاوتاد واما السواقط فاربعة وهي التي تسمى الزوايل فاحسنها حالا هو التاسع لاتصاله بالعاشر ثم الثالث وبعده السادس واضعف الزوايل الثاني عشر الذي هو بيت الشقاء فاعلم ذلك ۞

الباب ٢٤ في افراح الكواكب واتراحها

اعلم ان الكواكب السبعة في البيوت الاثني عشر مواضع يوافق كل واحد منها في الشكل يسمى الفرح ومقابلة ذلك الموضع يقال له الترح لانه لا يوافق ذلك الكوكب في الشكل وكل كوكب اذا كان في فرحه فهو اقوى واحسن حالا واذا كان في ترحه فهو اضعف واسوء حالا فالشمس فرحها في التاسع من الطالع والقمر فرحه في الثالث وزحل في الثاني عشر والمشتري في الحادي عشر

والمريخ في السادس والزهرة في الخامس وعطارد
في الطالع واما اتراحها فكل واحد منها في
مقابلة الفرح حسب ما هو مثبت في هذا الجدول

الكواكب	الشمس	القمر	زحل	المشتري	المريخ	الزهرة	عطارد
الافراح	التاسع	الثالث	الثاني عشر	الحادي عشر	السادس	الخامس	الطالع
الاتراح	الثالث	التاسع	السادس	الخامس	الثاني عشر	الحادي عشر	السابع

الباب ٢٥ في معرفة ما يدل عليه كل كوكب من الكواكب السبعة من الجواهر والطعوم والاشكال والالوان والازمان

اعلم ان لكل واحد من الكواكب السبعة
خاصية داله على جوهر من الجواهر وطعم من
الطعوم وشكل من الاشكال ولون من الالوان
وزمان من الازمنه التي هي سن الانسان
ويستدل بهذه الخواص على احوال شتى من امور
المواليد والمسايل والضماير وغيرها مما ذكرناه انشا

هذه الاحوال الخمسة وما ينسب منها الى كل
كوكب في هذا الجدول

الكواكب	زحل	المشتري	المريخ	الشمس	الزهرة	عطارد	القمر
الجواهر	اسرب	رصاص	حديد	الذهب	لولو	زيبق	فضه
الطعوم	عفص	حلو	مر	حريف	دسم	تفه	مالح
الاشكال	قصير	معتدل	طويل	مدور	مربع	دقيق	غليظ
الالوان	اسود	اغبر	احمر	اصفر	ابيض	اسمر	ابيض بصفرة
الازمان	هرم	كهل	شاب	اواسط الشباب	حدث	صبي	طفل

الباب ٢٦ في معرفة ما يدل عليه البروج من اعضا الانسان

الحمل يدل على الراس وشعره والدماغ وعروقه والوجه
وما يتصل به الثور يدل على العنق والحنجرة
والحلقوم وما يتصل بالكتفين الجوزا
يدل على العضدين والمرفقين والكفين واصابع
اليد السرطان يدل على الصدر والرية وما
هو حول الصدر والمعدة الاسد يدل على القلب

ونقار الظهر والجنبين والاضلاع السنبله
يدل على البطن والجوانب والاحشاء والطحال
الميزان يدل على المثانه والكلش والورك
العقرب يدل على الاحليل والعجز والعانه
وما يتصل بها القوس يدل على الفخذين
ومفصل الرجل وما يتصل بها الجدي يدل
على الركبتين وما يتصل بهما من الاعضاء
الدلو يدل على الساقين وعظامهما وما
يتصل بهما الحوت يدل على القدمين والاصابع
الرجل وباطن القدم وهذا الباب غناء
عظيم في معرفة العضو الذي يكون الافات
والاعلال اشد تسارعا اليه من المواليد فان
ينال هذا في العضو المنسوب الى البيت السادس
والى البرج الذي فيه صاحب السادس والى
موضعي النحسين خاصه والله اعلم

الباب ٢٧ في معرفة ما يدل عليه الكواكب من الاعضاء

ولكل
واحد من الكواكب السبعه ايضا خاصة دالة
على عضو من اعضا الانسان مثل ما يدل عليه
البروج فزحل يدل على الطحال والمشترى

يدل على الكبد والمريخ يدل على المرارة
والشمس يدل على القلب والزهرة
تدل على الكليتين وعطارد يدل على اللسان
والقمر يدل على المعدة وهذا ايضا يستدل
به على مواضع العلة بان ينسب اكثر اعلال
المولود الى الكوكب الذي هو صاحب سادسة
او الكواكب الذي يحس صاحب الطالع وهو اعلم

الباب ٢٨ في معرفة حظوظ الكواكب السبعه في البيوت

وحظوظ الكواكب السبعه في البيوت الاثنى عشر
مقسومة ايضا شبيه بقسمته بيوتها في الفلك
وذلك بحسب موافقه دلايل الكواكب لدلايل
البيوت وجعل لكل واحد من النيرين الحظ
في بيت واحد وللكواكب الخمسة لكل واحد
منهما الحظ في بيتين فحظ الشمس في العاشر
وحظ القمر في الطالع وزحل في الرابع
والثامن والمشترى في الثاني والحادي عشر
والمريخ في السادس والثاني عشر والزهرة
في الخامس والسابع وعطارد في الثالث و
التاسع وانما صار حظ الشمس في العاشر

لانها سناكل يكون اقوى منها في غيره واذا كانت
في العاشر اشتد شعاعها في جميع المواضع ونصب
على سمت الراس وايضا فان العاشر بيت السلطان
والرفعة والشمس يدل على السلاطين والرفعة
واما القمر فلانه يدل على الابتداءات وهو اول
برج يطلع من افق المشرق صار حظ القمر في الطالع
لمشابهته اياه في الدلالة والشكل واما زحل
فلانه يدل على الاراضين والعقارات وهو ايضا
دليل الاب صار حظه في الرابع الذي هو بيت الابا
والعقارات والارضين ولانه ايضا يدل على
الخوف والموت صار حظه في الثامن ايضا واما
المشتري فلانه يدل على المال طبعا صار حظه
في الثاني ولانه يدل ايضا على الاموال والاصدقا
واصناف السعادات صار له حظ في الحادي عشر
لمشابهته اياه في الدلالة واما المريخ فلانه
يدل على الاعلال والانتقام وعلى الدواب صار
له حظه في السادس الذي هو بيت الاشياء
ولانه يدل ايضا على الاعداء والسجون صار له
في الثاني عشر ايضا حظ واما الزهرة فلاستدلالها
على احوال النسا صار حظها في السابع الذي هو بيت

النسا وما يدل عليه من الملاذ واسباب
العدابا صار حظها في الخامس ايضا واما
عطارد فلانه يدل على اصناف العلوم والكتابة
والاسفار والسفل والسوت الداله على سفر
الاحوال هو الثالث والتاسع صار حظه في هذين
البيتين

الباب ٢٩

في معرفة اوجات الكواكب السبعة معنى اوج
الكواكب هو الموضع الذي اذا بلغ اليه الكوكب
كان ارفع ما يكون في فلكه وابعد من الارض
ويقابله الموضع الذي يقال له الحضيض وهو
اخفض موضع في فلكه واقربه من الارض فاذا
كان الكوكب في الاوج كان قويا واذا كان
في الحضيض كان ضعيفا واذا كان الكوكب في
النصف الاول من الفلك الاوج كان هابطا
الى الحضيض وفي النصف الثاني يكون صاعدا
الى راس الاوج حسب ما هو مثبت في هذه
الصورة

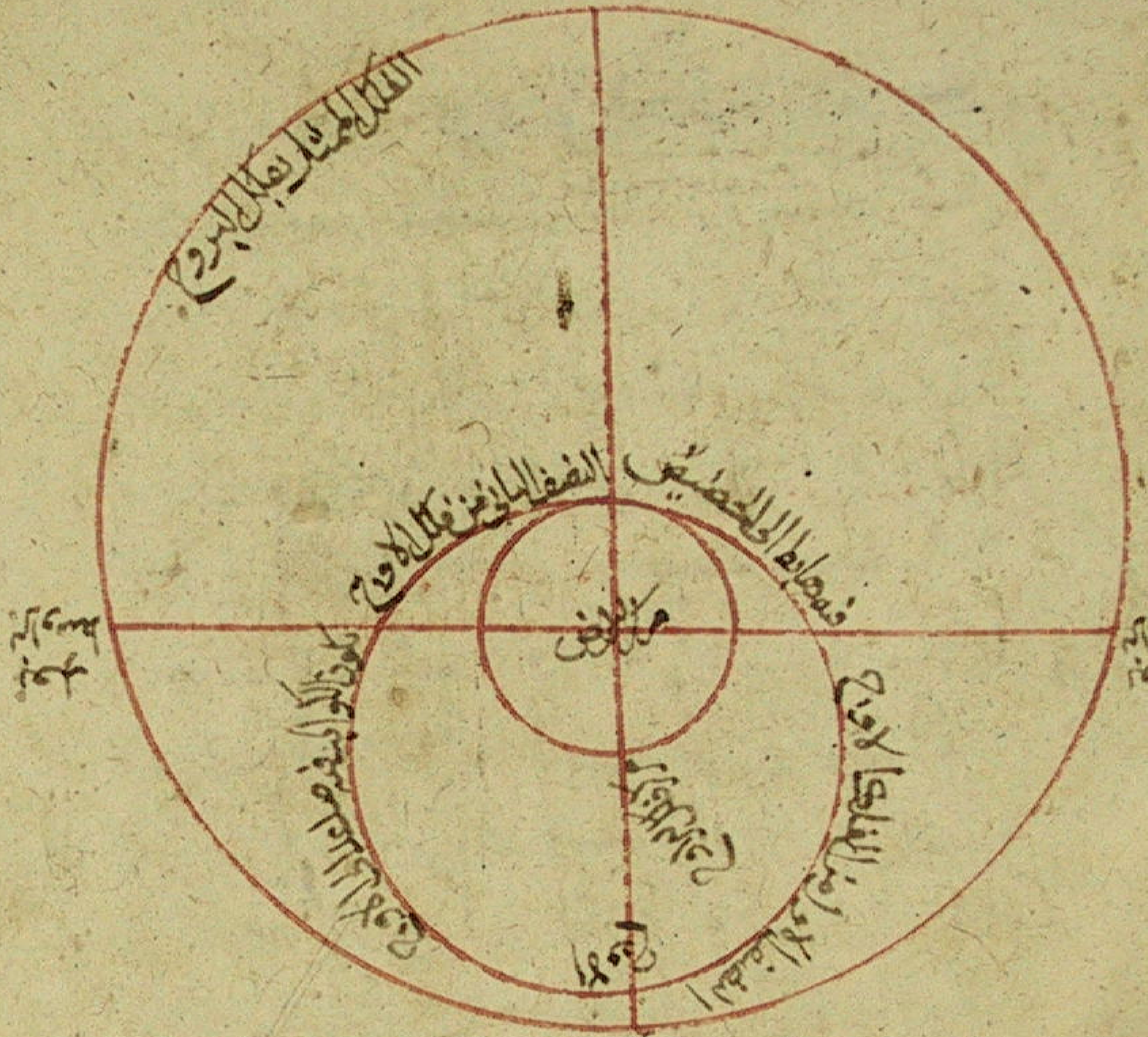

فاوج زحل حيث يكون بعده من اول الحمل
رسد كـ والمشترى قعـ ا والمريخ
قكد ا والشمس سلط والزهرة سلط
وعطارد رال واما اوج القمر فهو يتحرك
حركه سريعة غير ثابت فى موضع واحد ويظهر
من ذلك ان اوج زحل فى الدرجة الخامسة من
القوس واوج المشترى فى الدرجة الثالثه و
العشرين من السنبله واوج المريخ فى الدرجة
الخامسة من برا لاسد واوج الزهره والشمس جميعا

فى الدرجة الثالثه والعشرين من الجوزا واوج
عطارد فى الدرجة الثانيه والعشرين من
الميزان ومقابلة كل واحد من هذه المواضع
هو الحضيض لكل كوكب منهما فاعلم ذلك

الباب ٣٥ فى معرفه جوزهرات الكواكب

ومعنى الجوزهرات هو الموضع
الذى يتقاطع منه فلك الكوكب وفلك الشمس فلزم
من ذلك ان يحدث هناك يتقاطعان فى موضعين متقابلين
يسمى احدهما الراس وهو الموضع الذى اذا فارقه الكوكب
كان عرضه فى الشمال ويسمى الموضع الاخر الذنب
وهو الموضع الذى اذا جاوزه الكوكب كان عرضه
فى الجنوب واذا كان فى وسط ما بين الراس
والذنب فى احدى الخمسين كان عرضه عليه
ما يكون واذا كان مع الراس والذنب لم يكن
له عرض البته فان معنى العرض وبعد الكوكب
عن طريقه الشمس على ما هو مثبت فى الصورة

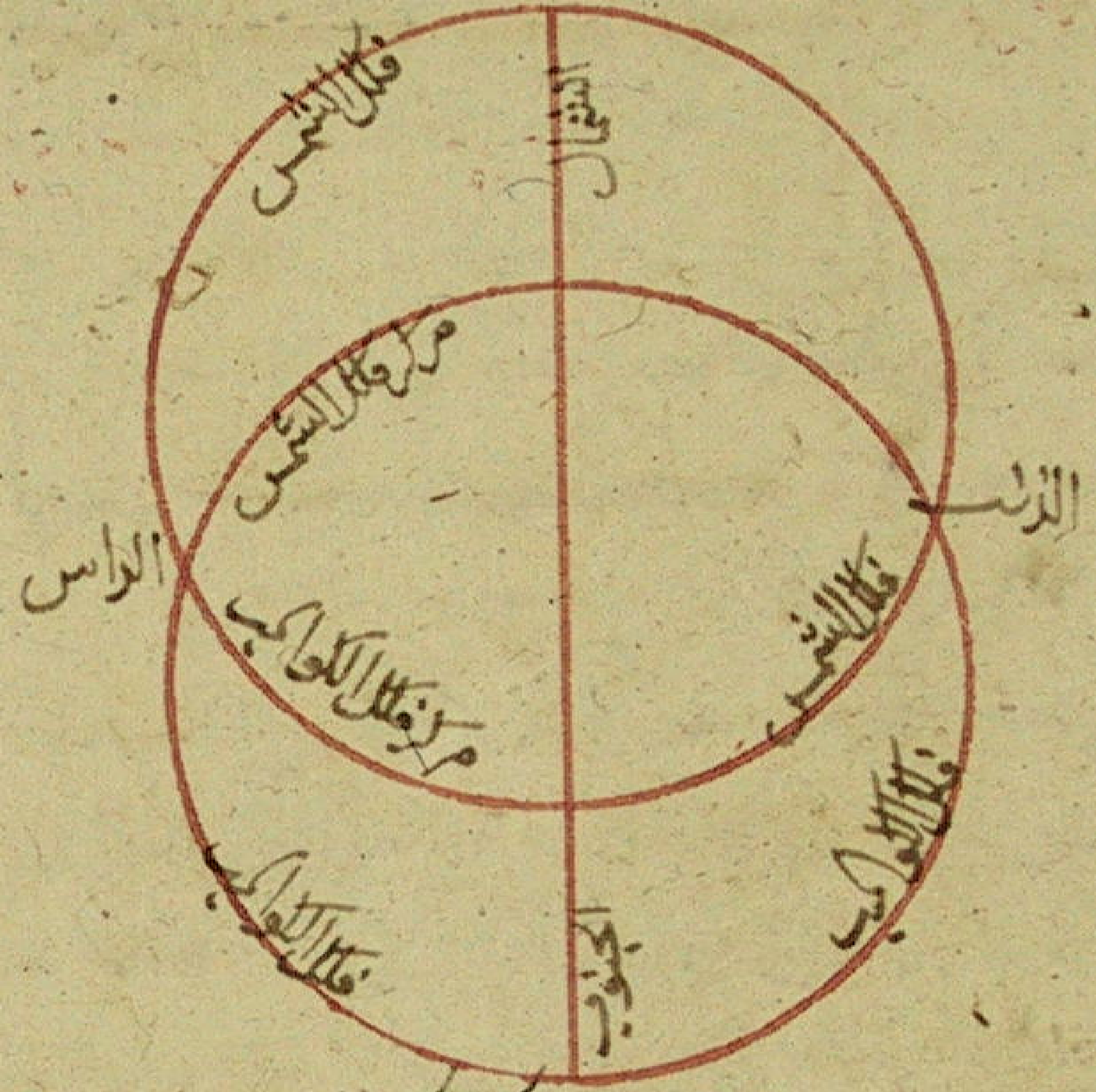

واعلم ان الجوزهرات الكواكب الخمسه المتحيرة ثابته
في مواضع معلومة من البروج اما جوزهر زحل اعني
الراس فانه حيث يكون البعد من اول الحمل
مح ب المشتري ب المريخ كا يد
الزهرة يط يح عطارد كا ما اما الشمس
فيقال ان جوزهرها اول الحمل و اول الميزان
واذا كان في اول الحمل كان في راس الجوزهر
وفي اول الميزان ان يكون مع الذنب الجوزهر
وجوزهر القمر على ما ثبت في التقادم وله حركة
طاهرة سنة فاعلم ذلك ه ه ه .

الباب ٣١ في معرفه اجرام الكواكب

اعلم ان لكل واحد من
الكواكب السبعة اعداد درج معلومة يقال
لها الاجرام وجرم زحل تسع درجات والمشتري
سبع درجات والمريخ ثمان درجات والشمس
خمسة عشر درجة والزهرة سبع درجات وعطارد سبع
درجات والقمر اثنا عشر درجة فيطلق هذه الاعداد
يقال لكل واحد من الكوكب قبل حلوله في البروج
انه قد طرح نور جرمه عليه وذلك مثل زحل
اذا حصل في احدى وعشرين درجة من الجوزاء
وما زاد فانه يقال قد طرح زحل نور جرمه على
اول السرطان وهكذا امر الكواكب بعد مثل
هذه الدرج لكل واحد منها فان للمشتري الى ان
يحصل في تسع درجات من الجدي فان نور جرمه
يبعد في اخر القوس وعلى هذا القياس ينظر في
اقترانات الكواكب بعضها لبعض ومقابلاتها
ونظر بعضها الى بعض بعدد اجرام في الاتصال
اذا كان ذاهبا او في الانفصال اذا كان منصرفا
حسب نصف الجرمين فاعلم ذلك ه

الباب ٣٢ في معرفه

رباطات الكواكب الخمسة اعلم ان الكواكب
الخمسة المتحيرة تكون رجوعاتها بحسب ابعادها
من الشمس على قدر اعداد درج معلومة ومثل تلك
الدرج بعينها اذا صار بينها وبين الشمس من
الجهة الاخرى تكون استقاماتها وتسمى تلك الدرج
الرباطات فرباط زحل قلو والمشتري قك
والمريخ قح والزهرة مز وعطارد كح
فاما الكواكب الثلثة العلوية التي هي زحل و
المشتري والمريخ فان كل واحد منها اذا فارقته
الشمس بعد احتراقه ظهر في المشرق وهو مستقيم
ابدا ولا يزال البعد يتزيد الى الرباط الذي لكل الكوكب
فمن هناك يبتدي بالرجوع في مسيره ويكون راجعا عند
مقابلة الشمس له فحينئذ يكون في نصف رجوعه
ويكون بينه وبين الشمس مائة وثمانين درجة
ستة ابراج تامة ثم لا يزال ينقص البعد بينه
وبين الشمس على التدريج من جهة المغرب الى مثل
الرباط الذي لكل الكوكب فيستقيم حينئذ ثم تقرب
الشمس منه الى ان يغيب في المغرب ويحترق مع
الشمس ثم يكون حاله بعد خروجه من شعاع
الشمس كمثل حالة الاولى التي تقدم ذكرها

فتبين من ذلك انه لا يجب ان يكون احد هذه الكواكب
الثلثة العلوية مع الشمس او ما يقرب من المقابلة
الا وهو راجع كذلك دايما لا يختلف ولا يتغير واما
الكوكبان السفليان فان كل واحد منهما يقارن
الشمس وهو مستقيم يسبق الشمس ويظهر في المغرب ثم يتباعد
عن الشمس على التدريج الى ان يصير بينه وبين
الشمس بعد والرباط في المغرب فيبتدي حينئذ
بالرجوع فيرجع الى الشمس ويقارنها ثانيا بالرجوع
ويظهر في المشرق وهو راجع فيتباعد من الشمس
في المشرق الى ان يصير بينه وبين الشمس في المشرق
بعد الرباط ثم يستقيم حينئذ ويسرع بسيره فيدرك
الشمس ويحترق ثانيا فاذا ظهر في المغرب كان
حاله كمثل الحالة الاولى التي تقدم ذكرها فتبين
من ذلك ان كل واحد من السفليين يحترق مرة وهو
مستقيم ويحترق ثانيا وهو راجع وليس بعد كل
واحد منهما عن الشمس في الجهتين باكثر من تلك
الرباط وان الكواكب العلوية ترجع ومتى في
ناحية المشرق ابدا وتستقيم ومتى في ناحية المغرب
ويستقيمان في ناحية المشرق دايما ابدا من غير ان
يختلف ولا يتغير فافهم ذلك ان شاء الله تعالى

الباب ٣٣ في معرفة فردارات الكواكب السبعة

اعلم ان لكل واحد من الكواكب السبعة اعدادا
شتى معلومة يقال لها الفردارات ويحكم منها
على سني اعمار المواليد واحوالها فمقدار زحل احدى عشرة
سنة والمشترى اثنتا عشر سنة والمريخ سبع
سنين والشمس عشر سنين والزهرة ثمان سنين
وعطارد ثلث عشر سنة والقمر تسع سنين

الباب ٣٤ في مدة رجوعات الكواكب

اعلم ان لكل
واحد من الكواكب الخمسة مدة معلومة في
الرجوع فزحل يكون مدة رجوعه اربعة اشهر
وستة عشر يوما والمشترى يكون مدة
رجوعه اربعة اشهر ويوما واحدا والمريخ
يكون مدة رجوعه شهرين وستة عشر يوما
والزهرة يكون مدة رجوعها شهرا واحدا وعشر
يوما وعطارد يكون مدة رجوعه احدا وعشرين
يوما هذا على امر الوسط وربما زاد على هذه
المدة ايام يسيره او نقص منها بحسب مواضع
الفلك

الباب ٣٥ في معرفة مدة استقامات الكواكب

اعلم ان مدة
استقامة كل واحد من الكواكب معلومة مثل
مدة الرجوع فزحل يكون مدة استقامته ثمنية
اشهر ويوما واحدا والمشترى يكون مدة استقامته
بسبعة اشهر وستة ايام والمريخ يكون مدة
استقامته ثلثة وعشرين شهرا والزهرة يكون
يكون مدة استقامتها ثمانية عشر شهرا وخمسة
عشر يوما او عطارد يكون مدة استقامته ثلثة
اشهر وخمسة ايام

الباب ٣٦ في معرفة المدة بين احتراقين لكل واحد من الكواكب

ولكل واحد من الكواكب من حد احتراق الى الاحتراق
الاخر الذي بعده مدة معلومة ومعنى الاحتراق
والتصميم واحد وهو ان يكون الكوكب مع الشمس
دقيقة بدقيقة فزحل يحترق في كل سنة واحدة
فارسية وثلثة عشر يوما والمشترى يحترق
في كل سنة واحدة وثلثة وثلث يوما والمريخ
يحترق في كل سنتين وسبعة واربعين يوما
والزهرة تحترق في كل تسعة اشهر واحد
وعشرين يوما ويكون في حد احتراقها راجعة

وفي الاخر مستقيمه وعطارد يحترق في كل ثمانية
وخمسين يوما بالتقريب ويكون في احتراقه
واحدا وفي الاخر مستقيما والقمر يكون
من احتراقه تسعة عشر يوما ونصف بالتقريب
في ذلك وهو زمان الشهر القمري فاعلم ذلك

الباب ٣٧ في معرفة سني الكواكب الكبرى والوسطى والصغرى

ولكل واحد من الكواكب
السبعه اعداد سني معلومه نحكم منها
على اعمار المواليد وهي على ثلثة انواع الكبرى
والوسطى والصغرى وقد اثبت جميع ذلك في
هذا الجدول وهذه صورته

الكواكب	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
سنوها الكبرى	نز	عط	سو	قك	و	عو	قح
سنوها الوسطى	مع ل	مه ل	م ل	لط ل	مه	مح	لط ل
سنوها الصغرى	ل	ب	ه	ط	ح	ك	كه

الباب ٣٨ في معرفة غاية عروض الكواكب في الشمال والجنوب

اعلم ان لكل واحد من الكواكب الخمسه والقمر
عروضا معلومة غايتها من مجرى الشمس
في الشمال والجنوب فزحل عرضه في الشمال
ح ح وفي الجنوب ح و والمشتري في الشمال
ب ح وفي الجنوب بط والمريخ ح ح
وفي الجنوب د و والزهرة في الشمال ح بو وفي
الجنوب ح بو وعطارد في الشمال والجنوب د ح
والقمر في الجهتين د مر واما الشمس فان غاية
بعدها من مدار الحمل والميزان كج له اما في اول
السرطان فانه يكون على غايه بعدها الى الشمال
وفي اول الجدي الى الجنوب فاعلم ذلك

الباب ٣٩ فيما ينسب الى كل واحد من الكواكب من الاخلاق

اعلم ان اخلاق الناس وطبايعهم مقسومه بين
الكواكب السبعة على قدر طبايعها ودلايلها
واشكالها وجواهرها فزحل ينسب اليه الحمق
والجهل والحزن والبخل والحقد والكذب واللوم
والغي والنكادة والغم والمبرح والمشتري ينسب

ينسب اليه الدين والعلم والحلم والحيا والسخا
والتواضع والكرم والعقل والكفاف
والطلاقه والمرح ينسب اليه الشجاعه
والوطاطه والسفه والحرص والحداده و
الوقاحه والنشاط والغلبة والغضب و
الفرق والشمس ينسب اليه الكبر والفوق
والشرف والقهر والاستطاله والعجب والانفه
والحيا والحسن والزهره ينسب اليها اللين
والعجب والرقه وحسن الخلق والصلف
والمجانه والفرح واللعب وعطارد ينسب اليه
الادب والادب والمنطق والبلاغه والرزانه
والرفق والدين والفهم والحيله والبديهه
والحساب والكتابه والصناعه الدقيقه و
القمر ينسب اليه الضعف والعجز والمهانه والعي
والبهيمه والعجله والاخبار والرسايل والحركه
والصوت فاعلم ذلك ترشد انشاء الله

الباب ٢٠ في معرفه اسما منازل القمر الثمنيه والعشرين وصورها

اعلم ان الفلك قد قسم ثمنيه وعشرين قسما
وسمي المنازل للقمر وهذا مذهب اكثر ما يستعمله

اهل الهند واكثر تعويلهم في الاحكام على سائر
القمر وذلك ان القمر يكون كل يوم وليلة في
منزلة من هذه المنازل واذا كان بعد سبعة
وعشرين يوما رجع الى اول المنازل فكل منزله
منها اثنى عشر درجه واثنين وخمسين دقيقه
بالتقريب فالمنزله الاولى مصورا الى اخر
المنازل كما بين في الجدول

الاول	الشرطين من اول الحمل يب نا وصورته	الثامن	النثرة من السرطان يب نا وصورته	الخامس عشر	الغفر من اول الميزان يب نا صورته	الثاني وعشرون	سعد الذابح من اول الجدي يب نا صورته
الثاني	البطين الى الحمل كه مج وصورته	التاسع	الطرف من السرطان كه مج وصورته	السادس عشر	الزبانا من الميزان كه مج وصورته	الثالث وعشرون	سعد بلع من الجدي كه مج وصورته
الثالث	الثريا الى الثور ح لد صورته	العاشر	الجبهة من الاسد ح لد صورته	السابع عشر	الاكليل من العقرب ح لد صورته	الرابع وعشرون	سعد السعود من الدلو ح لد صورته
الرابع	الدبران الى الثور كا كو صورته	الحادي عشر	الزبرة من الاسد كا كو صورته	الثامن عشر	القلب من العقرب كا كو صورته	الخامس وعشرون	سعد الاخبية من الدلو كا كو صورته
الخامس	الهقعة الى الجوزا د يز صورته	الثاني عشر	الصرفة من السنبلة د يز صورته	التاسع عشر	الشولة من القوس د يز صورته	السادس وعشرون	مقدم الدلو من الحوت د يز صورته
السادس	الهنعة الى الجوزا يز ط صورته	الثالث عشر	العوا من السنبلة يز ط صورته	العشرون	النعايم من القوس يز ط صورته	السابع وعشرون	موخر الدلو من الحوت يز ط صورته
السابع	الذراع الى اول السرطان وصورته	الرابع عشر	السماك من اول الميزان وصورته	الحادي والعشرون	البلدة من اول الجدي وصورته	الثامن وعشرون	بطن الحوت من اول الحمل صورته

الباب ٢١ في معرفة ما يدل عليه رب الطالع في البيوت الاثني عشر

صاحب الطالع اذا كان في الطالع فانه
يكون المولود مكرما في اهله عزيز النفس ويدل
على صحة الجسم والحظ مما في يديه والرزق من بلده
الذي ولد فيه من المولود ان كان في مسئلة دل
على انها سالت عن احوال نفس صاحب المسئلة
وجسمه وبدنه وخاص اموره وفي الثاني
يدل على اصابة المال والحرص في طلبه وكثرة
الاعوان والسعي في المعاش ويكون مفسد الاموال
وفي المسايل يدل على انها عن شي من المال خرج
عن اليد وفي الثالث يدل على كثرة الاسفار
النزهة وكثرة التحول من موضع الى موضع وانه
يكون حسن الزي ما صحيحا وكل ما يجي به فانه
نصيبه ويحب اخوانه واخواته اكثر مما يحبونه
ويكون له اخوة صالحين خيرا منه ويكون
كلا عليهم وفي المسايل يدل على حال اخ او
غايب او عن تحويل من مكان الى غيره
وفي الرابع على كثرة الحرص في طلب الضياع
والعقار والمكاسب وعلى عمل الفلاحة وربما

كان اكارا او بستانيا او يكون شغله مدة حيرته
او يحبس في السجن الحان بموت ويكون بارا بابويه
ويلقى من السلطان شدة ويرضى بعيشه وفي
المسايل يدل على انها من حال اب او مستنزا
وشقي من الناس او من حال ضياع او دفن او شي
مكتوم وفي الخامس يدل على حب الاولاد
وكثرة الملاد والهدايا وسعة الرجل وحفه
الروح عند الناس والحب اليهم وكثرة
الاتصال للهدايا اليه وتفرعينه بالاولاد اما
وحال بعض الاغراس وفي السادس يدل على حب
العبيد والحشم وكثرة الاعلال والسقم ومنهم
من يقتله عبيده او حشمه ويكون شقيا بعمل
العبيد وفي المسايل يدل على انها عن حال بعض
او عبيد وفي السابع يدل على كثرة الذين
النسا والموتين ومن الشركاء مع كثرة الكلام
والمنازعات معهم وعلى انه يكون مرزوقا من
المخاصمات خطيبا منها ويكون منابذا للنساء في
كلامهن وفي المسايل على انها عن خصومه او نزاع
او عن حال زوج او شريك وفي الثامن يدل على
كثرة الخوف والاستشعار والحزن والبحر وقلة الحظ

من الناس وطلب المواريث والاشيا العديه ويكون خبث
النفس كثير الاغتمام وفي المسايل يدل على انها عن حال شي
قديم او حال ميت وفي التاسع يدل على كثرة الرزق صاحبه
من العلوم وحسن تدينه وخوفه من الله عز وجل واعتقاده الخير
وجوده مذهبه مع كثرة استقامة البعيد وتنقله في البلاد
وربما هي العمر وعلى ان كلما يخبرونه بانواع المستقبل فانه يصيب فيها
ويدل على السحر والرقى والتخليطات وحب العلوم الغامضة والشريفه
ويكون خطيبا منها ويختلط في عوامة الناس وفي المسايل يدل على انها
عن سفر وتعلم علم او غايب سفرا وشي طرح في ذلك الزمان وفي
العاشر يدل على الجاه والقدر والهيبة عند السلطان والتصرف
في الاعمال الجليلة وحسن الحظ من الكبار والروسا ويكون باب السلطان
وبهم يعرف ومنهم يعيش وفي المسايل يدل على انها عن سلطان
او عمل يطلب وحال الامهات وفي الحادي عشر يدل
على كثرة الاصدقا والاخوان وحسن الحظ منهم والظفر بما يرجى
ويتمنى ويكون حسن الخلق قليل الولد وفي المسايل على انها عن
صداقة او محبة او شي يرجى وفي الثاني عشر يدل على الشقا
وقلة الحيله وربما كان سجانا او يكون كثرة الاعداي يظفرون
به وفي المسايل تدل على انها عن الاحوال الاعدا والدواب وما يشبه
ذلك حال الانسان معتلو والله اعلم الباب ٤٢

في معرفة دلايل صاحب الثاني بكونه في بيوت الاثني عشر صاحب

الثاني اذا كان في الطالع يدل على انه كان مرزوقا من غير طلب
وما تاتيه المال من غير تعب وان قبله كوكب نحس وقد كان اجود
وفي الثاني يدل على ان معيشته يكون من وجوه معروفة وان
نظر اليه صاحب الطالع اصاب بالاوجعه ولدخره وفي
الثالث يدل على سوء الحال للاخوة وفسادهم وكثرة اعدائهم وفي
الرابع يدل على حسن حال الاباء وعمارة البيت الذي ولد فيه وحسن
حال اهل بيته ويكون مرزوقا من الضياع وفي الخامس يدل على
انه يكون له اولاد معروفين بباب السلطان ويصيبون خيرا ويأتيه
الهدايا بغتة من حيث لا يحتسبه وفي السادس يدل على انه
دوابه يصيبها آفات كثيرة ويكون قليل الرزق منها واكثر
ما ليله ويحزنون منه ويتلف ماله بسببهم وفي السابع
يدل على انه يجمع المال من غير حيلة ولا تعب لا انه ينفق ذلك في النساء
وفي الخصومات وفي الثامن يدل على انه يكون سخيا لا يبالي
من ان اصابه كيف انفقه واكثر ماله يكون من المواريث وفي
التاسع يدل على انه يصيب المال من الاسفار والاسباب
الدين والورع والعلم ولا ينفقه من الاموال الا ما غاب عنه وبنيله
الغربا وفي العاشر يدل على انه يكون بباب السلطان ويكسب
منهم الاموال ويعيش بسببهم ومن خدمتهم وفي كنفهم وفي الحادي
عشر يدل على ان تجارته يكون بالسلف والنسيئة الا انه
يظفر بما يتمناه من جمع المال ما ينسب اليه وفي الثاني عشر

يدل على انه يهلك على السفه منه وينقص منه ماله ويسرق
ويذهب دنياه بذلك السبب ذكرها

الباب ٤٣

في معرفة ما يدل عليه صاحب الثالث بكونه في البيوت الاثني عشر

صاحب الثالث اذا كان في الطالع يدل على انه يكون خيرا من اخوته
ويصيبون منه خيرا وينصحون له وينتفع بهم وبمكانهم وفي الثاني
يدل على ان اخوته ينازعون في ماله ويظلمونه ويحتال بهم من
جهته مكروه ويكثر مخاصمتهم اياه وفي الثالث يدل على
انه يكون له اخوة معروفين يقصدونه وينصرونه حبا شديدا
وينفعون به اكثر مما ينتفع بهم وفي الرابع يدل على انه يرث
الاخوة بمال الاباء ويفتخر الاهل اليه ويلقون سنة ومشقة
وفي الخامس يدل على انه يكون له اخوة في غربة ويسافرون
كثيرا ويرزقون اولادا صالحين وفي السادس يدل على ان
اخوته يعادونه ويظلمونه ويتمنون هلاكه وفي السابع
يدل على اخوته يزوجون ببعض نسائه ويصيبون منهن
ولدا وفي الثامن يدل على تعيش نسا اخوته ويصيبون المواريث
باسباب النسا وفي التاسع يتزوج اخوته بنساء غرباء وفي
الغربة وفي العاشر يدل على موت اخوته وهلاكهم وتباغض
بعضهم بعضا وفي الحادي عشر يكون لاخوته اسم كبير ويربون
بذكرهم وفي الثاني عشر يصيب اخوته سلطانا ولكن يعاده

الباب ٤٤

في معرفة ما يدل

عليه صاحب الرابع بكونه في بيوت الاثني عشر اما في الطالع
يكون ابوه خير اهله ويكون معيشته وفي الثاني يكون له ابا موسرا
حسن الحال ويحبه اكثر من اخوته وفي الثالث يكون له اخوة يلقى خيرا
وفي الخامس يكون له اب غنيا موسرا ويورث اولاده ماله وفي
السادس يكون لهم ابا يموتون في الغربة وفي السابع يكون له اب من اهل بيت
معروفين بالقبح معادي اولاده وفي الثامن يعلم الامر ويكثر
نحوها ومقلبها وفي التاسع يكون له ابا مجهولين غرباء ويكون
بهم عيوب وفي العاشر يكون له ابا معروفين يزدادون خيرا
من السلطان في الكبر وفي الحادي عشر يدل على تقدم الاب
وسوء حاله ويرتفع المولود بعد ذلك وفي الثاني عشر
يكون له اب من غير ارضهم ويستوا اخواتهم

الباب ـــــــ ٥ كه

في معرفة ما يدل عليه صاحب الخامس بكونه في بيوت الاثني عشر
اما في الطالع فانه يرزق ولدا ذكرا وتقر عينه بهم وفي
الثاني يكون له اولاد مرزوقين من باب السلطان وفي النعيم وفي
الثالث يكون له اولاد اشقياء ويلقى بسببهم شدة وفي الرابع يكون له
اولاد يشابهون اخوته ويرزقون من الفساد وفي الخامس
يكون له اولاد موفورين وتقر عينه بسببهم وينتفع بهم وفي السادس
يكون اولاده موسرين الا انهم كثيرين العلل وفي السابع يكون
اكثر اولاده بناتا ويعادونه وفي الثامن يكون اولاده اشقياء
محرومين وربما لم يكن له ولد اصلا وفي التاسع يرزق اولادا

في الغربة ويفرح بهم وينتفع وفي العاشر يكون باولاده امراض
ظاهرة وعيوب او في الحادي عشر تقر عينه بولده واهل بيته
ويسعدون به وفي الثاني عشر يكون يولد زمانه او عيب
ويموتون بغتة فان كان منهم سالم لم يرزق ولد والله اعلم

الباب ـــــــ ٦ كه في معرفة ما يدل

عليه صاحب السادس بكونه في بيوت الاثني عشر اما في الطالع
فانه يكون شقيا مسقاما كثير العلل والادواء وفي الثالث
يكون نعيشه من علة المماليك او كرى الدواب او من شي
ذي صنعة وفي الثالث يكون له اخوتهم عيوب او مرض ويعملون
عمل العبيد وفي الرابع يكون عمل ابيه من عمل العبيد ويكون
بهم عيوب وفي الخامس يشتد تربيته اولاده ويكون بهم عيب
وفي الثاني يكون المولود ذليل الاسقام صحيح الجسم وفي السابع
يخالط نساء لا احساب لهن ويرى بسببهن السوء وفي الثامن يخالط
نساء النساء من لا يدرلها ويلحقه من اجلها مكروه وفي التاسع
يكون خبث النية ويمرض في الغربة ويلقى شدة وفي العاشر
يلقى من السلطان شدة ويبقى اثره في بدنه وفي الحادي عشر
يصادق نساء غير معروفات او غير بنات وفي الثاني عشر
يعاديه قوم ليس لهم احساب ولا يصلون الى مضرته والله
اعلم

الباب ـــــــ ٧ كو في معرفة

ما يدل على انه يكون معشوقا ويكون في الامور مظفرا او بصعب

او يصيب من التأخير او في الثاني يفسد ماله بسبب المنازعة
ويموت نساءه او يكون بهن عيوب في الثالث يتزوج باقرباء اخيه
ويعاديه اخوته ويتزوج قريبة له وفي الرابع يتزوج امراة
من اهل بيته ويكون عفيفة وفي الخامس يتزوج امراة اصغر منه
حسنة الخلق ودودة وفي السادس يدل على انه يخالط اماء
ونساؤهن عيوب وفي السابع يتزوج امراة معروفة ويكون
لقواله وفي الثامن يدل على انه يأخذ ميراث النساء ويكون اما امراة
غنية وفي التاسع يدل على انه يتزوج بامراة معروفة غريبة لا
انه يحبها وفي العاشر يتزوج بامراة من اهل بيت السلطان
ميمونة ويصيب منها خير وفي الحادي عشر يتزوج بامراة
صالحة تحبه ويحبها ويسعد بها وفي الثاني عشر يدل
ان يتزوج غريبة ساقطة ويعاديه والله اعلم

الباب ٨ كه في معرفة ما يدل

عليه صاحب الثامن بكونه في بيوت الاثني عشر اما في الطالع
فانه يدل على انه يكون مرزوقا من المواريث ويعمل عملا يغلب
عليه وفي الثالث يكون باخوته عيوب او مرض ويعمل عمل العبيد
ويأتي فيهم قلة وبخط وفي الرابع يكون لاباءه غربا او بهم عيوب
او زمانة ويقل اعمارهم وفي الخامس يكون اولاده كثير العلل
والامراض ويموتون في شبابهم وفي السادس يكون مصيبة
في المماليك ويحرم منهم ومن دوابه وفي السابع يتزوج

بنساء يرث منهن ومتن عليه ويموت هو في الغربة وفي الثامن
يكون صحيحا يخاف مرضه ويهون موته وفي التاسع يكون
ردي النية والعمل يموت في الغربة وفي العاشر يكون هلاكه
بسبب السلطان ومن اجله وفي الحادي عشر يكون قليل
الاصدقاء ويفسد ما بينهم ويكون موته اذا حسب حاله وفي
الثاني عشر يخاف عليه من اعدائه ان يقاتلهم فيقتلونه

الباب ٩ كه في معرفة ما يدل عليه

صاحب التاسع بكونه في بيوت الاثني عشر اما في الطالع
فانه يدل على انه يكون حسن الدين طيب النفس مستحييا
عارفا بالسنة وفي الثاني يصيب اموال من غير بلده ويكون
مرزوقا من الاسفار وفي الثالث يتزوج اخوته بنساء غرباء
وينتقل من بلد الى بلد وفي الرابع يكون في الاباء مرض خفي ويموتون
في الغربة او من الضر وفي الخامس يكون له اولاد في غير بلده
ويكون بار به وفي السادس يكون رزق من المماليك والدواب
ويمرض مرضا كثيرا وفي السابع يتزوج بامراة غريبة تعاديه
ويبغضها وفي الثامن يقطع عليه الطريق في الاسفار ويكون
حريصا على جميع الاموال وفي التاسع يتزوج بامراة غريبة
حسنة الخلق وفي العاشر يتزوج اخوته بنساء من اهل بيت
السلطان ويكون ورعا وفي الحادي عشر يكون فاعلا للاصدقاء
ورعا ونحوه ويتزوج اخوته بنساء غرباء وفي الثاني عشر

يكون خبيث النفس والعهد فاسد الدين ويظن انه على الحق

الباب ١٠ في معرفة ما يدل عليه

صاحب العاشر بكونه في بيوت الاثني عشر اما في الطالع
فانه يدل على انه يكون بصيرا بالاعمال قوما عليها ماتيه السلطان
من غير طلب وفي الثاني تكون معيشته من السلطان وبسببهم
جميع الاحوال وفي الثالث يكون قليل الاخوة وان كان
له اخوة هلكوا وكثر الاسفار وفي الرابع يكون الاب
الموونين باب السلطان من غير طلب بسببهم منه
شئ وفي الخامس يكون له اولاد معروفين كثير السعادة
وفي السادس يكون قليل المال ويعادي الاخوال
ويكون له سلطان ضعيف وفي السابع يكون له امراة اعظم
منه خطرا من اهل بيت السلطان ويكون عاقلا وفي
الثامن بسبب السلطان في حادثة ويطلب الرياسة ويكون
مهجورا وفي التاسع يرزق سلطانا في الغربة ويكون فاسدا
فيه ودينوي لخير وفي العاشر يكون بصيرا في الاعمال
قوما عليها ومعيشته متهلة بين وفي الحادي عشر بسبب
اصدقاوه منه خيرا ويورث وله ملاجعة من السلطان
ويلقى منه شئ

الباب ١١

في معرفة ما يدل عليه صاحب الحادي عشر بكونه في بيوت
الاثني عشر اما في الطالع فانه يكون مظفرا حسن

الحال والعيش والخلق وفي الثاني يكون مرزوقا
بالاصدقاء والاحباب وفي الثالث يكون له اخوة معروفين
حسنة حالهم يرزق من حديثهم وفي الرابع يكون
بالازمانه ويقل اعمارهم وفي الخامس يكون له اولاد
يرزق من حديثهم وشبابهم وفي السادس يكون سيء الحال
رديء المعيشة محارفا قليل الخير وفي السابع يكون له امراة
ميمونة ويرزق منها ولدا صالحا وفي الثامن يكون
معروفا منسوبا ويعمل عملا دونا شبه التجارة وفي
التاسع يصيب سعادة وخيرا في غربة ويكون سعيدا
وخيرا في اخوة عشرة وفي العاشر يصيب سلطانة ورياسة
وسناه ويكون مسعودا وفي الحادي عشر يكون محتاجا
ينسب اليه الخير ويكون كثير الاصدقاء وفي الثاني عشر
يكون قليل الخير قليل الاصدقاء كثير الاعداء والحساد

الباب ١٢ في معرفة ما يدل

عليه صاحب الثاني عشر بكونه في بيوت الاثني عشر اما
في الطالع فانه يكون شقيا كثير الاعداء ويظفرون
به ويكون محارفا وفي الثاني يعمل عملا يستحيي منه
ويكون سيء الحال رديء المعيشة ويلزمه عليه وفي الثالث
يعاديه اخوته ويلقى منهم شر ومكاره وفي الرابع يترك
اهله ويعاديه اخوته ويحب الدار التي ولد فيها

وفي الخامس يعاديه ولده ويعاديهم ويكون بهم عيوب
ويسوء احوالهم وفي السادس يكون محروما من المماليك والدواب
والبهايم وفي السابع يخالط نساء شوهن عيوب ويعاديهن
ويعادينه وفي الثامن يكون ببلد الاعداء واكثرهم يموتون
وفي التاسع يلقى اخوته شدة من الاعداء وان سافر يلقى شدة
ويكون دينه رديا وفي العاشر يعاديه السلطان ويكثر
حزنه واغتمامه وفي الحادي عشر يحرم خير الاصدقاء ويرجعون
الى العداوة ويكون شقيا وفي الثاني عشر يجاهد الاعداء في عداوة
ويسلم من شرهم

الباب ٣١

في معرفة حيز الكواكب واقبالها وادبارها وخلو سيرها والوحشي
منها اما الحيز فهو ان يكون الكوكب الذكر بالنهار فوق الارض
وبالليل تحت الارض في برج ذكر وان يكون الكوكب الانثى بالنهار
تحت الارض وبالليل فوق الارض في برج انثى الا المريخ فانه
يخالف ذلك لانه ذكر ليلي واذا كان الكوكب الذكر
بالنهار تحت الارض وبالليل فوق الارض في برج انثى فانه في غير
حيزه وكذلك الكوكب الانثى اذا كان بالنهار فوق الارض وبالليل
تحت الارض في برج ذكر والمريخ اذا كان كذلك فهو في غير
حيزه واما الاقبال فهو ان يكون الكوكب في الاوتاد
ومايليها والادبار ان يكون الكوكب في البيوت الزايلة
وهي السواقط وخلا السير ان ينصرف الكوكب عن المقا
رنة او النظر ولا يتصل بالكوكب الاخر مادام
في ذلك البرج فانه يقال له حينئذ خالي السير والوحشي
ان يكون الكوكب في برج ولا ينظر اليه شي من الكواكب
ولا يتصل هو بواحد منها في ذلك البرج البتة من وقت الى
اخره ولا بالمقارنة ولا بالنظر واكثر ما يعرض ذلك للقمر
وليس يكاد يتفق الا في الاحايين عند اجتماع اكثر الكواكب
في برج واحد او في برجين متقابلين

الباب ٣٢

في معرفة النقل والجمع ورد النور والمنع اما النقل على وجهين
احدهما ان ينصرف الكوكب الخفيف عن الكوكب البطي ويتصل
باخر فينقل نور احدهما الى الاخر ومثال ذلك المشتري
في الجدي في عشر درجات وزحل في الجوزا في خمسة عشر درجة
فان احدهما ليس ينظر الى الاخر فانه يجوز ان يتفق بعض
الكواكب الخفاف مثل القمر وغيره في احد البرج الذي
ينظران جميعا اليه فينقل ذلك الكوكب الخفيف نور
المشتري الى زحل وذلك مثل القمر اذا حصل حينئذ في السنبلة
في اثني عشر درجة فانه يكون منصرفا عن تثليث المشتري
ذاهبا الى تربيع زحل فيقال ان القمر قد نقل نور المشتري
الى زحل على ما في هذه الصورة

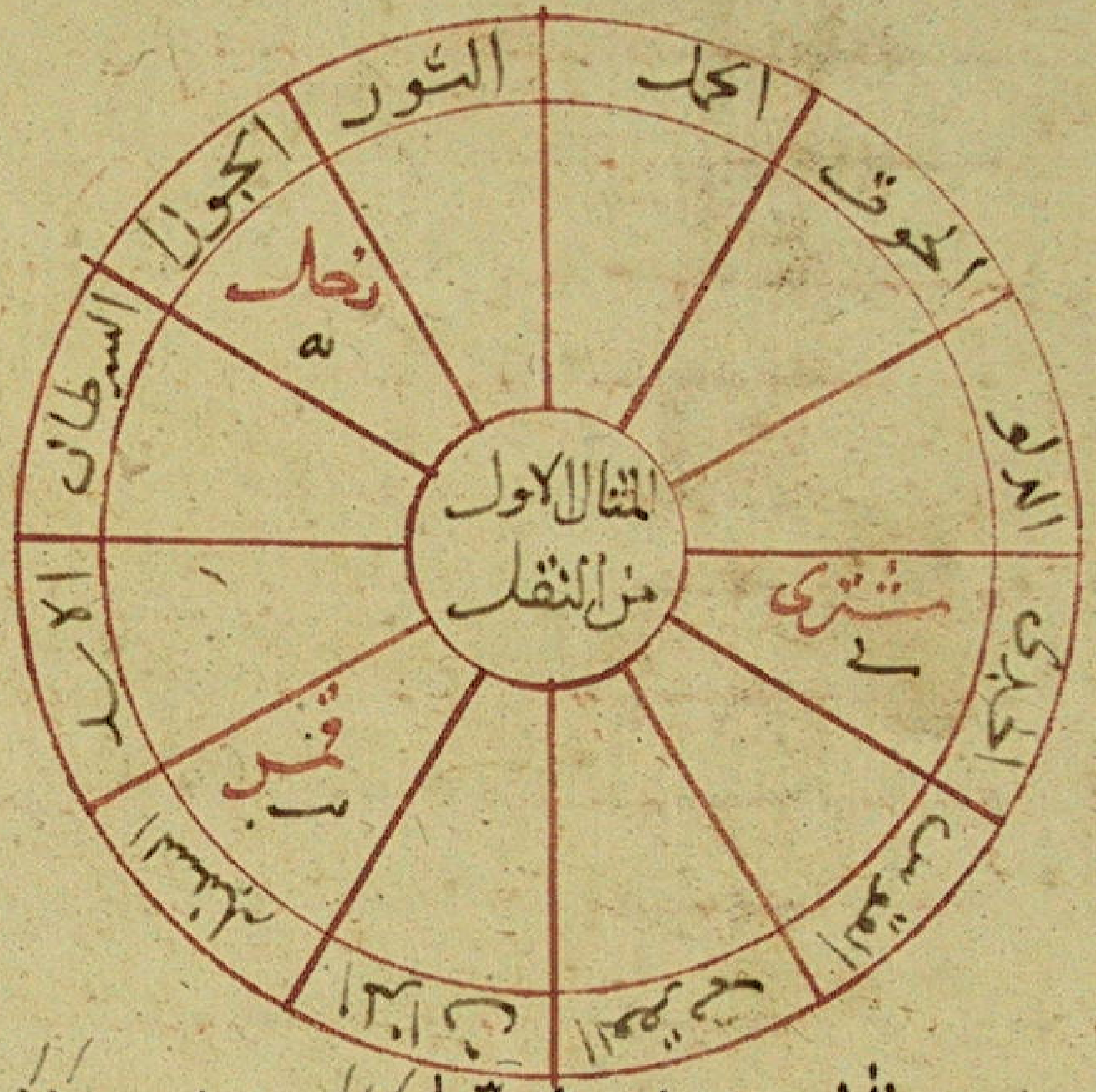

والوجه الثاني من النقل ان يتصل كوكب خفيف بكوكب
ابطا منه ويتصل الخفيف ذلك البطي بكوكب اخر
فنقل طبع الخفيف الى الذي يتصل به ومثال ذلك
ان القمر اذا كان في الحمل سبع درجات والزهرة في الجوزا
في عشر درجات والمريخ في السنبلة في ثلث عشر درجه
والقمر يتصل بالزهرة من التسديس والزهرة تتصل
بالمريخ من التربيع فهي تنقل نور القمر الى المريخ على ما في
هذه الصورة

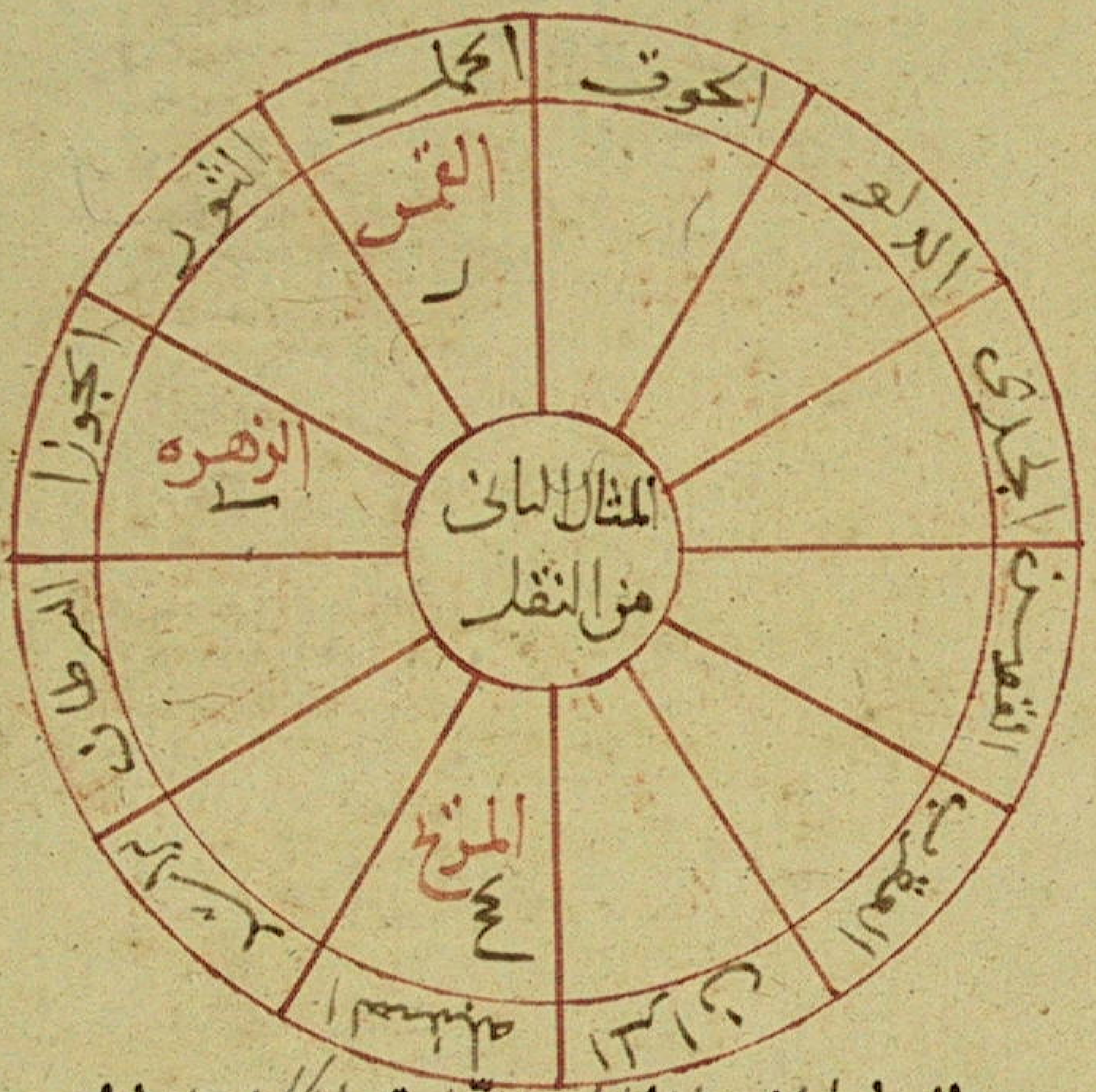

والفرق بينهما ان في المثال الاول يقع الكوكب الاخف
في الوسط ويكون درجاته وسطا وفي المثال الثاني يقع
الكوكب الاخف على الطرف ودرجاته اقل من درجات
الباقين فافهم ذلك جيدا ان شاء الله واما الجمع فهو ان
يتصل بالكوكب الواحد كوكبان او اكثر من ذلك ويجمع
نورهما وياخذ نور طبايعهما ومثال ذلك ان زحل اذا كان
في السرطان في خمس وعشرين درجة ويتصل به المريخ
من العقرب وهو في احدى وعشرين درجة ويتصل به الشمس
ايضا من الحمل وهو في ثلث وعشرين درجة فيكون ذا انقل

بزحل لثلثة كواكب وهي المشتري والمريخ والشمس ويكون
زحل قد جمع انواره هذه الكواكب الثلثة فيقال لهذا
الجمع على ما في هذه الصورة

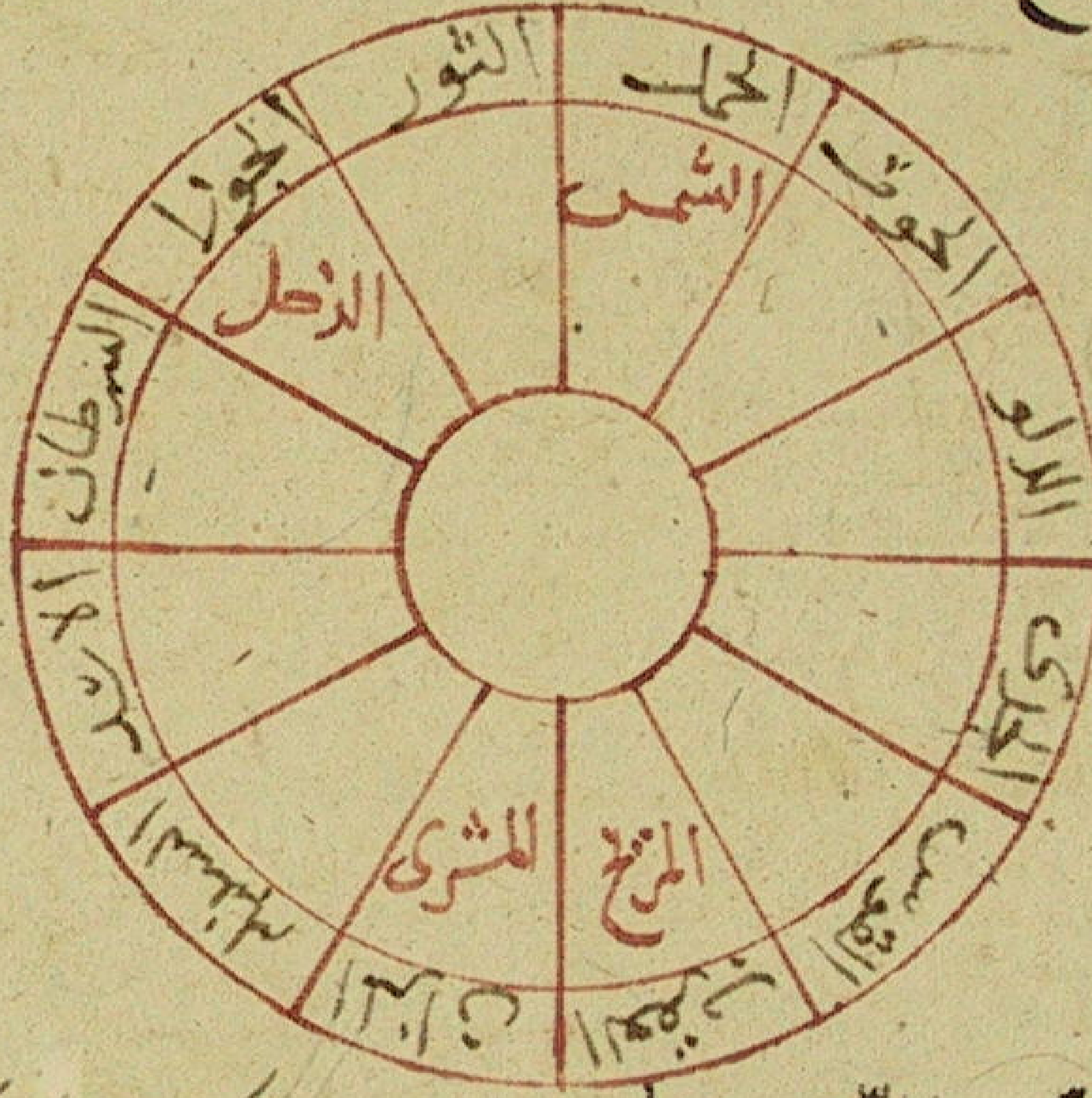

واما رد النور فهو على وجهين احدهما ان يكون الكوكب
او الكوكبان المستدل بها لا يتصلان ولا يتناظرون
الا انهما ينظران الى كوكب او يتصلان به فينظر الكو
المنظور اليه او المتصل به الى بعض مواضع الفلك فيرد
نورهما الى ذلك الموضع ومثال ذلك مسله عن السلطان
هل يناله صاحبها ام لا وكان الطالع الميزان والعاشر
السرطان فعلى موجب الحكم ان يتصل بالزهره او يتناظرانه
ينال ذلك السلطان والا فلا وكان في هذه المسلة

الزهره والقمر غير متناظران ولا ممتزجان الا ان كل
واحد منهما يتصل بالمشتري والمشتري ينظر الى
الطالع فهو يرد نور الكوكبين الى الطالع فيدل
حينيذ على ان ذلك السلطان يناله صاحب المسله بواسطه
بعض القضاه والاشراف بعد الياس منه والوجه الثاني
ان يكون صاحب الطالع والحاجه لا يتناظران او يكون
احدهما منصرفا عن الاخر فان نقل منهما كوكب فقد رد
نور احدهما على الاخر وهذا ظاهر واما المنع فهو على وجهين
احدهما من مقارنه وهو ان يكون لثلثه كواكب في برج واحد
مختلفه الدرج ويكون الثقيل اكثرهما درجا فالاوسط
منهما قد منع الاول درجا من الاتصال بالاثقل الى ان يجوزه
ومثال ذلك ان يكون المشتري في القوس في اثنى
عشر درجه والمريخ هناك ايضا وهو في عشر درجات
فان المريخ اقرب الى المشتري من القمر فانه قد منع للقمر
من الاتصال بالمشتري والوجه الثاني ان يكون الكوكبان
في برج واحد ويكون الخفيف متصلا بالثقيل وكوكب
اخر متصل بذلك الثقيل بالنظر فيفسد عليه اتصا
اذا كان درجاتهما شيئا واحدا ومنع الناظر الى الثقيل
عن النظر ثم بعد ذلك انهما صارا الى درجات الثقيل
فانه له الاتصال نظرا كان او مقارنه فاعلم ذلك

الباب ——— لا له في معرفة دفع
الطبيعة ودفع القوة ودفع الطبيعتين ودفع التدبير
اما دفع الطبيعة فهو ان يتصل الكوكب برب البرج
الذي هو فيه او برب شرفه او برب حده او برب مثلثه
او وجهه فيدفع الكوكب طبيعته اليه اما اتصاله
برب بيته فهو مثل القمر اذا كان في الحمل واتصل بالمريخ
من اي نظر كان فانه يدفع طبيعته الى المريخ لانه ينظر
اليه من بيته فان نظر الى الشمس ايضا كان ذلك
دفع الطبيعة ايضا لانه ينظر اليها من شرفها وان نظر
الى المشتري وهو في اول الحمل دفع اليه طبيعته ايضا
لانه في حده وعلى هذا فقس نظره الى صاحب جهة و مثلثة
بالتقدم مثاله

واما دفع القوة فهو ان يكون الكوكب في بيت نفسه
او شرفه او سائر ما ذكرناه ويتصل بكوكب اخر فيدفع
قوة نفسه اليه وذلك مثال عطارد اذا كان في الجوزاء
واتصل ببعض الكواكب فانه يدفع قوته اليه واما دفع
الطبيعتين فهو على وجهين احدهما ان يكون الكوكب
في برج له فيه من اعمه ويتصل بكوكب له في ذلك البرج
من اعمه ايضا وذلك كالزهرة اذا اتصلت بالمشتري
من الحوت فان كل واحد منهما يدفع طبيعته الى الاخر
فيكون ذلك دفع الطبيعتين وهو احد ما يكون من الاتصال
وادله على الخير والصلاح والمحبة التامة من جهتين
والوجه الثاني ان يتصل الكوكب النهاري بكوكب
نهاري وهما في مكان النهار ويتصل الليلي بالليلي
وهما في مكان الليل ومثال ذلك الزهرة اذا كانت بالليل
فوق الارض واتصل بها القمر وهو ايضا فوق الارض
ومثل المشتري اذا اتصل بالشمس نهارا وهما جميعا فوق
الارض واما دفع التدبير فهو اتصال الكواكب بعضها
ببعض من اي جهة كانت فان ذلك يسمى دفع التدبير
ويسمى الاتصال ايضا وكلاهما شيء واحد فان كان ذلك
من مودة وموافقة او قبول كانت ملايمة له وان كان
ذلك من مخالفة او عداوة كان خلاف ذلك فاعلمه ان

ان شاء الله تعالى الباب ٦ له
في معنى الرد والانتكاث والاعتراض والفوت
اما الرد فهو على ضربين احدهما ان ينقل الكوكب
بكوكب تحت شعاع الشمس او محترق فيرد عليه اتصاله
لضعفه والثاني ان ينقل الكوكب بكوكب راجع فيرد
عليه ما نقل لرجوعه فربما كان ذلك الرد بصلاح وربما
كان بفساد اما الذي يكون رد بصلاح فهو على ثلث جهات
احديهن ان يكون المدفوع اليه محترقا او راجعا
الا ان كلاهما في وتد او يلي وتدا والثالثة ان يكون
القابل الراجع او المحترق ساقطا والدافع في وتد
وما يلي وتدا فاذا رد القابل الى الدافع او المحترق
والدافع في موضع جيد صلح الحاجة بعد الفساد واما
رده بفساده فهو على وجهين احدهما ان يكون الدافع ساقطا
او راجعا او محترقا والمدفوع اليه في وتد وما يلي وتدا
فاذا رد القابل الى الدافع ما قبل منه الحال رجوعه
او احتراقه فسدت الحاجة بعد الصلاح والثانية ان
يكون الدافع والقابل جميعا ساقطين او محترقين
ولا يقويان على النهوض حينئذ يدل على ان الحاجة
ليس لها اول ولا اخر والانتكاث هو ان يكون الكوكب متصلا
بكوكب فقبل ان يبلغه رجع في سيره وينقل لكوكب اخر

فيبطل اتصاله بذلك الكوكب فهذا يقال له الانتكاث
والاعتراض ان يكون كوكب خفيف اكثر الدرج وكوكب
ثقيل واقل درجا وكوكب ثالث من ذلك الخفيف يريد
الاتصال بالثقيل فيرجع الخفيف الاكثر الدرج
وينقل بالثقيل رجوعه ثم يجوزه فيكون اتصال ذلك
الثالث الذي هو اخف من خفيف بهذا الراجع الذي
هو اثقل منه لا بالثقيل الاول مثال ذلك
الزهرة اذا كانت في بعض البروج في عشرين درجة والمشتري
هناك في تسعة عشر درجة وعطارد ايضا هناك في خمس
درج فعطارد يريد الاتصال بالمشتري من المقارنة
فيرجع الزهرة من العشرين درجة ويقارن المشتري في
رجوعها ويجوزه فيكون اتصال عطارد حينئذ
بالزهرة لا بالمشتري فالزهرة قد اعترضت على
المشتري في هذا المكان لما منعت مقارنة عطارد
اياه فلذلك سمي هذه الحالة الاعتراض والفوت هو
ان يكون الكوكب ذاهبا الى الاتصال بكوكب فقبل
ان يبلغه ينتقل المتصل به الى برج اخر فاذا تحول
الراجع يكون بعض الكواكب اقرب اليه فيكون
اتصاله بالكوكب الاخر ويفوت اتصاله بالاول مثال
ذلك عطارد في الجوزا ايضا كط والمشتري

في السرطان آ فعطارد ذاهب الى الاتصال بالمريخ
ودافع اليه فقبل ان يبلغه ينتقل المريخ الى السرطان فيصادف
هناك المشتري في درجة واحدة فيقارنه ويجوزه واذا تحول
عطارد وهو الدافع الى اول السرطان فان المشتري يكون اقرب
اليه من المريخ والله اعلم بالصواب

الباب ٤٧ في معرفة قطع
النور والنعم والمكافات اما قطع النور فانه على ثلث جهات
احديهن ان يكون كوكب يريد الاتصال بكوكب اثقل منه
وفي البرج الثاني من الخفيف كوكب فقبل ان يبلغ الخفيف
الى الاتصال بالثقيل يرجع الكوكب الذي في الثاني منه
ويدخل درجة فيقارنه فيقطع نوره عن ذلك الكوكب الذي
اراد الاتصال به وثانيها ان يكون كوكب خفيف متصل
بكوكب اثقل منه وذلك الكوكب ينظر الى كوكب ثقيل
فقبل ان يبلغ الخفيف درجة الكوكب الذي اثقل منه يتصل
ذلك الكوكب الاول بالثقيل فيقارنه فيقطع نور
الخفيف الاول عن الذي اراد الاتصال به وثالثها
ان يكون الكوكب متصل بكوكب وفي البرج الثاني من الثقيل
كوكب اخف من الاول فيرجع قبل اتصال الخفيف الاول
بالثقيل فيقطع نور الخفيف الاول عنه والنعم والمكافات
ان يكون الكوكب في هبوطه او في بره فيتصل به كوكب

او يتصل هو بكوكب له مزاعمة في برجه او يكون له صحبة بما شاكله
في برج نفسه فيقبله ويخرجه من بره او هبوطه فلا يزال النعمة
له عليه حتى يمكن ان يقع الذي انعم عليه في بره او هبوطه فيكون
قد وفاه النعمة التي كان انعمها عليه وكافاه بها وربما سمي رب الشرف
لبرج الكوكب صاحب نعمة والقبول هو ان يتصل الكوكب بكوكب
من بيت المتصل به او شرفه او حده او مثلثه او وجهه فيقبله
حسب ما ذكرناه في دفع الطبيعة او يكون القابل للاتصال
في بيت الدافع او في ساير حظوظه التي ذكرناها حسب ما ذكرناه
في دفع القوة واقواها صاحب البيت والشرف فاما صاحب الحد
والمثلثة والوجه فهو ضعيف الا ان يجتمع اثنان منها او ثلثة
وقد يقبل بعضها بعضا بالنظر ايضا من غير اتصال الا ان قبول
الاتصال اقوى والقبول قد يكون من دفع الطبيعة وقد يكون
من دفع القوة ايضا وكلاهما يسمى القبول هذا على راي المحدثين
واصحاب الاحكام فاما على موجب الاقسام الطبيعية فان
كل كوكب يتصل بكوكب فانه لا يخلو من احد اقسام ثمانية
ولنجعل المثال في ذلك من جملة حظوظ الكواكب البيت
والشرف فقط اما الاول فهو ان يكون الخفيف في بيت نفسه
والثاني ان يكون الثقيل في بيت نفسه والثالث ان يكون
الخفيف في بيت الثقيل والرابع ان يكون الثقيل في بيت الخفيف
والخامس ان يكون كل واحد منهما في بيت الاخر والسادس ان يكون
الثقيل في بيت نفسه وفي شرف الثقيل والسابع ان
يكون الثقيل في بيت نفسه وفي شرف الثقيل الخفيف

والثامن ان لا يكون كل واحد منهما في حظ الاخر ولا في له حيز
نفسه اما القسم الاول فهو الذي يقال له دفع الطبيعة والقسم
الثالث فهو الذي يقال له دفع الطبيعة واما القسم الخامس
والسادس فكل واحد منهما يقال له دفع الطبيعتين وهذه الاقسام
كلها سوى القسم الاخير يقال لها القبول فاعلم ذلك ان شاء الله

الباب ٨ في معرفة صلاح القمر

وفساده واحوالها اما صلاح حال القمر فهو على سبعة عشر
وجها وهو ان يكون القمر زايدا في الحساب زايدا في النور زايدا
في العدد فاما كونه زايدا في الحساب فهو ان يسير سيرا اكثر
من سيره الوسط وذلك ان سير القمر الوسط هو ثلث عشرة درجة
وعشر دقائق في يوم وليلة فاذا سار اكثر من هذا كان زايدا
في الحساب واما كونه زايدا في النور فان القمر من لدن اجتماعه
مع الشمس ياخذ في الزيادة في النور فاذا صار في تربيعها كان
منتصف النور ويصير الى ان يبلغ مقابلة الشمس فهناك
يكون في غاية امتلاء النور ثم من هناك يبتدي بالنقصان
النور وياخذ الناقص الى ان ينتهي الى تربيع الشمس فيكون هناك
منتصف النور وهو ناقص النور من هناك الى الاجتماع فاذا
صار في الاجتماع كان في غاية نقصان الضوء ولم يكن له نور بتة
واما كونه زايدا في العدد فان ذلك في تقويم القمر عند استخراجه
من الزيج وذلك اذا كان عدد خاصة القمر المعدلة من درجة واحدة
الى مائة وثمانين درجة فانه يسمى ناقص العدد واذا كان
اكثر من ذلك يسمى زايد العدد فهذه ثلثة احوال من

حالات القمر الحسنة ثم بعد ان يكون في بيته او شرفه او في
بيوت السعود او يكون ناظرا الى صاحب بيته او يتصل بالسعود
واذا انصرف عن سعد واتصل بسعد واذا انصرف عن نحس
واتصل بسعد او كانت السعود تطرح شعاعها عليه واذا
اتصل بالشمس من التثليث او التسديس واذا كان في موضع
فرحه او حيزه او يكون وسط السما بالليل في برج اثني عشر كان
مقبولا من سعد ويسقط عن النحوس وان لا يكون في بيوت النحوس
واما فساد حال القمر فهو على احد عشر وجها اولها ان يكون
منكسفا واشد ان ينكسف في البروج الذي كان في
اصل المواليد وفي مقابلته وفي تربيعه وكل من ابتدى في
ذلك الوقت بعمل كانت عاقبته وخيمة وثانيها اذا
كان تحت الشعاع فان ذلك يدل في المسايل على فساد من
من موضع خفي واما في ابتداآت فانه لا يصلح الا لما يستخفى
به من الامور مثل النميمة والسعاية والفساد وعمل النقض
والفرقة والزور والزندقة والقتل والهرب او دفن او شي
مكتوم وثالثها اذا كان في مقابلة الشمس او تربيعها
او كان بينه وبين دقيقة الاستقبال او التربيع اثنا عشر درجة
ذاهبا اليها او منصرفا عنها فان ذلك يدل على انه يرد
على المبتدي بالعمل خصومات ومنازعات وكلام
ومعاندات يحول بينه وبين مراده الرابع اذا كان مع
النحوس وكان ينظر اليها فان ذلك يدل على شي من الحيرة
وخاصة اذا كان النظر من تربيع او مقابلة الخامس

اذا كان في بيوت النحوس او في اثني عشره زحل والمريخ
السادس اذا كان مع الراس او الذنب واردأه الذنب فانه
يدل على دخول الفساد من جهة السفل والانذال السابع
اذا كان عرضه جنوبا واردأه اذا كان هابطا في الحوت
الثامن اذا كان في الطريقة المحترقة وهو الميزان والعقرب
التاسع اذا كان ناقصا في البروج وهي حدود النحوس العاشر
اذا كان ناقصا في الحساب وفي النور والعدد الحادي عشر اذا كان
في مقابلة زحل وهو البيت التاسع فاما خالي السير والوحشي فانهما
يدلان على توقف الامور والتبلد والتحير فيهما فاعلم ذلك

الباب ١٩ في معرفة السهام وكيفية
استخراجها ودلايلها اعلم ان عدد السهام كثيرة لا يحصى عددها
لكثرتها والمستعمل منها في المسايل والمواليد وغير ذلك
مما يعول عليه ويستعان به في الحكم اثنا عشر سهما اي سهم
الشرف وسهم السعدين وسهم النحسين وسهم الاب وسهم الام وسهم
الموت وسهم السفر وسهم المال وسهم السلطان وسهم الشجاعة
وسهم الظفر فاما سهم الشرف وهو سهم السعاده فيوخذ بالنهار
من الشمس الى القمر وبالليل من القمر الى الشمس ويزاد عليه درجات
الطالع ويلقى من الطالع بحيث نفد الحساب فثم هناك سهم السعاده
وهو سهم الشمس ويدل على المعيشه والقدر والعدد الذي يقوم به
البدن ولهذا السهم دلايل مختلفه بحسب وقوعه في البيوت الاثني عشر
وهو يدل في كل بيت على تصاريف ما يدل عليه في بيت الاخر فاذا وقع
سهم السعادة في الطالع فانه يكون حسن الصورة صحيح الخلق

عن التعب وفي الثاني ان نظر اليه صاحب بيته كان مسعودا
ياتيه المال من غير طلب وفي الثالث يدل على صلاح حال الاخوه
وحسن ذلك ان نظر اليه رب بيته وفي الرابع وهو بري من
النحوس يدل على صحة المولود وحسن تربيته وكرامته في اهله وعند
الابوين وحسن حالهما وان كان منحوسا دل على خلاف ذلك
والخامس يدل على حسن حال الاولاد وان نظر اليه سعد كانوا
اغنيا وفي السادس يدل على سوء حال المولود فان كان منحوسا
يكون عبدا سقيا وفي السابع يدل على التزويج فان كان مسعودا
لقي خيرا وان كان منحوسا لقي شرا وفي الثامن بريا من
المناحس وصاحبه ينظره دل على المواريث والمنفعة من اسباب
الموت وفي التاسع يدل على كثرة الاسفار المولود فان كان
صاحب الطالع معه نحسا ولم يرجع وفي العاشر يدل على انه
معروف بباب السلطان ومنهم يعيش وفي الحادي عشر
وصاحبه بري من النحوس يكون حسن الخلق طيب النفس مسعودا
وفي الثاني عشر يكون شقيا فان كان صاحب الطالع هناك
لم يطل عمره فاما سهم القمر وهو سهم الغيب فانه يوخذ بالنهار
من القمر الى الشمس وبالليل من الشمس الى القمر ويلقى من
الطالع بحيث بلغ الحساب فهناك سهم الغيب ويستدل به
على احوال المولود في اعتقاده ومذهبه واخلاقه ودينه واما سهم
السعدين فبالنهار من المشتري الى الزهره وبالليل بخلاف ذلك ويلقى
من الطالع ويدل على التزويج والاخلاق والحلم والعافية والثناء
والمجد والاصدقاء والفوايد واما سهم النحسين بالنهار من زحل

الى المريخ وبالليل مخالفا ويلقى من الطالع وتدل على الزمانة
والمرض والعسر والنكد والحزن والتلف والشدايد والوثاق
والسجن واما سهم الاب فبالنهار من الشمس الى زحل وبالليل مخالفا
ويلقى من الطالع وتدل على احوال الاب وكمية عمره ولغيبته في
غنايه وبياره فان كان زحل تحت الشعاع فانه يوخذ من الشمس الى
المشتري واما سهم الام فبالنهار من الزهرة الى القمر وبالليل مخالفا
ويلقى من الطالع سهم الموت فانه يوخذ بالنهار والليل من زحل
الى درجة البيت الثامن ويلقى من الطالع ويدل على كيفية الموت
وما بعد سهم السفر فانه يوخذ من رب التاسع الى درجة التاسع
ويلقى من الطالع سهم السلطان يوخذ من الشمس الى القمر بالنهار
وبالليل مخالفا ويلقى من العاشر سهم الظفر يوخذ من المشترى الى
سهم السعادة ويلقى من الطالع سهم الشجاعة يوخذ من المريخ الى سهم
السعادة ويلقى من الطالع فهذه السهام فان التي يكون دلايلها
قوية ويعول عليها في الاحكام واما باقي السهام فان دلايلها
ضعيفة ٦٥ الباب

في معرفة الاقاليم السبعة وبلدانها وخط الاستوا من الارض
وهو المواضع التي يكون ابدا طول نهاره وليله شيا واحدا وهو اثنا
عشر ساعة في جميع اوقات السنة لا يزيد احدهما على الاخر
شيا فلذلك سمي خط الاستوا الليل والنهار هناك لان النحاد
محتويه على ذلك المواضع كله وليس فيه عمارة ولا بلدان فاما
الاقاليم السبعة فانها مقسومة على حسب ما بناه في الشكل الذي هو مثبت
في هذا الباب وذلك مثال الاقاليم السبعة فاعلم ذلك ان شا الله

مثال خط الاستوا

البحر الاعظم

الاقليم الاول صاحبه زحل يبتدي من المشرق فيمر ببلاد الحبشة وبلاد
الزنج والمواضع المتصلة بها ويقطع بحر القلزم

الاقليم الثاني صاحبه المشتري يبتدي من المشرق فيمر ببلاد السند والهند الى
ناحية المغرب بالبحرين وهجر وما يليه وينتهي الى بحر المغرب

الاقليم الثالث صاحبه المريخ يبتدي من المشرق فيمر بالطنجة والافريقية والاسكندرية ومصر
وما يليها وفارس وكرمان وسجستان ونواحيها الى الهند والقندهار
وينتهي الى بحر المغرب

الاقليم الرابع صاحبه الشمس يبتدي من المشرق فيمر ببلاد خراسان وهراة وبادغيس وسجستان
والطالقان وبلخ وترمذ ومرو وسرخس وطوس وهمذان واصفهان ودينور وماهيروان
ونهاوند وجيرة وبابل وبغداد ودمشق وطرسوس الى حدود الروم وينتهي
الى بحر المغرب

الاقليم الخامس صاحبه الزهرة يبتدي من المشرق فيمر ببلاد ما وراء النهر والعقيلة وسمرقند
وبخارا وفرغانة وشاش وسط الى حدود الترك وخوارزم وجرجان والديلم والترك
وادربيجان الى حدود الروم وينتهي الى بحر المغرب

الاقليم السادس صاحبه عطارد يبتدي من المشرق فيمر ببلاد الموقان
والبرطاس والجبال والابواب الى حد الصقالبة وجبل مكلة
صاحب السرير وينتهي الى بحر المغرب

الاقليم السابع صاحبه القمر يبتدي من المشرق فيمر ببلاد الترك والبحار الى اقصى
العمران في ناحية الشمال وينتهي الى بحر المغرب والله اعلم

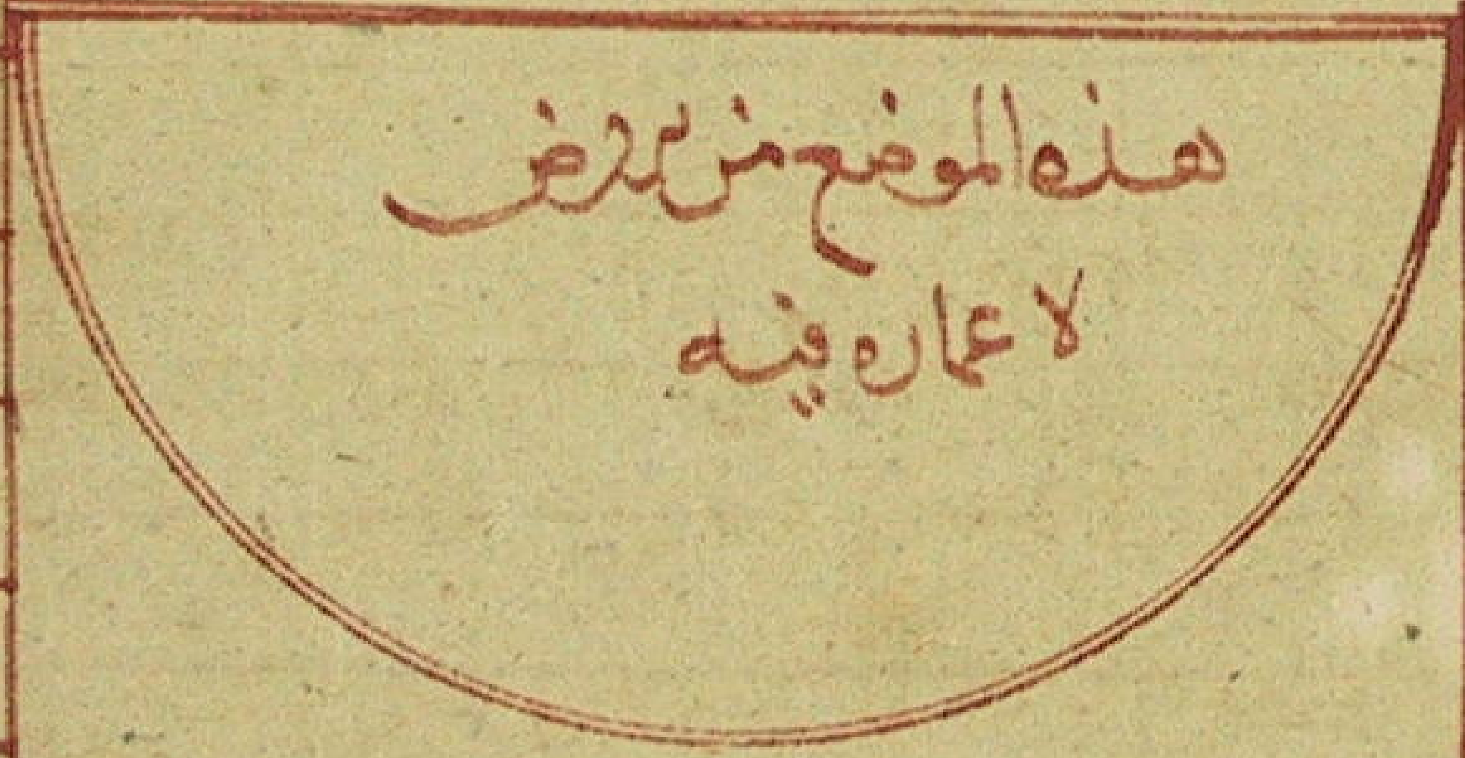

تم كتاب المدخل في علم النجوم بحمد الله وعونه والصلوة
على نبينا محمد واله الطيبين الطاهرين وسلم تسليما كثيرا

ترجمه الفارسية احكام النجوم

٤٤

كتاب المدخل

في علم النجوم

برسم خزانة كتب مولانا
علاء الدين محمد سلطان
لتاج الدين الكريم

ظهير ... [illegible]

در قناعت گوید

کیمیایی کنم ترا تعلیم
که در اکسیر و در صناعت نیست
رو قناعت گزین که در عالم
کیمیایی به از قناعت نیست

بسم الله الرحمن الرحیم

سپاس خدای بزرگ را که آسمانها را بیاراست بستارها که
بدان راه برند از ظلمات بر و بحر چنانک در قرآن
قدیم یاد کرده است وهو الذی جعل لکم النجوم لتهتدوا
بها فی ظلمات البر والبحر قد فصلنا
الآیات لقوم یعلمون و جایی دیگر می گوید فلا اقسم بمواقع
النجوم وانه لقسم لو تعلمون عظیم و آفتاب را بران ضیا
کرد و قمر را نور پیدا کرد چنانک یاد کرده است وهو الذی
جعل الشمس ضیاء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد
السنین والحساب ما خلق الله ذلک الا بالحق و منازل پیدا کردن
بدان شمار سالها و حسابها براند خدای تبارک و تعالی
آنرا ببازی نیافرید و نه بباطل ربنا ما خلقت هذا باطلا
بزرگا خدایا از آنچ ظالمان گویند علوا کبیرا و سپاس خدای را
که فضل داد گروهی کانرا یاد کرد در ایستاده و نشسته
و خفته و برگوان کرد ایشانرا که اندیشه کنند اندر آفرینش
آسمان و زمین و ایشانرا بستود و گفتار ایشان و دعاهای
ایشان مستجاب کرداند و هم چنانک گفت لا یضیع عمل
عامل منکم من ذکر او انثی بعضکم من بعض والله عنده حسن الثواب.
رفع السموات بغیر عمد ترونها والقی فی الارض وجعل فیها

سراجا وقمرا منیرا و درود او بر گزیده او محمد المصطفی
و بر پاکان و اهل بیت او باد اما بعد بدان که صناعات
را درجات است و علوم را مرتبت است و طبقات و منزلت
و فاضل تر و عالی تر نهاده است و آنرا جایگاه شریفتر که جز
بدانچ بزرگوارترست و خدای تعالی مرا توفیق دهاد
بندگان خویش را این علوم را بجای آرم و شناختن رسمهای محال آن
ظریفتر است دبیرکی را جایگاه و جایگاه در آن بینی بلند
تر یافتن مولانای اسفهسلار اجل سید الحضره ابو الفتح محمد بن ناصر
بن احمد نعمهم الله برحمته نگاه کردن در علم نجوم مسمی
باحکام دفترها که این کرده بودند اندرین نوع ازین علم
بس دراز بود پس نگاه کردیم و بیشتر را از همه دیدیم که
مدخل مختصر است ایشان را غرض داشتن این نوع مشتبه
بحاصل آید هر چند این مدخل را مختصر نام کردیم اما چون معانی
ازین بسیار دیگران که در آن کرده بودند نیست و هر
بابی که اندرین جا بیاست که انجا و شرح مشرح تر گفته
است و خویشتن حفظ ایشان کردن و زودتر تصور شود
پس ابتدا با ابو القسم نشانی کردن بگروان مدخل را بلفظ
تازی بیادی کردم و استعانت بخدای تعالی می کنم که
توفیق دهد بانچ صواب باشد و این کتاب باصل شصت باب

۱ نهاده است تا مبتدیان را آسان تر باشد و فهرست ابواب اینست
۲ اندر معرفت بروج دوازده گانه و ستارگان هفت گانه
۳ اندر معرفت فلک ستارگان و دوری و نزدیکی ایشان از
۴ اندر معرفت روش ستارگان هفت گانه ۵ اندر معرفت
طبایع ستارگان و سعادت و نحوست ایشان ۶ اندر معرفت
خانها ستارگان هفت گانه ۷ اندر معرفت دلیل ستارگان
و راس و ذنب بر چیزها ۸ اندر شناختن اتصال نظر کواکب
از روی تقویم ۹ اندر شناختن اتصال و انفصال قریب
بکواکب در بروج ۱۰ اندر معرفت بر گزیدن نظرهای
پنج گانه ۱۱ اندر معرفت برجهای منقلب و ثابت و دو پیکر
۱۲ اندر معرفت طبایع برجهای دوازده گانه ۱۳ اندر معرفت
اگر هر روزی چه کار شاید کردن ۱۴ اندر معرفت نری و مادگی
۱۵ و شبی و روزی برجها ۱۶ اندر معرفت خداوندان مثلثها
بروز و بشب ۱۷ اندر معرفت دلیل خانها دوازده گانه
۱۸ اندر معرفت ساعت روز و شب و خداوندان ایشان
۱۹ اندر معرفت شرف و هبوط ستارگان و علت ایشان
۲۰ اندر معرفت ستارگان از بروج بر مذهب حکمای مصر
۲۱ اندر معرفت وجوه و دریجان بر مذهب اهل مصر
و اهل هند ۲۲ اندر معرفت و تدها و همسایگان وتدها

۲۳ اندر معرفت بر گزیدن وتدها و همسایگاه و سواقط
یکدیگر ۲۴ اندر معرفت فرح و ترح ستارگان ۲۵
اندر معرفت دلیل ستارگان بطعم و لون و شکل و نژاد
و جواهر ۲۶ اندر معرفت دلیل برجها بر اندامهای مردم
۲۷ اندر معرفت دلیل ستارگان بر اندامهای مردم ۲۸
اندر معرفت بهره ستارگان هفت گانه در برج دوازده گانه
۲۹ اندر معرفت اوج ستارگان هفت گانه ۳۰
۳۱ اندر معرفت اجرام ستارگان سبعه ۳۲ اندر معرفت
رباطات ستارگان پنج گانه متحیره ۳۳ اندر معرفت
۳۴ زد استارگان هفت گانه و راس و ذنب ۳۵ اندر معرفت
مدت رجوع ستارگان پنج گانه ۳۶ اندر معرفت
استقامت ستارگان پنج گانه ۳۷ اندر معرفت
میانه احتراق کواکب ۳۸ اندر معرفت سال عظیمت
کواکب و آن سه گونه است ۳۸ اندر معرفت غایت
عرض ستارگان از شمال و جنوب ۳۹ اندر معرفت
طبیعت و خوی و اخلاق مردم از ستارگان ۴۰ اندر معرفت
بیست هشت منازل قمر و صورت ایشان ۴۱ اندر معرفت
دلیل خداوند طالع در دوازده خانه ۴۲ اندر معرفت
دلیل دوم طالع در دوازده خانه ۴۳ اندر معرفت

دلایل خداوند سوم در دوازده خانه ٤٤ اندر معرفت
دلایل خداوند چهارم در دوازده خانه ٤٥ اندر معرفت
دلایل خداوند پنجم طالع در دوازده خانه ٤٦ اندر معرفت
دلایل خداوند ششم در دوازده خانه ٤٧ اندر معرفت
دلایل خداوند هفتم در دوازده خانه ٤٨ اندر معرفت
دلایل خداوند هشتم در دوازده خانه ٤٩ اندر معرفت
دلایل خداوند نهم طالع در دوازده خانه ٥٠ اندر معرفت
دلایل خداوند دهم طالع در دوازده خانه ٥١ اندر معرفت
دلایل خداوند یازدهم در دوازده خانه ٥٢ اندر معرفت
دلایل خداوند دوازدهم طالع در دوازده خانه ٥٣ اندر معرفت
حر ستارگان و اقبال و ادبار ایشان ٥٤ اندر معرفت
نقل جمع ورد ومنع ستارگان ٥٥ اندر معرفت
دفع طبیعت ودفع قوت طبع طبیعت ودفع تدبیر ٥٦ اندر معرفت
رد و انتکاف واغراض وقوت ٥٧ اندر معرفت قطع نور
ونعمت ومکافات وقبول ستارگان ٥٨ اندر معرفت
صلاح حال قمر و فساد ش ٥٩ اندر معرفت اسهام و چگونگی
برون آوردن ودلایل شان ٦٠ اندر معرفت اقلیم
هفت گانه وکیفیت بخش کردن زمین و معرفت دریاها
وچگونگی وضع ایشان با قلمهای عالم

باب اول

در معرفت حساب جمل بزرگ و کوچک

بدان ای خردمند که همه نشان نجوم بحساب جمل بزرگ و کوچک
نهاده است و معرفت علم نجوم بحساب جمل راست بیاید (هزم)
و آن اینست **ابجد هوز حطی**
یکی دو سه چهار
پنج شش هفت هشت نه ده

کلمن سعفص قرشت
بیست سی چهل پنجاه شصت هفتاد هشتاد نود صد دویست سیصد چهارصد

ثخذ ضظغ و آگاه باش که جمل
پانصد ششصد هفتصد هشتصد نهصد هزار
کوچک از جمل بزرگ
برآورده اند و وضع آنچنانست که هر آنچه بیش
از دوازده است از دوازده ازان اسقاط کرده اند و آنچه کم از
دوازده اند بر حرف نگاشته اند و چهار حرف که
ایشان را ساقط نام نهاده اند سبب آنکه هر یکی را
ایشان چیزی شمارا دری دوازده دوازده اند و آن
چهار حرف یکی **سی** است و دوم **شن** و سیوم **خا** و چهارم **ظا**
و جمل کوچک اینست **ا ب ج د ه و ز ح ط ی**
یکی دو سه چهار پنج شش هفت هشت نه ده

ک ل م ن س ع ف ص ق ر
هشت شش چهار دو سا... ده هشت شش چهار هشت

ش ت ث خ ذ ض ظ غ

سانط هشت چهار هشتصد سانط چهار هشتصد ساط چهار

باب

در معرفت نام کواکب و رقم ایشان

بدانکه برجهای دوازده گانه را نام کرده اند بنام این صورتها
که گفته شد است و ابتدا از برجی منقلب کرده و آن حمل است
و رقم ایشان از حروف ابجد نهاده است مگر حمل که رقم
او را صفر خوانند بر مثال حمل ا ثور ب جوزا ج
سرطان د اسد ه سنبله و میزان ز عقرب ح
قوس ط جدی ی دلو یا حوت یب و بدانکه
هر برجی را در فلک سی درجه است و هر درجه شصت
دقیقه و هر دقیقه شصت ثوانی و هر ثوانی شصت
ثوالث و همچنین قیاس می کن تا بجا شمردن و هر عاشر همچندان
باشد که تقضی یکبار مرتبه بر هم زند واما ستارگان
هفت گانه را نام ایشان و علامت ایشان یعنی رقم شان
برین مثال است زحل ل مشتری ی مریخ ح
شمس س زهره ه عطارد د قمر ر راس س ذنب
کید و آگاه باش که رقم ستارگان حرف آخر ایشان است
والله اعلم

باب سوم

در معرفت

فلک ستارگان و دوری و نزدیکی ایشان بر زمین

بدانکه خدای تبارک و تعالی فلک آفریده است از آن فلک ستارگان
بسیار است و فلک هشتم که بالای این فلک است برجها
اندروست و ستارگان ثابت که ایشان را بیابانی نیز خوانند
هم اندروی اند و فلک نهم که بالای هشت فلک است
او محیط است بر جمله فلکها و او را فلک الافلاک خوانند
و این جمله افلاک هم شکل اند مدور گرد و بر از یکدیگر برآمده
چون پوستهای پیاز که زمین در میان ایشان چون نقطه
پرگارست و بر میان فلک البروج فلک زحل است و فروتر
فلک مشتری و فروتر مریخ و فروتر شمس و فروتر زهره
و فروتر عطارد و فروتر ماه و فلک ماه کوچکتر است از آن
جمله و در زیر فلک قمر کره آتش است و در زیر آن کره باد
و در زیر آب کره خاک زیرتر همه است و آب و خاک
هر دو یک کره اند بدان سبب در زیر افتاده اند
و این مثال افلاک و طبایع است و فلک الافلاک
و فلک العرش و فلک اطلس این جمله نامهای
این فلک است که در حوالی جمله آورده است

واگاه باش که فلک نهم را که بالای همه است عرش
خوانند و زمین دیگر که در زیر است کرسی گویند
و بند این افلاک در وی بسته است جمله بجنبند این جمله
افلاک را بگرداند و بقدرت باری عز و علا چنانک
در چشم سر می بینیم که آفتاب بامداد از مشرق بر می آید
و شبانگاه بمغرب فرو می شود باز بامداد همچنان
که گردانست و این حرکت افلاک را همچنان حرکت
اولی خوانند باب چهارم
در معرفت روش ستارگان هفتگانه بدانک هر یکی را از این

ستارگان هفت بذات خویش روشی معلوم است
که از روش را حرکت ثانیه خوانند و هر کوکبی را اندازه
خویش اند هر روزی حرکتی معلوم است از مغرب
سوی مشرق چنانک زحل را حرکت او اندر هر روزی
بروش متوسط دو دقیقه است مشتری را پنج دقیقه
مریخ را چهل دقیقه شمس را پنجاه دقیقه زهره
را یک درجه و ده دقیقه عطارد را یک درجه و سی
دقیقه قمر را سیزده درجه و بیست دقیقه
است بتقریب اند هر شبانروزی و این که درشماست
که در تقویم نویسند و همه ستارگان درنگی ترند و
همه سبک رو تر و درنگی تر ستارگان زحل است
از جهت آنک از زمین دورتر است و سی سال فلک را ببرد
و هر برجی دو سال و نیم مقام باشد مشتری
دوازده سال در مدار فلک برآید و در یک برج سالی
مقیم باشد مریخ دوازده برج را بیک سال و نیم
را ببرد و در هر برجی چهل و پنج روز مقیم باشد شمس
جمله فلک را بسیصد و شصت و چهار روز صحیح
و ربع روز ببرد و این مدت را یک سال شمسی خوانند
و در هر برجی یک ماه بیست و پنج روز بماند

وعطارد فلک را بهفت ماه ببرد و هر برجی در هژده
روز وقوف کند وشمس فلک را به سست نه روز ببرد
و در هر یک برج دو روز و بیک روزی باشد وقمر از
از همه ستارگان سبکتراست سبب آنکه فلک او از جمله
افلاک کوچکترست و حکما او را سبک ستارگان خوانند
والله اعلم بالصواب باب پنجم

در معرفت سعد و نحس و طبع ستارگان

بدانک این ستارگان هفت گانه هر اینه موثر مزاجست
بخر است و هرچه از ایشان مزاج معتدلست سعدست پس
زحل است و هرچه از ایشان سرد و خشک و مفرطست
نحس باشد مشتری را طبیعت گرم و تر و معتدلست
سعد باشد ومریخ گرم خشک و مفرطست نحس باشد وشمس
گرمی و خشک معتدلست سعد باشد وزهره سردی
ومعتدلست سعد باشد وعطارد امیخته طبع است هر
کوکبی که برامیزد طبع او گیرد و هر زمانی که با کسی بیامیزد
و بطبیعت خویش باشد خشکی بر وی غالب است
ممتزج خوانندش وقمر سردی و نرم و معتدلست
سعد باشد این قدر که گفتیم کفایت باشد

باب ششم

در معرفت خانهای ستارگان هفت گانه

بدانک هر یکی این ستارگان هفت گانه دو خانه دارند
مگر ماه و افتاب که ایشانرا هر یک خانه است و نظر هر دو
خانه ببرین بخانه سعد از نظر دوستی باشد و بخانه نحسان
نظر عداوت بود چنانکه درین صورت گفته امد و هر
نکس که نیک تامل کند او را ظاهر شود که نظر تسدیس
و تثلیث نظر دوستی است و نظر تربیع و مقابله نظر
عداوت بود و این مثال صورت اوست // // //

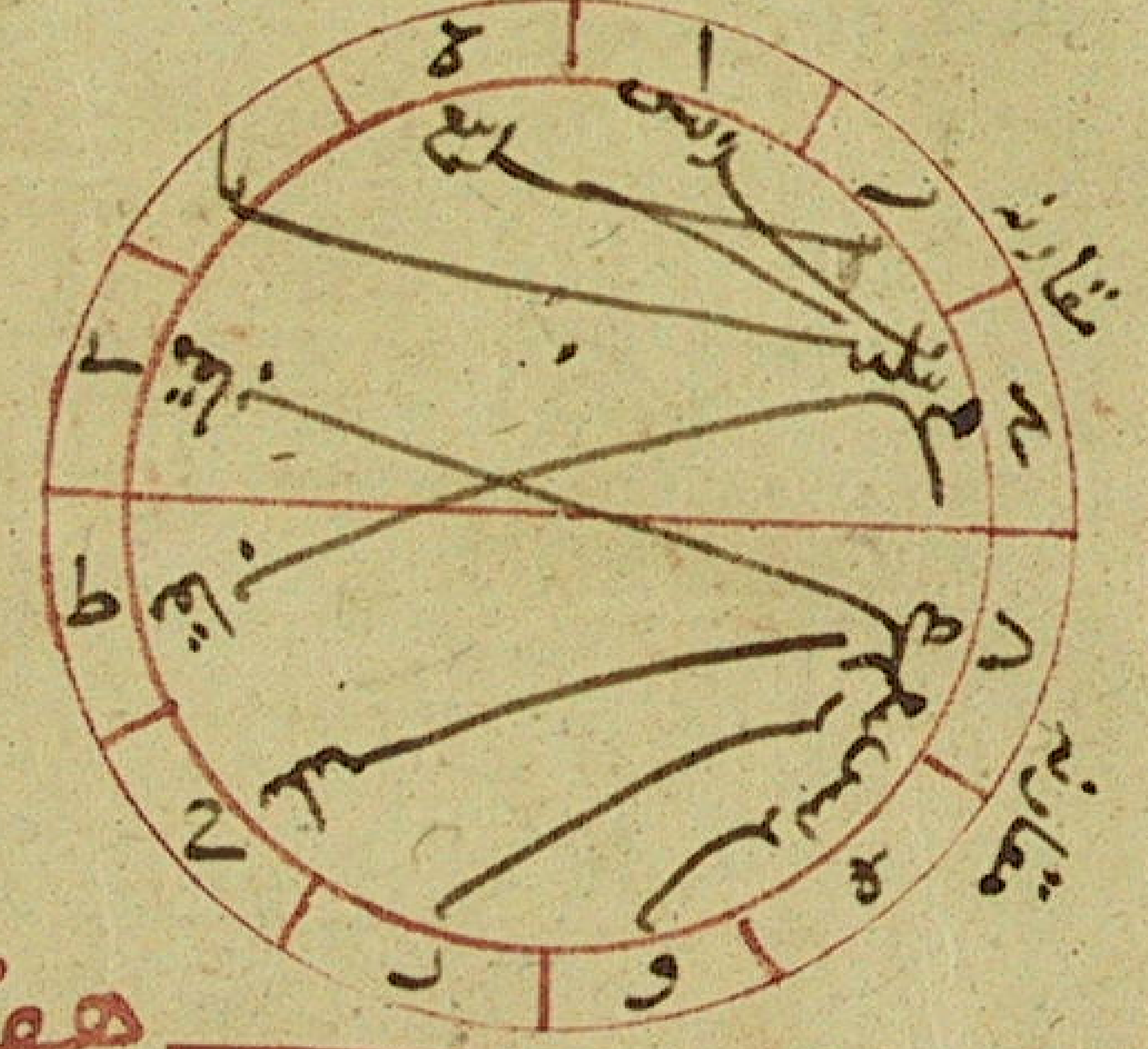

باب هفتم

در دلایل ستارگان راس و ذنب و بر هر جیزی

در دلیل بدانکه هر یکی ازین ستارگان دلایلی و خاصیتی هست
بر دلایل موجودات چنانکه زحل دلیل کنند

بر زمین و عقار و برزیگران و مزارعان و سپاهیان و خصیان
و زنجیان و دزد و نبشان و بخیلان و مدبران و محرومان
و دلیل کند و ابنا امردن و کشت کردن و هر کاری
که از سختی رنج باشد و دلیل کند بر کبر و مکر و کین اندیشی
و سودا و غم و بستن و زندان و زخم و عقوبتها و رنج بدن
ماند و نحس مهتر ستارگان است **مشتری**
دلیل کند بر قاضیان و عدول و پیران و زاهدان
و عابدان و انصاف و دین و امانت نگاه داشتن و نیکوی
ورزیدن و دلیل کند بر وزیران و مستوفیان و قاضیان
و بر مال بسیار و دلیل کند بر پیغمبری و نام بلند و جاه
بزرگ و مرتفع و ذخیرتها و تاج و جواهر و از همه ستارگان
سعدتر است و دلیل بیشی عیشها کند و سعادت
و استقامت امور و بر نظام بودن احوال **مریخ**
دلیل کند بر دزدان و عیاران و خداوندان جنگ و حرب
و کشتن و سوختن لشکرها و ترکان و خون ریختن
و خانها خراب کردن و جایها سوختن و خداوندان
صنعتها که با آتش کار کنند و دلیل کند بر کارها
که اندر آن عجلت و غیبت باشد و مرگ مفاجات
و نحس کوچک است **شمس** دلیل کند بر پادشاهان

و بزرگان و سلطان و بر کاری که از آشکارا و ظاهر بود
و همه کاری که از آن قهر و غلبه باز خوانند و سعد است
به نظر دوستی و نحس است به نظر عداوت **زهره**
دلیل کند بر زنان و مطربان و خاتونان و کسانی
که زنانه روی باشند و کنیزکان و خادمان و خداوندان
بازی و غنا و خوشی و بشراب خوردن و بازی و طرب
و غزل خواندن و عشق بازی و هر کاری دوست داشتن
و دلیل کند بر عطرها و ابریشمها و حلها و دیباجینها
و سعد کوچک است **عطارد** دلیل کند بر دبیران
و کارداران و تجارت و محاسبان و منجمان و طبیبان
و بیداری در کارها و تلطف و نقاشی و دلیل کند بر
حیلتها و مخرقها و آنچه بدان ماند و با ستارگان سعد سعد
باشد و با نحسان نحس بود **قمر** دلیل کند
بر خبرها و صاحب خبران و پیکان و گشتن کارها و حالها
و بزودی زوال بودن و دلیل کند بر نقره و درم و
هر آنگاهی که با سعد پیوندد قوی باشد سعد است
و چون با نحسی پیوندد نحس است **راس** را طبیعت
او زیادت کردن است هر آنگاهی که با سعدی باشد
سعادت بیش دهد از جهت قوت آن سعد زیادة گردد

وهر انگاه کی با نحسی است سعدی بکند اما کمتر زیراکی نحوست
او می افزاید ذنب را طبیعت او کاستن است هر انگاه
کی با سعدی باشد نحس است و چون با نحسی باشد سعد است
زیراکی نحسی از ستاره را بکاهاند همچنانک درین کفتیم
والله اعلم

باب هشتم

در معرفت اتصال قمر با کواکب از تقویم

جایگاه قمر را از الله هر روزی بباید کرفتن وجایگاه
ستارکان را همه هر یکی از ایشان در برج سوم یا یازدهم باشند
انجایگاه قمر بتسدیس کی ستاره است وهر ج ازان
ستارکان بچهارم یا بدهم خانه باشند از قمر بدانک
قمر بتربیع کی ستاره است وهر ج اندر پنجم یا نهم باشند
بدانک قمر را بان ستاره نظر تثلیث است وهر ج
بهفتم خانه باشند انجایگاه قمر انرا نظر مقابله
خوانند وهر انگاه کی قمر با ستاره یا دو ستاره در یک
برج بیک درج کرد ایند انرا نظر مقارنه کویند

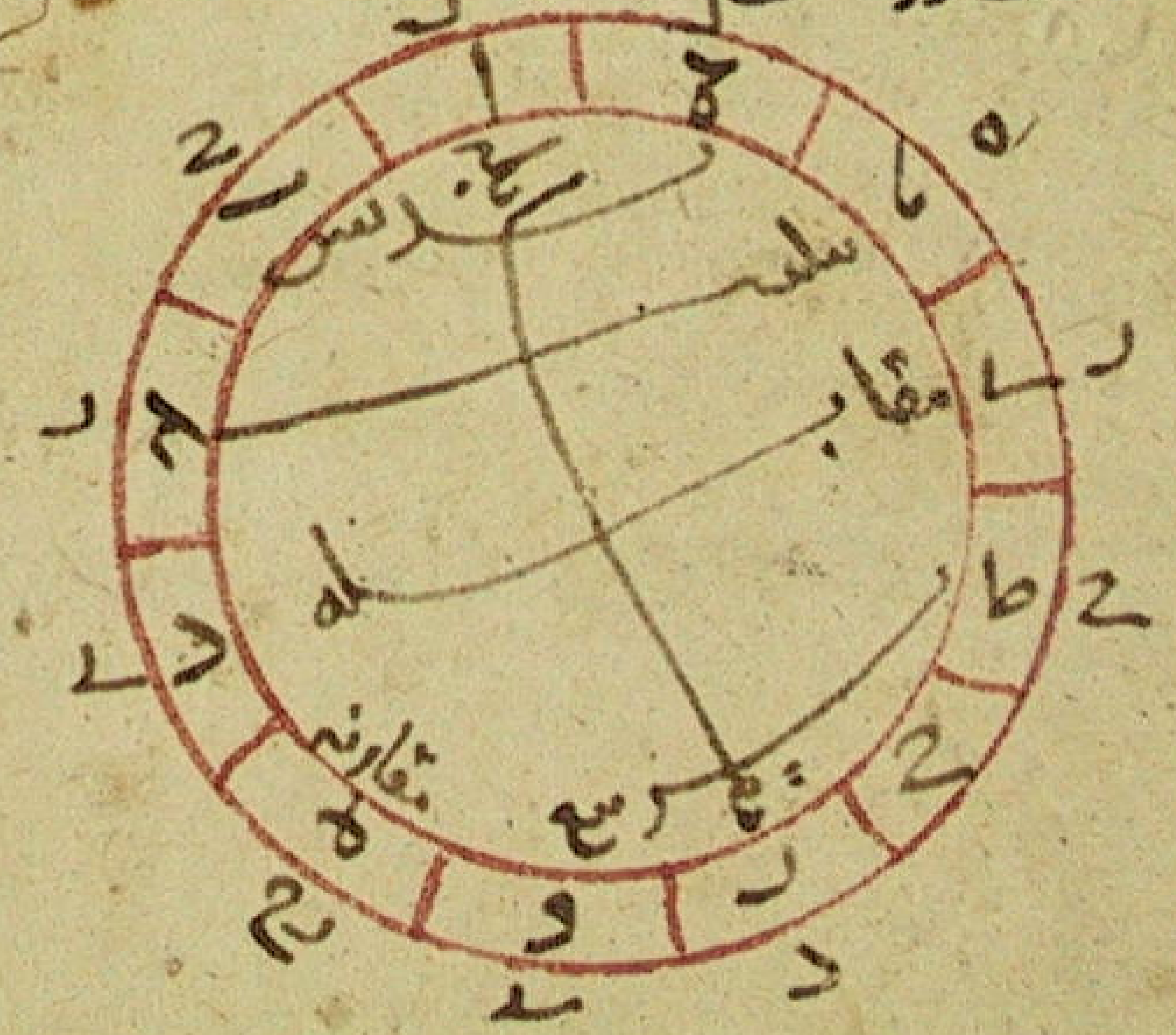

باب نهم

در معرفت اتصال وانفصال قمر با کواکب

در معرفت این باب چنانستی کی جایگاه قمر را نگاه کنی
وجایگاه ستارکان را هر یکی از ایشان در دوم یا در ششم
یا در هشتم یا در دوازدهم ازخانه قمر باشند بدانک
قمر را نمی بینند ونیز وی نمی بیند انرا ساقط خوانند
انجایگاه قمر وهر یکی ازین ستارکان قمر بر ایشان
می بیند از تسدیس یا از تربیع یا از تثلیث یا از مقابله
یا از مقارنه درجه قمر را بنکر ودرجه ان ستاره کی قمر بدو
می بیند اکر درجه قمر کمتر از درجه ان ستاره باشد بشش
درج یا کمتر بدانک قمر بدان کوکب می بیوندد وانرا
وانرا اتصال خوانند واکر درستی یا درجه ستاره راست
بود بدانک کی ساعت تمام نظرست بحقیقت واکر درجه
درج قمر بیشتر از درجه کی ستاره است بشش درج یا کمتر
بدانک قمر ازان نظر بازکشته است وانرا انفصال
خوانند واندرین هرسه باب مثال
انست کی چون قمر مثلا بزحل می بیوندد از شکل تسدیس
و بمشتری می بیوندد از شکل تربیع هر انکه کی درجه
کمتر از درجه زحل باشد یا مشتری کویند بحقیقت

تربیع مشتری است و آنکه که درجه قمر با درجه زحل یا مشتری
راست بود اتصال تمام بود و هر آن وقت که درجه قمر
از درجه زحل یا درجه مشتری بیشتر درجه بیشتر باشد
دانکی که قمر باز گشته است از اتصال و انرا منصرف
گویند و هر آنکه که درجه قمر کمتر یا بیشتر از درجه یکی
استارکان باشد و میان ایشان بیش از شش درجه باشد
انرا نه اتصال خوانند و نه انفصال و نه در میان ایشان هیچ
پیوند شده است باب دهم
در ذکر نظرهاء پنج گانه

بدانکه مقابله نظر عداوت تمام است و تربیع هم نظر
عداوت است و نظر تثلیث دوستی است و تسدیس هم دوستی است
اما قوه تسدیس دون از تثلیث است و قوه تربیع دون
از مقابله است و مقارنه ستارکان سعد سعد باشند
و مقارنه نحسان نحس باشند و مقارنه کوکب با آفتاب
سوختن کوکب باشد مگر ماه که چون با آفتاب رسد اجتماع
گویند و بدانکه نظر ستارکان سعد از هر شکل که
باشد سعد بود و نظر ستارکان نحس از تسدیس و تثلیث
نیک باشد و از مقابله و مقارنه و تربیع بد باشد و همچنین
آفتاب بقیاس ستارکان نحس باید گرفتن نیک فهم کن

که اگر قدری که گفتیم کفایت باشد باب یازدهم
در معرفت برجهای منقلب و ثابت و دوپیکر

بدانکه حمل و سرطان و میزان و جدی این چهار برج منقلب
خوانند سبب آنکه روزگار در این برجها می گردد چنانکه
حمل را از بهر آن منقلب خوانند که چون آفتاب
در حمل میرود ربیع از زمستان بربیع می گردد و چون
آفتاب در سرطان می شود عالم از ربیع بصیف
می گردد و چون آفتاب در میزان می شود
عالم از صیف بخریف می گردد و چون آفتاب در جدی
می شود بزمستان می گردد و اول درجه حمل را
نقطه اعتدال ربیعی خوانند و اول درجه میزان را
نقطه اعتدال خریفی خوانند و اول درجه جدی را
نقطه انقلاب شتوی خوانند و بدانکه اول حمل
و اول میزان روز با شب راست باشد الله اعلم
و باول سرطان روز دراز تر باشد از شب بهمه عالم
و اول جدی روز بغایت کوتاه باشد الله اعلم
و ثور و اسد و عقرب و دلو را برجهای ثابت خوانند
از بهر آنکه چون در این برجهای چهارگانه روزگار بحال خویش
مانده است و جوزا و سنبله و میزان

صیف
خریف
و اول درجه سرطان را انقلاب صیفی خوانند

وقوس و حوت را برجهای دو پیکر گویند و دو جسد نیز
گویند و این بر آن و جسد خوانند کی روزگار اندر کی
این برجها بدو حال ممتزج می باشد چنانک آفتاب
چون در جوزا رسد روزگار از ربیع بصیف
آمیخته می گردد و چون آفتاب در سنبله می رود
روزگار از صیف بخریف آمیخته می گردد و چون آفتاب
آمیخته می گردد و چون آفتاب در قوس
می شود روزگار از زمستان بربیع آمیخته می گردد
پس این برجها دوازده گانه چهار منقلب اند و چهار
ثابت و چهار ذو الجسد چنانک اندرین دایره مثال

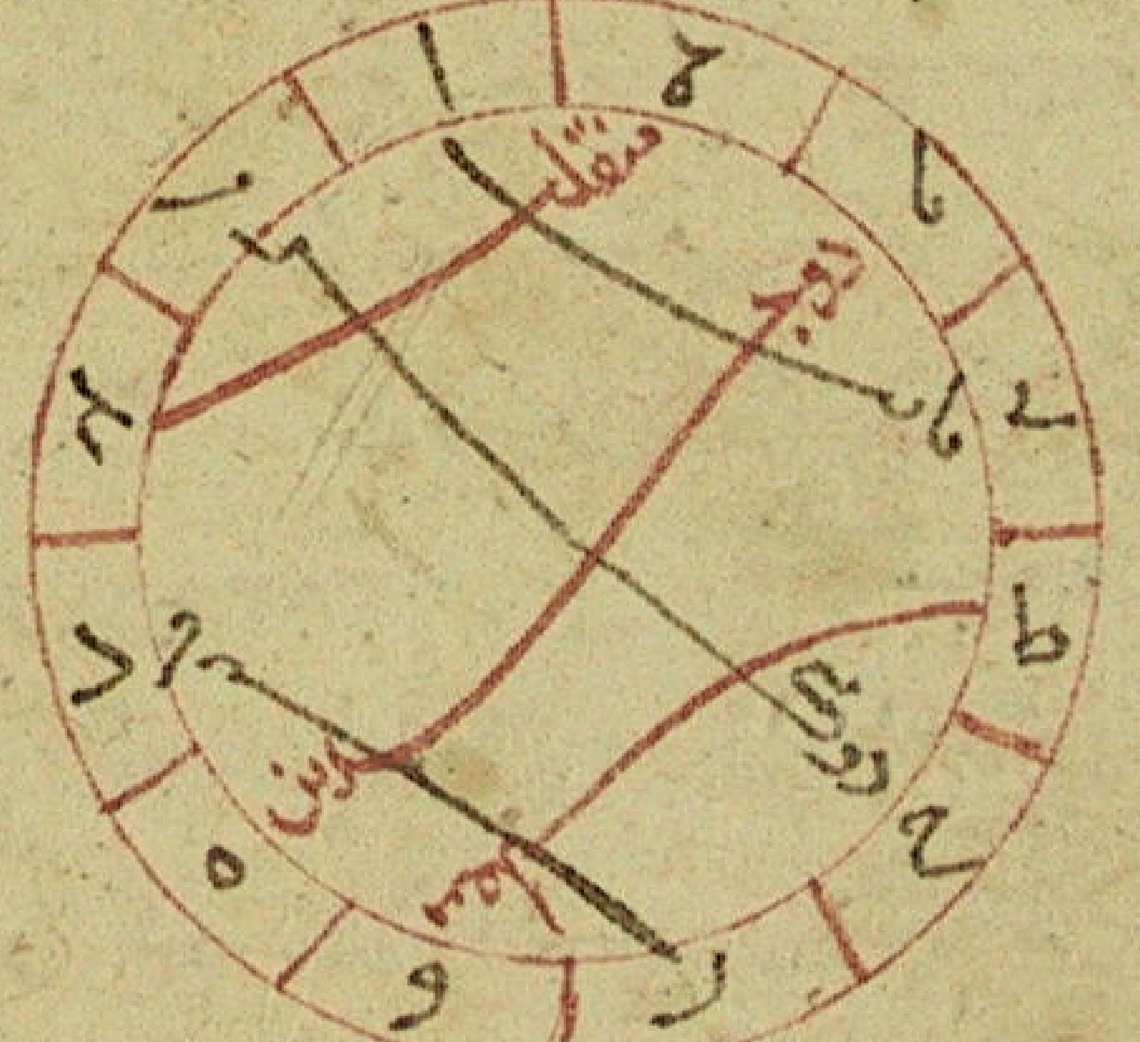

باب دوازدهم
در معرفت طبایع برجها

بدانک دوازده برج هر یک برج را طبیعتی است
چنانک حمل اسد قوس هر سه مثلثه آتشی اند و
طبیعت ایشان گرم و خشک است ثور سنبله جدی
مثلثهای خاکی اند و طبیعت ایشان سرد و خشک است
جوزا میزان دلو مثلثه بادی اند و طبیعت ایشان
گرم و تر است سرطان عقرب حوت مثلثه آبی اند
و طبیعت ایشان سرد و تر است برین نسق این
برجها اند بر طبیعت چنانک آتش یکی آتشی است
و یکی خاکی و یکی بادی و یکی آبی از حمل تا حوت
هم چنین برو نهاده است تا دانند باب
سیزدهم در معرفت آنک هر روزی چه کار شاید
دیدار پادشاهان و بزرگان دیدن تا بنگری قمر اندر
برج آتشی باشد یعنی حمل و اسد و نیمه اول قوس است
و بایدکی بتسدیس یا بتثلیث آفتاب باشد دیدار قضاة و
وزرا و شریفان و عمل داران و حکیمان و دبیران
چنانک بایدکی ماه در جوزا یا سنبله یا میزان یا دلو
باشد یا در نیمه آخر قوس یا در حوت بتثلیث و تسدیس
مشتری یا عطارد و چون قمر در قوس باشد بنگ
کی چند نه از عشر و تا خلف باشد و بود کی از آذی باید

و بنده و کنیزک خریدن چون ماه اندر سرطان و جدی
و عقرب و حوت باشد مکروه است خریدن که چون
قمر اندرین برجها باشد از بنده یا از کنیزک شاید که دزدی
و خیانت و پلیدی بود **طلب قرض کردن** چنان باید که قمر اندر جوزا
باشد یا سنبله و عقرب و جدی و حوت بود **مرغ
خریدن** چنان باید که قمر اندر جوزا باشد یا سنبله
و حوت چون صاحب غرض باید که قمر در جدی باشد
از میان الظلیم و ذنب الدجاجه در درجه دوم
و سیوم جدی اند **چهارپای خریدن** هرچه کی سنبله بود
باید که قمر اندر نیمه آخر قوس باشد و هرچه دو سنبله
بود باید که قمر اندر حمل و ثور و نیمه اول از جدی باشد
واخ بیش و مخنب داشتن چنانک باید که ماه اندر اسد
باشد و مریخ بیننده بود از نظر دوستی **درختها**
و بوستانها خریدن چون سرو و صنوبرها نشاندن و درختها
در آن بالا بالا که شود قمر اندر جوزا و اسد و دلو و میزان
باشد و درخت میوه دار اندر سرطان و عقرب و نیمه
آخر از حوت **جوی کندن** و رودها و قنوات بها
ساختن و حوض کردن باید که قمر اندر برجهای آبی باشد
و در دلو هم نیک باشد اما سرطان که آب بار از راست

و عقرب آب روان را و حوت آب ایستاده و دریاها را
درخت نشاندن چنان باید که ماه اندر ثور باشد
تخم افکندن چنان باید که ماه اندر سنبله باشد و گیاه را
باید که ماه اندر جدی باشد **آلت ساختن و جامه بریدن**
و پوشیدن چنان باید که ماه اندر برجهای منقلب باشد
چون حمل و سرطان و میزان و جدی و چون قمر اندرین برجهای
ثابت بود خاصه اسد که جامه ثابت تر است و ابومعشر
گوید که چند بار تجربه کردم که چون قمر در اسد بدرجه
نحس بوده است و کسی جامه پوشیده است همه در آن
جامه بگور رفته است و چون بدرجه سعود بوده است
آن جامه بر تن ایشان بخصومت یا بتخریب پاره شده است
و اگر بدرجه بوده است که نه سعد و نه نحس است آن جامه
دزدیده و زندان یا بیماری بر تن وی دیده است اما در
جوزا و سنبله و قوس و حوت هیچ باک نیست
لیکن منقلب نیکوتر است تا عوض طلب کنند **و کودک
بکتاب دادن** باید که ماه اندر جوزا باشد و مثلثات
باد سنبله و قوس بود و منظور عطارد و عطارد
مسعود و شرقی باشد **سفر کردن** سفری که از آن
غرض زود باشد باید که قمر اندر برجهای منقلب باشد

وهمچنین اندر کاری که مراد از آن لذتی باشد واما در کار
سفر دریائی چنان باید که ماه در برجهای ثابته باشد
چون از کار اناث خواهند اما کار رها میانه واز حالی
بجائی بگشتن باید که قمر اندر برجهای مجسد بود **تزوج**
چنان باید که قمر اندر میانه ثور باشد یا در نیمه آخر
جوزا یا در ده اول عقرب بود بعد از آنکه از درجه هبوط
گذشته باشد یا در میانه جدی واخر دلو باشد و اسد
خوبست اما مال ایشان نفقه کنند چون طالع سرطان
وسنبله زن شوی کرده را خوبست اما دوشیزه را نیست
وقوس خوبست اما چون زن در قوس کنند زن بی حیات
باشد و در حوت خوبست اما زن سلیطه باشد و چون
قمر اندر حمل و سرطان و دلو و برجهای آبی باشد تزوج
مکروه بود **شتری** خریدن چنان باید که قمر اندر برجهای
حاکی باشند **مواشی** خریدن باید که ماه اندر برجهای بادی
خاکی باشد **سودی** خریدن باید که ماه اندر
برجها آتشی باشد **طلحی** و قی کردن چنان
باید که ماه اندر میزان یا عقرب باشد و بطلمیوس
گفته است چنان باید که قمر اندر مثلثه آبی باشد
و هم او گفته است که چون خداوند طالع بکوکبی پیوندد

که بر زمین زمینی باشد دارو نیاشامند و اگر بکوکبی پیوندد
بوسط السما دارو ببالا اندر افتد و اگر بکوکبی پیوندد
دباقی افتد و چون با مشتری باشد فعل دارو ضعیف باشد
از بهر آنکه دارو کار اندر طبیعت می کند و مشتری طبیعت
را یاری می دهد و قوی کند پس چون طبیعت قوی باشد
دارو کار نکند و نتوان کردن چنانکه بوی خوش انبوسدن
بعد از دارو خوردن نیرا قوت دهد و فعل دارو ضعیف
کند و بعضی از محدثان گفته اند که داروی مسهل نباید
خوردن چون قمر اندر برجهای بود که از برجها یا سبب
اجترارها باز کنند که دشواری رسد چون حمل و ثور
و جدی و اسد و نیمه آخر قوس و چون عنزدیب
برجهای بود دارو خوردن که قی کنند و غرغره را
شایسته و این هر دو چون قمر اندر میزان و عقرب باشد
مکروه بود **حجامت** کردن نباید که قمر اندر ثور باشد
البته از بهر آنکه ثور دلیل گردن کند **فصد** خون برداشتن
چنان باید که قمر اندر برجهای آتشی باشد و بادی الا
از برج که بباد و تعلق دارد که به نشر فصد کردن اندر
برج جوزا مکروه است که تعلق بر هر دو دستهای دارد
حقنه کردن را پرهیز باید کردن اندر عقرب سنبله

از بهر آنک عقرب دلیل بر لرز اندام کند بازداشتن کرزها
باید که اندر سرطان و عقرب و قوس و جدی باشد
و قمر منحوس باشد حصنها خراب کردن چنان باید که
قمر اندر برج قوس باشد خاصه در جدی قلعها
گشادن چنانک باید که زحل بر بر آفتاب باشد یا ذنب
بود سلاح ساختن باید که مریخ منحوس بود یا راس
بود یا باجج بود ذحول بگذاشتن مکروه بود چون
قمر اندر ثور بود سبب آنک سردی خشک است کار
سماق کردن باید که قمر بعقرب نباشد در زیر
زیر زمین یا در زیر شعاع آفتاب بود تا دانه

باب چهاردهم

در معرفت نر و ماذکی و شبی و روزی برجها

بدانک این دوازده برج شش نرند و شش ماده و شش
شبی اند و شش روزی اما انک نرند حمل و جوزا و اسد
و میزان و قوس و دلو اند و انک ماده اند ثور و سرطان
و سنبله و عقرب و جدی و حوت اند و طریق این
چنانست که ابتدا کنی بلول برجها و شمار کنی اول نر
و بعد ماده و همچنین برود تا بحوت و بدانک مثلثه
آتشی و بادی همه نرند و مثلثه خاکی و آبی همه ماده

اندر هر آن برجی که نرست روزی است و هر آن برجی
که ماده است شبی است والله اعلم بالصواب

باب پانزدهم

در نری و ماذکی و شبی و روزی ستارگان

بدانک شمس و زحل و مشتری و مریخ هر چهار نرند و عطارد
مشاکل است لیکن هرده و جنس این نرست و با ماده ماده است
و زهره و ماه هردو ماده اند و شبی است هم چنانک برجها
که بدانک هر کوکبی که نرست روزی است و هر چه ماده
است شبی است و همچنانک برجها را گفتیم الا مریخ که نرست
و شبی است والله اعلم بالصواب

باب شانزدهم

در معرفت خداوندان مثلثها بروز و بشب

بدانک هر یکی ازین مثلثها را خداوندان مختلف باشند بروز
و بشب و ستارگان ابنا ایشان بود البته چنانک
مثلثه آتشی را بروز خداوندان شمس گیرند و ابنا ذو مشتری
ایشان زحل و بشب اول مشتری گیرند و پس آفتاب
و زحل یار ایشان و همچنین مثلثه خاکی را بروز خداوندان
زهره و قمر گیرند و ابنا ایشان مریخ باز بشب اول قمر
گیرند و پس زهره و ابنا ایشان مریخ و مثلثه بادی را
بروز خداوندان زحل و عطارد گیرند و ابنا ایشان

مشتري و بنت عطارد و زحل و ابنا مشتري و مثلثه
ابي را بو و زحل او نداند زهره و مريخ است و ابنا زشان
ثم و بنت مخالف كرتند مريخ و زهره و ابنا زشان نماه والله اعلم

باب هفدهم

در معرفت دلايل طالع دوازده برج

بدانكه هر برجي ازين دليلي كند بر اعضاي انا غضاء
و بر چيزها بر موجب انك شكل وي بود اندر
فلك اما چون اين برج بجاي ديگر بود دليل چيزي
ديگر كند برين مثال **طالع** دليل كند بر تن و جان
و زندگاني و انچيزي كه انان بر بسته و ابتداهاي
و خانه عمر نيز انست **دوم** دليل كند بر مال
و معاش و اندوخته و بازرگاني و خانه اميد و سعادت
نيز است **سوم** دليل كند بر خواهران و برادران
و سفرهاي نزديك انتقال **چهارم** دليل كند بر پدران و
عاقبت كارها و خواستهاي نهاني و گنج و دفينه
ملك و عقار و زمين **پنجم** دليل كند بر فرزندان
و رسولان و هديها و عشق و شادي و فرح و خانه
مال نيز هست **ششم** دليل كند بر بيماري و بندگان
و حشم و چهارپايان خرد و بند و زندان **هفتم**

دليل كند بر جفت و زن و ابنا ز و ضد لز و جايگاه دور
و خانه اجداد است **هشتم** دليل كند بر مرگ و دفينا
و دعوي ميراث و خوف و ترس و بيم **نهم**
دليل كند بر سفرهاي دور و خواب و دين اعتقاد
و اعتقاد و علم و حكمت و انچ بدين ماند **دهم**
دليل كند بر كار و پيشه و عمل و سلطان و جاه
و بزرگي و مادر و خانه جفت نيز هست و خانه
بيماري زن نيز هست و خانه پدر زن است **يازدهم**
دليل كند بر اميد و سعادت دوستان و معشوقان
و مراد يافتن و بيت المال خاص نيز هست و خاصگي و بخت
نيز هست **دوازدهم** دليل كند بر دشمنان و زندان
و بند و چهارپايان درست و خانه سفر و دين نيز است
و خانه بخت فرزند است و اين جدول مثال صورت
طالع و دوازده برج است

دوم خانه مال است / سوم خانه برادر و خواهر و نقل است	طالع اول خانه تن و جان و زندگاني است	دوازدهم خانه دشمنان است / يازدهم خانه دوستان است
چهارم خانه پدر و عاقبت كارها و املاك و عقار است		دهم خانه مادر و عمل و سلطانست
پنجم خانه فرزندان است و دخل / ششم خانه بيماري و بندگان است	هفتم خانه زنان و انبازان و اضداد است	نهم خانه علم و دين و سفر و خواب است / هشتم خانه خوف و مرگ و ميراث است

باب هجدهم

در معرفت شناختن ساعات روز و شب

بدانک هر روزی از ایام هفته ستاره راست از ستارگان
هفت گانه و هر شبی ستاره راست چنانک روز شنبه
زحل راست یکشنبه شمس راست دوشنبه قمر راست
سه شنبه مریخ راست چهارشنبه عطارد راست
پنجشنبه مشتری راست آدینه زهره راست
شب شنبه مریخ راست شب یکشنبه باز
عطارد راست شب دوشنبه مشتری راست
شب سه شنبه زهره راست شب چهارشنبه زحل
راست شب پنجشنبه شمس راست شب آدینه قمر راست
و لما خواهند که ساعات روز و شب را نگاه باید کردن
که اول روز یا اول شب کدام ستاره است از ستاره
را ساعت اول دهند و دیگر ستاره که از پس وی
است ساعت دوم دهند و هم چنین می برند تا
دوازده ساعت تمام کرده **مثال**
از روز چهارشنبه خواهیم که ساعت نهم بدانیم که از آن
کدام کوکب است نگاه کردیم خداوند روز چهارشنبه
عطارد است اورا ساعت اول دادیم باز پس

عطارد ماهست اینرا ساعت دوم دادیم باز
پس ماه زحل است اینرا ساعت دوم دادیم باز پس
ماه زحل است اینرا ساعت سیم دادیم باز پس زحل
مشتری راست وی را ساعت چهارم دادیم و مریخ
بساعت پنجم شمس بساعت ششم و زهره بساعت
هفتم و عطارد بساعت هشتم و ماه بساعت نهم
و ما باقی روز و شب دور و شب را همچنین باید کرد
و ما اینرا جدولی ساختیم تا مبتدیرا آسان بود
دریافتن انشاالله تعالی و جدول اینست

روزها	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	آدینه	شنبه
شبها	پنجشنبه	آدینه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه شنبه	چهارشنبه
یکم ساعت	س	ر	ح	د	ی	ه	ل
دوم ساعت	ه	ل	س	ر	ح	د	ی
سوم ساعت	د	ی	ه	ل	س	ر	ح
چهارم ساعت	ر	ح	د	ی	ه	ل	س
پنجم ساعت	ل	س	ر	ح	د	ی	ه
ششم ساعت	ی	ه	ل	س	ر	ح	د
هفتم ساعت	ح	د	ی	ه	ل	س	ر
هشتم ساعت	س	ر	ح	د	ی	ه	ل
نهم ساعت	ه	ل	س	ر	ح	د	ی
دهم ساعت	د	ی	ه	ل	س	ر	ح
یازدهم ساعت	ر	ح	د	ی	ه	ل	س
دوازدهم ساعت	ل	س	ر	ح	د	ی	ه

باب نوزدهم

در معرفت شرف و هبوط ستارگان

بدانک هر یکی ازین ستارگان هفت گانه را جایگاهی است
از فلک که اندرآن جایگه قوی‌تر باشند و آن جایگاه را
شرف ستاره خوانند چنانک **شمس** چون در حمل
شود اندر شمال بالا گیرد و روز دراز گردد و قوت
آفتاب تمام شود و چون **شمس** در میزان شود اندر
جنوب نشیب گیرد و روز کوتاه گردد و قوت آفتاب
نباشد پس بدین دلیل شرف آفتاب در حمل است
و هبوط در میزان و شرف قمر در ثور است و هبوط
در عقرب و شرف مریخ در عقرب و شرف زحل در
میزانست و هبوط در حمل و زحل ضد آفتابست
بدین سبب شرف او در جایگاه هبوط آفتابست
و هبوط او در جایگاه شرف آفتاب و شرف مشتری
اندر سرطانست که سرطان معتدلست و با طبیعت
مشتری موافق و اندر آنک طبیعت ضد طبیعت مریخ
است شرف مریخ در جدی افتاد که هبوط مشتری است
و هبوط در سرطان که شرف مشتری است اما زهره
از آنک طبیعت او رطوبتست و حوت رطوبت

بسیار دارد و معتدل است و شرف زهره
اندر حوت است و هبوطش در سنبله و عطارد از آنک
خشکی بر طبع او غالبست و سنبله خشکست و معتدل
خشکی خریف است شرف عطارد در سنبله افتاد که هبوط
زهره است و هبوطش در حوت که شرف زهره است
و بطبیعت زهره و عطارد ضد اند تا معلوم شود
و این جدول معرفت شرف و هبوط کواکب در بروج
و درجات ایشانست

الکواکب	البروج	درجات	الهبوط	درجات
شمس	حمل	یط	میزان	یط
قمر	ثور	ج	عقرب	ج
زحل	میزان	کا	حمل	کا
مشتری	سرطان	ه	جدی	ه
مریخ	جدی	کح	سرطان	کح
زهره	حوت	کز	سنبله	کز
عطارد	سنبله	ه	حوت	ه

باب بیستم

در معرفت حدود ستارگان بر مذهب حکمای مصر

بدانکه حکمای مصر دوازده برج را هر یک در پنج قسم کرده اند
و هر قسمی را از آن ستاره داده اند از ستارگان پنجگانه
متحیره و هر قسمی از آن حد کوکبی گویند سبب آنکه
و قوت این درجات را که در آن قسمت است
از آن کوکب دیده اند و این جدول است

بروج	کواکب	درج	کوکب درج							
حمل	ی	و	ه	و	د	ح	ح	ه	ل	ه
ثور	ه	ح	د	ع	ی	ح	ل	ه	ح	ط
جوزا	د	و	ی	و	ه	ه	ح	ر	ل	و
سرطان	ح	ر	ه	و	د	و	ی	ر	ل	د
اسد	ی	و	ه	ه	ل	ر	د	و	ح	و
سنبله	د	ر	ه	ر	ط	ل	ح	ر	ل	ب
عقرب و	ل	و	د	ح	ی	د	ه	و	ح	و
قوس ر	ح	ر	ه	د	د	ح	ی	ه	ل	و
جدی ح	ی	س	ه	ه	د	د	ل	ه	ح	د
دلو	د	ر	ه	و	ی	ر	ح	ه	ل	ه
حوت	ه	س	ی	د	د	ه	ح	ط	ل	ب

باب بیست یکم

در معرفت وجوه و درجان بر مذهب اهل مصر و اهل هند

باز حکمای مصر ازین دوازده برج هر یکی را بسه قسم
کرده اند و هر قسمی ده درجه است مریخ را داده اند کی
خداوند خانه است و قسمت دوم را بافتاب که
زیر مریخست و قسمت سوم بزهره که زیر آفتابست
باز قسم اول ثور را بعطارد داده اند کی زیر زهره
است و قسم دوم بماه و قسم سوم بزحل و همچنین
می روند تا بحوت همبدین طریق و اما
و اما بر مذهب حکما هند چنانست که ابتدا بخداوند
برج کنند و دیگر بخداوند پنجم و دیگر بخداوند نهم مقصود
ازین خداوندان مثلثها است چنانکه ده درجه
اول حمل را بمریخ دادند کی خداوند خانه است
و ده دوم را بشمس دادند کی خداوند اسد است
هم مثلثه طالع و ده درجه اخر بمشتری دادند
کی خداوند قوس است و هم بدین طریق
می روند تا بحوت و هندوان درجان
خوانند و این جدول از آن وجوه است

حوت	دلو	جدی	قوس	عقرب	میزان	سنبله	اسد	سرطان	جوزا	ثور	حمل
زحل	زهره	مشتری	عطارد	مریخ	قمر	شمس	زحل	زهره	مشتری	عطارد	مریخ
مشتری	عطارد	مریخ	قمر	شمس	زحل	زهره	مشتری	عطارد	مریخ	قمر	شمس
مریخ	قمر	شمس	زحل	زهره	مشتری	عطارد	مریخ	قمر	شمس	زحل	زهره

باب بیست ودوم

در معرفت وتدها و همسایکان وتد و انچ ساقط اند

بدانک طالع وچهارم وهفتم ودهم را اوتاد خوانند واوتاد
این چهار باشد اما طالع افق وتد مشرقی است واول برج
است که از مشرق برآید و برج هفتم که در مغرب
است وتد مغربی است و دهم که بالا سرست وتد
السما است و چهارم مرکز زمین است یعنی وتد زمین
برابر مرکز وسط السما و دوم و پنجم و هشتم و یازدهم
را هر یک ازینها همسایه وتدی خوانند سبب انک

انک هر یک در جنب وتدی اند چنانک دوم از پس طالع
است و پنجم از پس وتد چهارم و هشتم از پس وتد
مغرب است و یازدهم از پس وتد وسط السما است
ما بقی چهار خانه دیگر هست و اینها را ساقط خوانند
وان سیم و ششم و نهم و دوازدهم است و هر ستاره
که اندر وتد افتاده باشد قوی تر بود که در همسایگان
وتد و هر چه در همسایه وتد افتاده باشد قوی تر بود
که در ساقط و این وتدها بهتر که کدخدا نیز باشد
از دیگر همسایگان هم چنین و مثال این باب
دیگر گوییم

باب بیست سیم

در شرف وتدها و همسایکان و انچ ساقط است بعضی بر بعضی

بدانک وتد دهم وتدها بلکه بزرگترست و دلیل بزرگیها
و سعادت کند و خانه سلطانی است و دفینا بلند
ترین جایگاهی است از فلک و بالای سرست
پس از بهر جهت انه همه شرفی است و هر ستاره که
افتاده باشد اندر همه ستارگان قوی تر باشد سبب
انک بالای همه است و بعد از آن وتد طالع است
و از پس وتد بیگاه است و ستارگان که اندر وی قوت
باشند اما دون از وتد دهم است و بعد از آن

وتد هفتم است کی دون وتد طالع است وتد چهارم از همه
ضعیف تر است از بهر انک ضد وتد دهم است بشکل و
بطبع والله اعلم واما از همسایگان وتدها دهم بهتر باشد
از بهر انک همسایه وتد دهم است وخانه امید وسعادت
است ودیگر بعد از دو ساعت وسط السما باشد
وفرودتر از پنج دوم است وفرودتر از پنجم دوم است
اما هشتم از این دیگر ضعیف تر است بار این چهار
خانه دیگر که ایشانرا ساقط خوانند نهم را حال بهتر است
سبب انک نهم بهتر ست وفرودتر از سیوم است وفرودتر
از سیوم ششم ودوازدهم از همه ضعیف تر است
سبب انک خانه دشمنان ونحوست است والله اعلم

باب سیوم چهارم

در معرفت فرح وترح کواکب

بدانک ستارگان هفت گانه را اندرین دوازده برج
هریک جایگاهی است کی ایشانرا موافق است اندر شکل
وانرا فرح خوانند ومقابله انرا ترح خوانند بجهت
انک اینستاره ناموافق شد اندر شکل انرا فرح خوانند
ازجهت انک با این ستاره ناموافق اندر شکل وطبیعت
وهر ستاره کی چون اندر فرح خویش باشد قوی تر باشد

٦٤

وحال او نیکوتر بود وچون اندر ترح باشد ضعیف بود چنانک
شمس را فرح اندر نهم است **قمر** را در سیوم
زحل را دوازدهم **مشتری** را دریازدهم
مریخ را در ششم **زهره** را در پنجم **عطارد**
را اندر طالع وترح ایشان هریک در مقابله خانه فرح باشد
واین جدول است

باب پنجم

در معرفت دلایل ستارگان بر ماه وطبع وسرطل دون وزاهر وقدم

الکواکب	شمس	قمر	زحل	مشتری	مریخ	زهره	عطارد
افراح	نهم	سیم	دوازدهم	یازدهم	ششم	پنجم	طالع
اتراح	سیم	نهم	ششم	پنجم	دوازدهم	یازدهم	هفتم

بدانک هر ستاره را این ستارگان سیاره خاصیتی هست
کی دلیل کیند بر جوهری الاجوهرها وطبع طبعها وشکل
اشکالها ولونی الوانها وروزگاری از روزگارها از روز
وسال مردمان ودیگر از خاصیتها بسیار جایگاه بگاه دلیل
انند مولودها وصنعتها وعمرها واز اجد ولی ساختیم
ومعین کردیم تا متعلمی اسانتر باشد دریافتن

جدول ایست که نموده ایم بدین مثال

باب بیست ششم

معرفت دلایل برجها و اندامها مردم

الکواکب	زحل	مشتری	مریخ	شمس	زهره	عطارد	قمر
جواهر	سرب	ارزیز	آهن	زر	مروارید	[illegible]	سیم
طعم	ترش	شیرین	مالح	تیز	چرب	بی مزه	شور
شکل	[illegible]	معتدل	دراز	گرد	[illegible]	باریک	[illegible]
لون	سیاه	سپید	سرخ	زرد	سبز	[illegible]	[illegible]
باد	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

بدانک حمل دلیل کند بر سر و روی و دماغ و هر چه که در سر باشد و دروی و آنچ بوی پیوسته است ثور دلیل کند بر گردن و حنجره و حلقوم و مهره و کتفها جوزا دلیل کند بر هر دو دست و آنچ بدو پیوسته باشد و بازوها و آنچ بدان تعلق دارد سرطان دلیل کند بر سینه و شش و معده و آنچ بدان نزدیک است اسد دلیل کند بر شکم و [illegible] و جگر و سپرز سنبله دلیل کند بر پهلوها و کمرگاه

و رودها میزان دلیل کند بر سرین و نشستگاه عقرب دلیل کند بر قضیب و عورت و رودها و آنچ بدین پیوسته باشد قوس دلیل کند بر هر دو ران و [illegible] و آنچ بدین پیوسته باشد جدی دلیل کند بر هر دو زانوها و آنچ بدیشان پیوسته است دلو دلیل کند بر هر دو ساق و استخوانها حوت دلیل کند بر هر دو قدمها و انگشتان پای و [illegible] معرفت اندامها و افتادگی بدیشان رسد. بوقت ولادت چنانک گفته‌ایم که این اندامست که خانه ششم باشد آنرا نشان بدان سبب که برج ششم را در آنجا ببینند و دیگر خداوند حکمت گویند که چون قمر در حمل باشد و کسی را زخمی بر سر رسد آن زخم به دشواری معالجت پذیرد و مخاطره باشد و چون قمر در جوزا باشد [illegible] و چون قمر در ثور باشد حجامت نشاید کردن و هم چنین تا حوت این قیاس باید کرد والله اعلم بالصواب

باب بیست هفتم

در معرفت دلایل ستارگان بر اندامهای مردم

بدانک هر یکی از این ستارگان هفت‌گانه را خاصیتی هست که آنرا دلیل بر اندامی از اندامهای مردم چنانک

برجهارا چنانکه زحل دلیل کند بر سپرز مشتری دلیل کند
بر جگر مریخ دلیل کند بر زهره شمس دلیل کند
بر دل زهره دلیل کند بر گرده عطارد دلیل کند
بر زبان قمر دلیل کند بر مغز سر و این ستارگان را نیز
بوقت مولود دلیل کند هر کدام خانه که باشند
هم چنانکه پیدا کنیم باب سسهم

در معرفت برج ستارگان یعنی حظشان در دوازده برج

بدانکه هر ستارگان هفتگانه را یعنی حظشان کشیده اند
در دوازده خانه همچنانکه خانهای فلک بر موجب
سازگاری دلیلها ستارگان بر دلیلهای خانها و هر یکی
از ایشان را بیک خانه حظ داده اند و آن پنج ستاره
دیگر را هر یکی دو خانه اندر حظ هست چنانکه شمس
را حظ اندر دهم است قمر را اندر طالع زحل را
اندر چهارم و هشتم مشتری را در دوم و یازدهم
مریخ را در ششم و دوازدهم زهره را در پنجم
و هفتم عطارد را در سیم و نهم و دلیل آنکه حظ آفتاب
در دهم است که آفتاب آنجا قوی‌تر است از جایگاه دیگر
و چون آفتاب در خانه دهم باشد و بالای سر بود شعاع او
در همه جایی تافته باشد و دلیل آنکه در دهم خانه سلطانی

و پادشاهی است و آفتاب دلیل پادشاهی کند و قمر را بهر
آنکه حظش اندر طالع است که طالع دلیل ابتدا کند
و اول برجیست که از افق مشرق ظاهر می‌شود پس حظش
از آنجاست که بدان مانند و زحل از بهر آنکه دلیل بر عقار
و زمینها کند و پیر دلیل بزرگست حظش اندر رابع آمد
که خانه پدران و عقار و زمین است و از بهر آنکه دلیل کند
بر خوف و مخاطره دیگرش در ثامن آمد که خانه بیم و مرگست
و مشتری از بهر آنکه دلیل کند بر مال و خواسته حظ وی
در خانه دوم باشد و از بهر آنکه دلیل بر امیدها کند
و سعادت و دوستان و حظ دیگرش اندر یازدهم آمد
و مریخ از بهر آنکه دلیل علتها کند و جهادبای و بیماری
حظ وی در ششم باشد که خانه این چیزهاست و از بهر
آنکه دلیل کند بر دشمنان و زیرا آنها حظ دیگرش اندر
دوازدهم باشد و زهره از بهر آنکه دلیل کند بر فرزندان
و هدیها و عشق و طرب حظ او در پنجم باشد و از بهر آنکه
بر زنان تعلق دارد حظ دیگرش در هفتم باشد
و عطارد از بهر آنکه دلیل با تصانیف و علمها کند و تدبیرها
و سفر و نقل دیگر کند او را حظ در سیم و نهم باشد که این
هر دو خانه دلیل با این حالها کند قیاس کن والله اعلم

باب بیست نهم

در معرفت اوج و حضیض ستارگان

بدانکه جایگاهی هست در فلک که از بلندترین فلک است
چون ستاره بدانجایگاه رسد گویند فلان ستاره در اوج است
و مقابل نزد زمین جایگاهی است که آن زیرترین موضعی
است از فلک چون ستاره بدان جایگاه رسد گویند فلان
ستاره در حضیض است و چون ستاره باوج باشد قوی حال
بود و چون بحضیض باشد ضعیف و بی قوت بود
و چون ستاره نیمه راه باشد از حضیض باوج می رود
و بدانکه اوج کوکبان در یک موضع ثابت معین نیست
بلکه متحرک است بحرکه فلک البروج هر ده سال نه دقیقه
چنانکه هر سال پنجاه چهار ثانیه باشد پس بهر شصت
و شش سال یک درجه بر توالی حرکت کنند و موضع
اوجات را در اول سال صد شصت هفتم از تاریخ ملک
شاهی بدین جایگاه یافتیم تا سالها دیگر بر حسب
حرکتش بشناسند زحل مشتری مریخ
شمس زهره عطارد و مثال اوج و حضیض
چنین است

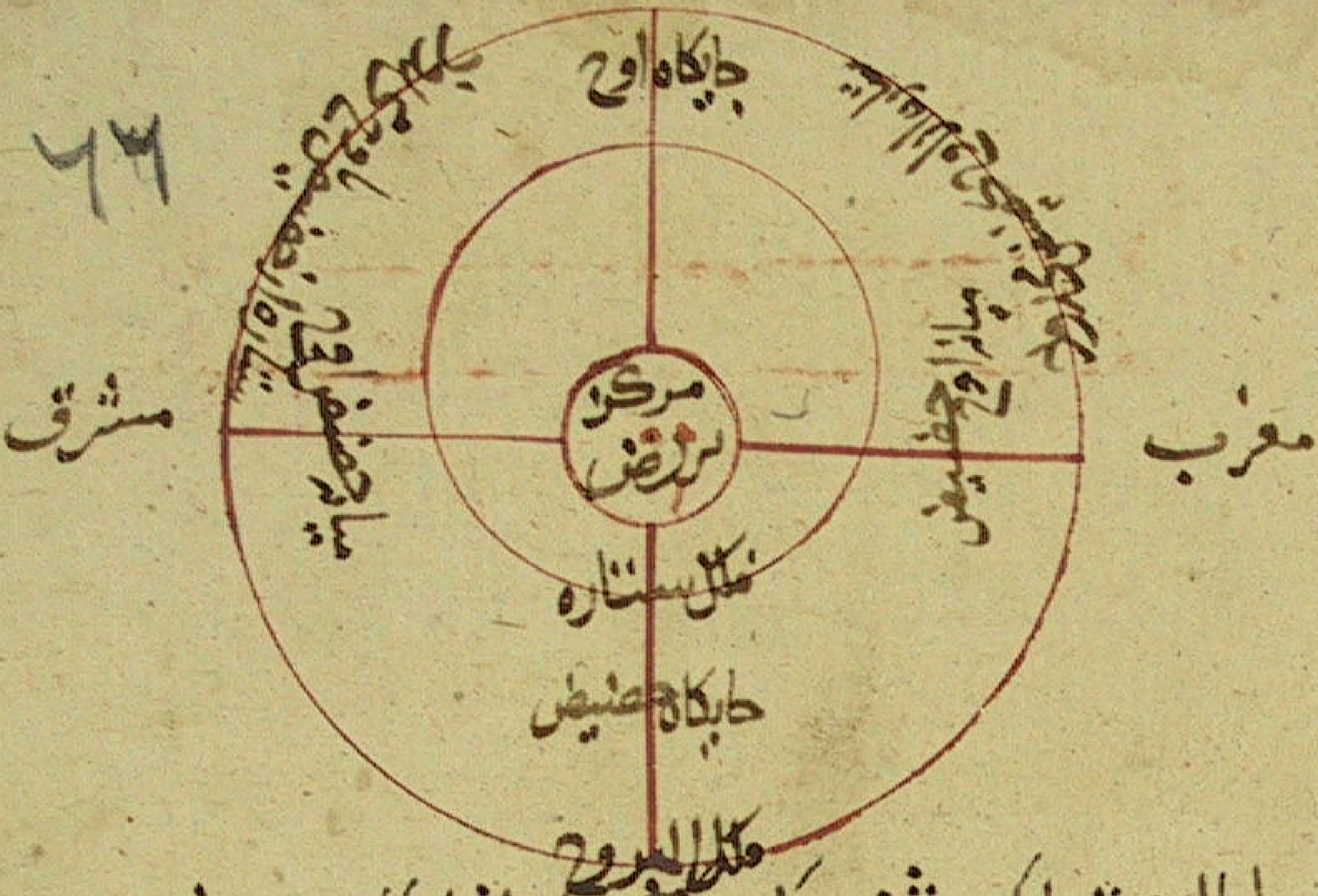

اما اوج قمر بدانکه روشنی سیر می کند چون آنجایگاه رسد
ثبات می کند و چون ثابت نباشد پس اوج ندارد و این
درجات اوج که اینک است بتقویمی دیگر و آنچه در سببی
نوشته است قوی دیگر است زحل و مشتری
مریخ شمس زهره عطارد

باب سی ام

در معرفت جوزهر ستارگان

و معنی جوزهر چنانست که هر ازگاهی که فلک کوکب
و فلک آفتاب یکدیگر را ببرند پس چنان باید که دو
جایگاه در برابر یکدیگر فلک اندر فلک گذرد و یکی
از آن جایگاه را راس خوانند و آن جایگاهی باشد
که چون ستاره از آن جایگاه مفارقت کند عرض او در شمال
باشد و جایگاه دیگر را که برابر است ذنب خوانند

وان جارکاهی است که چون ستاره انجا رسد عرض او
در جنوب باشد وهر انکاهی که ستاره میان راس وذنب
باشد واورا هیج عرض نباشد البته از بهر انک معنی
عرض دوری ستاره است از طریقه افتاب وان مثال
اوست

وبدلیل جون هر ستارکان بنجکانه را هر یکی جایکاهی
معلوم است از برجها جنانک زحل جوزهره
حتی راس انجایکاه باشد که دروی اندرو از اول حمل
کح ومشتری فدا ومریخ کالد وزهره نطح
وعطارد کاما اما افتاب را خیز کویند جون هر ان
اول حمل واول میزانست وهر انک که باول حمل باشد
بذنب جون هر بود وقمر را جوزهر انست که در تقویمها

نوشته است وانرا کلتی ظاهر روشن هست والله اعلم
واحکم بالصواب ودر زیج ملکشاهی جون کوکبان
متحیر جنین یافتیم زحل مشتری مریخ
زهره عطارد

باب سیوم
در معرفت اجرام کواکب هفتگانه

بدانک درجه جند معلوم است که اجرام کواکب جنانک
جرم زحل نه درجه است مشتری نه درجه
مریخ هشت درجه شمس پانزده درجه
زهره هفت درجه عطارد هفت درجه
قمر دوازده درجه پس جون این عددها جون
ستاره در آخر برجی افتد کویند نور جرم فلان کوکب
در فلان برج افتاد ومثال این جنین است که جون زحل
در بیست یک درجه اسد رسد کویند که نور جرم خویش
در برج سنبله انداخت وهم جنین قیاس است ستارکان
دیکر کنند وهم بدین قیاس نکاه باید کردن اندر نزدیکی
ستارکان یکدیکر ومقابله ایشان ونظر ایشان یکدیکر
بعد در نها اتصال که بدان می شود یا از ان انفصال است

باب سی دوام
در معرفت رباط ستارکان بنجکانه

مر آنک ستارگان پنج گانه را که بیاده متحیره خوانند رجعت
ایشان بموجب دوری ایشان از آفتاب باشد
بقدر آن درجهای معلوم و بمعنی چندین درجها چون
میان وی و میان آفتاب باشد از جانب دیگر او را
جایگاه استقامت گویند این درجها را رباطات
خوانند چنانکه رباط زحل قکو رباط مشتری ود
مریخ قح رباط زهره مر رباط عطارد لز اما
ستارگان علوی سه گانه که از زحل و مشتری و مریخ
اند هر یکی از ایشان را چون آفتاب گاه بعد از احتراق
از مشرق پیدا گردد مستقیم باشند و آنگاه رجعت ابتدا
کند برجعت و اندر روش خویش جمع شود و آفتاب
برابر او باشد آنگه بنیمه رجوع باشد و میان او و میان
آفتاب صد و هشتاد درجه باشد شش برج آنگاه
دوری که میان او و میان آفتاب بودی کاهد بتدریج
از جهت مغرب تا دوری میان او و میان آفتاب
اندر مغرب چنان بماند که عدد رباطان کواکب باشد
آنگه مستقیم گردد دیگر باره آفتاب نزدیک او می شود
تا آنکه از سوی مغرب ناپدید شود و بسوزد آنگه حال
او بعد از آنک از شعاع آفتاب بیرون آید چنان حال باشد

که از اول بود پس درست باشد از اینجا که نشان بدادیم که
از این ستارگان علوی با آفتاب باشند الا که مستقیم باشند
و لکن اینها که مقابله آفتاب بود یا نزدیک مقابله الا
که رجوع بود ما دام که او از بن گردد و بغربی نباشد
اما دو ستاره سفلی هر یکی از ایشان چون با آفتاب افتد
و بمغرب ظاهر شود و بتدریج از آفتاب دور می شود
تا میان او و میان آفتاب بقدر آن عدد بود که رباط
است اندر مغرب آنگه راجع شود و باز پیش آید و دوم
بار اندر حال رجعت مقارنه بکند و از جانب مشرق
ظاهر شود راجع و از آفتاب دور می شود اندر مشرق
بقدر رباط و آنگه مستقیم شود و سبک رو گردد و آفتاب
اندر یابد و سوم بار محترق گردد و چون بمغرب ظاهر
شود حال او همچون حال او باشد که از پیش گفتیم و بی
وشش این کار روشن کند و آگاه باش که هر یکی ازین
ستارگان سفلی یکبار محترق گردند اندر حال استقامت
و دو بار محترق گردند اندر حال رجعت و هیچ ازین
ستارگان دوگانه از جهت مغرب و مشرق از آفتاب
دور نشوند از قدر رباط و ستارگان علوی برجوع شوند راجع
چون در جانب مشرق باشند و اندر جانب مغرب

مستقیم شوند ابدا استارکان سفلی برضد این باشند
در مغرب راجع شوند و در مشرق مستقیم شوند

باب سی سوم

در معرفت فردار ستارکان

بدانک هر یکی را ازین ستارکان هفتکانه سالی چند معلوم
است که آنرا فردارات خوانند و آنرا حکم هست
بعمر مولودها و حالها ایشان چنانک فردار زحل
یازده سالست مشتری دوازده سال مریخ
هفت سال شمس ده سال زهره
هشت سال عطارد سیزده سال قمر
نه سال راس سه سال ذنب
دو سال اینست فردار ستارکان که یاد کردیم والله اعلم

باب سی چهارم

در معرفت مدت رجوع ستارکان

بدانک هر یکی ازین ستارکان پنجکانه را مدتی معلوم هست
اندر رجوع ایشان چنانک زحل را مدتی رجوع او
چهار ماه باشد و نوزده روز مشتری را چهار ماه و یک در
مریخ را دو ماه و هفده روز زهره را یک ماه و یازده روز
عطارد را بیست یک روز و این حال با مر وسط کفتیم

و باشد که درین مدت چنانک چند روز بیفزاید یا کاهد
بر موجب جایگاه فلک

باب سی پنجم

در معرفت مدت میان دو احتراق کواکب از استقامت

دیم حتی

و مدت استقامت هر یکی از ایشان معلوم است چون
مدت رجوع چنانک زحل را استقامت او هشت
ماه و یک روز باشد مشتری را نه ماه و نه روز مریخ
را بیست سه ماه باشد زهره هجده ماه و پانزده
روز عطارد را سه ماه و پنج روز باشد والله اعلم و احکم
بالصواب

باب سی ششم

در معرفت مدت میان دو احتراق کواکب

بدانک هر یکی ازین ستارکان خمسه محترق شوند تا باحتراق
دیگر مدتی معلوم هست و معنی احتراق و تفهیم یکی
باشد و آن چنان باشد که ستاره با آفتاب بیک دقیقه
باشد زحل را مدت میان دو احتراق سالی باشد
و سی و سیزده روز باشد مشتری را سالی و سه سال
مریخ را دو سال و چهل نه روز باشد زهره
را نه ماه بیست یک روز و اندر یک احتراق راجع بود
و اندر یکی مستقیم عطارد را پنجاه هشت روز باشد
بتقریب و اندر یک احتراق راجع بود و اندر یکی مستقیم
و قمر میان دو احتراق او بیست نه روز و نیم باشد

بتقریب دلیل همانستی است واحتراق ومیرا است
بطریقهٔ محترقه

باب سی هفتم
در معرفت سال عطیت ستارگان وان سه گونه است

بدانک هر یکی از این ستارگان هفت گانه را ستارگان
هست معلوم سالهای ایشان را که از آن حکم کنند بعمر
مولودها و آن سه گونه است سال بزرگ و سال میانه
و سال کوچک و از احد ولی سلطنت تا مدتی راسانند
وقوف افتد وان این است

الکواکب	سال بزرگ	سال میانه	سال کوچک
زحل	پنجاه هفت	چهل سه سی	سی دو
مشتری	هفتاد نه	چهل پنج سی	دوازده
مریخ	شصت شش	چهل سی	پانزده
شمس	صد بیست	سی نه سی	نوزده
زهره	هفتاد دو	چهل پنج	هشت
عطارد	هفتاد شش	چهل هشت سی	بیست
قمر	هشتاد شش	سی نه سی	بیست پنج

باب سی هشتم
در معرفت عرض ستارگان در شمال و جنوب

بدانک هر یکی از این کواکب را عرضی هست معلوم غایت
از روش آفتاب چنانک **زحل** را غایت عرض
او در شمال سه درجه و سه دقیقه بود و در جنوب
سه درجه و شش دقیقه **مشتری** را در شمال دو
درجه و سه دقیقه و اندر جنوب دو درجه
و نه دقیقه **مریخ** را در شمال سه درجه و بیست
و سه دقیقه و در جنوب چهار درجه و شش دقیقه
زهره را در شمال هشت درجه و شانزده دقیقه
و در جنوب هم چنان **عطارد** را اندر هر دو
جهت چهار درجه و هفده دقیقه است **قمر**
را در شمال و جنوب پنج درجه و چهل شش دقیقه
شمس را بدانک غایت دوری آفتاب از مدار
حمل و میزان بیست سه درجه و سی پنج دقیقه باشد
اما اندر اول سرطان دوری سوی شمال باشد و باول
جدی سوی جنوب والله اعلم بالصواب

باب سی نهم
در معرفت دلیل ستارگان بر طالع مولود

بدانك هر يك ازين ستارگان دليل كند بر خلق و خوى
و طبع و نعت بنى آدم و شكل و جوهر ايشان چنانك
زحل دليل كند بر احمقى و نادانى و بزدلى و بخيلى
و دروغ و بى رحمت و كاهلى و خشم و صبرى **مشترى**
دليل كند بر دين و دانش و بردبارى و سخاوت
و زيركى و خرد و آزادمردى و مسعودى و تازه روى
مريخ دليل كند بر دليرى و شوخى و خوارى
كردن و تيزى و خونريزى و نشاط و جرى
و خشم و قوت و مردانگى و دزدى **شمس**
دليل كند بر بزرگى و قوت بسيار و قدرت دست درازى
و بزرگ منشى و شهرت و نيكوى روى **زهره** دليل كند
بر نرمى و حليمى و سستى و خوى خوش و يارى و خرمى
و لعب و مطربى **عطارد** دليل كند بر ادب و خرد
و سخن و بلاغت و آهستگى و دانش و حيلت و بديهه
و نقاشى و دبيرى و صنعتها باريك **قمر**
دليل كند بر خوارى و ضعيفى و عجز و درماندگى
و غمازى و نشانكارى و جزءها و حركت و باليك و احوال
باب چهارم
در معرفت بست هشت منازل قمر و صور آسمان

بدانك حكماء جمله فلك را در بيست و هشت قسم كرده اند و هر
قسمى را از منازل كه ميان چنانك قمر در هر يك شبانه روز
بيك منزل باشد اين منازل و هر منزلى دوازده درجه و سى و دو
دقيقه است و اغلب حكماء هند و مصر و صين را اعتماد بر حكم منازل
است و ما از جدول ساختيم و صورتها كواكبان كه در هر منازل اند
بنا كرديم تا هنرمندى آسان دريابد و جدول اينست

الشرطين الى من الحمل وصورته يب	النثرة الى من السرطان وصورته يب	الغفر الى من الميزان وصورته يب	الذابح الى من الجدى وصورته يب
البطين الى من الحمل وصورته كه مح	الطرف الى من السرطان وصورته كه مح	الزبانا الى من الميزان وصورته كه مح	بلع الى من الجدى وصورته كه مح
الثريا الى من الثور وصورته ح لد	الجبهة الى من الاسد وصورته ح لد	الاكليل الى من العقرب وصورته ح لد	السعود الى من الدلو وصورته ح لد
الدبران الى من الثور وصورته ما مو	الزبرة الى من الاسد وصورته ما مو	القلب الى من العقرب وصورته ما مو	الاخبية الى من الدلو وصورته ما مو
الهقعة الى من الجوزا وصورته در	الصرفة الى من السنبله وصورته در	الشوله الى من القوس وصورته در	المقدم الى من الحوت وصورته در
الهنعة الى من الجوزا وصورته سط	العوا الى من السنبله وصورته سط	النعائم الى من القوس وصورته سط	المؤخر الى من الحوت وصورته سط
الذراع الى اخر سرطان وصورته	السماك الى اول ميزان وصورته	البلده الى اول جدى وصورته	بطن الحوت الى اول حمل وصورته

١٥ فصل چهل یکم

در معرفت دلیل خداوند طالع در دوازده خانه

بدانک چون مولودی را خداوند طالع در وقت ولادت در
طالع بود دلیل کند که آن مولود عزیز بود بر مردمان
خویش و دلیل کند بر تندرستی و بهره یافتن از هرچه
بزرگتر دست ادیزد و روزی خویش اندر شهر خویش از
شهر باید که در وی زاده بود اما چون در مسئله افتد
دلالت کند بر آنک مسئله خویش از حال نفس خود پرسیده
است و زندگانی و معاش **در دوم** دلیل کند بر مال
یافتن و حریصی اندر طلب مال و بسیاری یاران و نیکویی
اندر روی و مال بکرد آورد اما چون در مسئله افتد
دلالت کند که مسئله وی از مال است و طلب آن می کند
در سوم دلیل کند بر بسیاری نقل و حرکت کردن
از جای بجای و دلیل کند بر خوابها نکو دیدن
و نشستن و اندر هرچه کامصیبت باشد و خواهران
و برادران که به آرزو باشند و ایشان وی مهربانی نمونه
اما اندر مسئله دلیل کند که از حال برادران
می پرسند یا غائبی یا از جهت تحویل **در چهارم**
دلیل کند بر حریصی اندر طلب ضیاع و عقار و زمین

بردن اندر مزارعت و باشد که چون بر زمین حمله بوند
آنکس یا پدر بزرگی ما ماغبانی باشد و نا ز مردم که زنل
بود سخت بود یا اندر زمین نهادن یا میرد
و بر طالعه و بر همه مهربان باشد و لز جهت سلطان سختی بیند
و بدین قوت کی باشد قناعت کند اما در مسئله
دلیل کند که در حال پدر یا کسی نهان می پرسد یا از حال
ضیاعی یا چیزی نهان کرده **در پنجم** دلیل کند
بر فرزند از دوست داشتن و هدیه های بسیار
و دخل و خرج فراخ و سایه بسک نزد مردمان دوست
داری مردم و هدیه های بسیار کو یکی کی بد و رسد
و دوستی چشم بفرزندان و دوستانش باشند اما
در مسئله دلیل کند که از حال فرزندان را با هدیها
یا جانی مهربی از عروسان می پرسند **در ششم**
دلیل کند بر بندگان بسیار و خدمتکاران بسیاری
علتها و بیماری باشد و عجب بود که بدست بندگان
هلاک شود و بدبخت بود که کار بندگان کند اما
در مسئله دلیل کند که از حال بیماری یا از حال بندگان
کرده یا گوسفندی می پرسند **در هفتم** دلیل کند
که او از زنان و بادکان و ایشان از روزی بسیار باشد

اما سختی و جنگ با ایشان کند و او را از خصومتها روزی
بود بهره‌مند باشد و منازع زبان باشد اندر هرچ ایشان
گویند و اندر مسئلها دلیل کند که از حال خصومتی یا
جنگی یا حقی یا انبازی می پرسند **هشتم**
دلیل کند بیم بسیار و بددلی و عجز و بهره
یافتن از مردم مثل میراث‌ها و طلب حرزها و بیم کردن
و خبث النفس باشد و غم بسیار باشدش اما در مسئلها
دلیل کند که روزی بسیار از علم یابد و بعلم حریص
و بصدق و علمها مواظبت نماید و دینش نیک باشد
و از خدای نیکو ترسد و اعتقادش درست باشد
و سفر دور بسیار کند و اندر شهرها گردد و عمر او
اندر سفر سپری شود و هرانچ بجوید هر جا بگوید و صحبت
باشد و باشد که سحر و افسون و تخلیطها کند و علمهای
غامض و شریف دوست دارد و از آن بهره‌مند بود و همه
کس او را دوست دارند اما در مسئلها دلیل کند
که از حال سفری یا از دانشی آموختن یا از عاملی می پرسند
یا از پیغمبری که اندر آن روزگار پیدا خواهد آمدن
دهم دلیل کند بر جاه و بزرگی و هیبت پیش
سلطان و شرف اندر کارها بزرگ کردن و بهره

[illegible] **نهم**

او نیکو بود از بزرگان و رئیسان و پیوستگاران درگاه سلطان
باشد او را بسلطان شناسند و از حرمت ایشان بهره یابد اما حال
در مسئلها دلیل کند از حال کار و پیشه یا از سلطان یا از
مادر نیز می پرسند **یازدهم** دلیل کند که دوستان و برادران
خواهندگانش بسیار باشد و ظفر یابد بهرچه امید
کند و فرزندش کمتر بود و سعادتی نیکو یابد اما
در مسئلها دلیل کند از حال دوستی یا چیزی که امید
بدان دارد می پرسند است **دوازدهم** دلیل کند بر بدبختی
و بی شرمی و باشد که خداوند این مولود زندانی باشد
و او را دشمنان بسیار باشد و ظفر بر وی یابند اما
در مسئلها دلیل کند که از حال دشمنان و چهارپایان
می پرسند است یا از حال بیماری و زندانی و الله اعلم

باب دوم
در معرفت دلیل کردن در دوازده خانه

چون مولود را خداوند درجه طالع باشد دلیل کند
که او مردی نیکو بود و جمال رخ او درست بود و لیکن
[illegible] باشد اندر وقت بهتر باشد **در دوم**
دلیل کند که معیشت او از وجهی معروف باشد
و اگر خداوند طالع بدو می نگرد مالی یابد و جمع بکند و بگیرد

نهد در سوم دلیل کند که حال برادران نیکو بود
و ایشان از دشمن بسیار باشد در چهارم دلیل کند
بر نیکوی حال پدران و اباذانی ترخانه کی در و باشد
و نیکوی حال دلیل کند اهل بیت و هم ذوق باشد
از ضیاع در پنجم دلیل کند که او را فرزندان باشند
و بدرگاه سلطان معروف و از جاه خبرها یابد هدیها
ناگاه بدو رسد در ششم دلیل کند که چهارپایان
او را آفت بسیار رسد و بدو زیان باشد و بنشیب
بندگان ورا بگریزد و مال او بدست بندگان تباه
شود در هفتم دلیل کند که اگر هرچه از مال
بگیرد او را زنی خیانتی و بی‌بهرگی باشد الا از آنکه
از مال را نهفته بکند و بعضی منها رود در هشتم
دلیل کند که او را سخاوت باشد و باک ندارد و فکر
نکند که از کجا آمد و بکجا خرج شد و اغلب مال او
از میراث باشد در نهم دلیل کند که مال از سفر
بدست آرد و سبب آن دین و نیکوکاری و از علم نجوم
و تعبیر و او را از مال بهتر بسیار ذکی از غریبان رسد
و غریبان از وی فایده یابند در دهم دلیل کند

که او بدرگاه سلطان باشد و مال از جهت ایشان بدست
آورد و بسبب ایشان و خدمت ایشان نیز در یازدهم
دلیل کند که تجارتها او همه سلف باشد و از آن نیز کار
مال گرد آورد و بر همه امینها ظفر یابد در دوازدهم
دلیل کند که او کاری کند که از آن شوم دارد و مال
بحسب بند یا بدزد یا بغارت برند و بدین سبب سختی
یابد والله اعلم بالصواب باب چهل و سوم
در معرفت دلایل خداوند سیم در دوازده خانه
چون کسی خداوند سیم در طالع باشد دلیل کند
که او را برادران بهتر باشد و ایشان از وی خبر یابند
و او را نصیحت کنند و بدان سودها یابد در دوم
دلیل کند که برادران او با او خصومت کنند بر مال
و بر مال او و بر و ظلم کنند و از جهت او سختی بدیشان
رسد در سیم دلیل کند که او را برادران معروف
باشد که قوت و نصرت دهند و او را سخت دوست
دارند در چهارم دلیل کند که برادران او مال پدر برگیرند
اما محتاج او باشند و سختی و رنج بینند در پنجم
دلیل کند که او را برادری در غربت باشد

وسفرها بسیار کند و ایشانرا فرزندان او نیک باشند
در ششم دلیل کند که برادران او را دشمن دارند
و بر وی ظلم کنند و هلاک کنند و در زندان افکنندش در هفتم
دلیل کند که برادران او با زنان او خیانت کنند
یا زن او را بخواهند و آن فرزند بدین ایشانرا
در هشتم دلیل کند که زنان برادران او طمع ماند و میراث
میراث از جهت زنان یابند در نهم دلیل کند
که برادران او را اسم ترک باشد و هلاک ایشان و عداوت
بیکدیگر بود در یازدهم دلیل کند که برادران او را اسم
معروف باشد و مذکور و صاحب علم باشند در دوازدهم
دلیل کند که برادران پادشاهی کنند یا بند
و با او دشمنی کنند و سازگار ایشان نباشد والله اعلم

باب حمل چهارم خانه
در معرفت دلالت حمل و سه چهارم در دوازده خانه

چون مولودی را طالع خداوند چهارم در طالع باشد
دلیل کند که مهتر قوم خویش باشند و ایشان از وی
بینند در دوم دلیل کند که پدرش توانگر باشد
و خویش خوی و او را از برادران او دوستر دارد

در دهم دلیل کند که برادران او [illegible]

در سوم دلیل کند که او را برادری باشد که پدر ایشان
بدی بینند در چهارم دلیل کند که پدر او معروف
و مشهور باشد در میان خلق در پنجم دلیل کند
که پدر او توانگر باشد و از مال پدر میراث بفرزندان رسد
در ششم دلیل کند که پدر او از خاندان باشد
که پدرش معروف باشند و فرزندان او دشمن دارد
در هفتم دلیل کند که عمر پدرش اندک باشد
و نقل و تحویل او بسیار باشد در هشتم دلیل کند
که پدرش مجهول و غریب یا عیبی دارد از دواخ بدر ماند
در نهم دلیل کند که پدر وی معروف باشد و ز
سلطان چیزی یابد و دبیری در یازدهم دلیل کند
که برادران عمر پدر مولود چون از سی سال بگذرد عمرش
دراز باشد در دوازدهم دلیل کند که پدر او غریب باشد
و نه از آن زمین باشد و حال او نیک بود تا بمیرد بسفری
دور کند یا بر دیگر عالم و مستغنی باشد والله اعلم بالصواب

باب حمل پنجم
در معرفت خداوند پنجم در دوازده خانه

چون مولودی را خداوند پنجم در طالع باشد دلیل کند

در هفتم دلیل کند که پدر او [illegible]

که اورا فرزندان خدای تعالی بدهد کند که چشم او بدیشان
روشن شود **در دوم** دلیل کند که اورا فرزندان
باشند که از سلطان مرزوق باشند و اندک
کنف فرزندان باشند **در سیم** دلیل کند که اورا
فرزندان باشند که برادران او مانند و ان
سفرها مرزوق باشند **در چهارم** دلیل کند
که اورا فرزندان بد بخت بود و بسبب ایشان
محنت بیند **در پنجم** دلیل کند که اورا فرزندان
معروف باشند و چشم ایشان روشن باشد و بسبب
ایشان منفعت یابد **در ششم** دلیل کند
که فرزندان او همه دختر باشند و اورا دشمن باشند
در هفتم دلیل کند که فرزندان او بد بخت و
محروم باشند و باشد که اورا هیچ فرزند نباشد
اصلا **در هشتم** دلیل کند که اورا فرزندان
در غربت باشند و بد ایشان محزون بود و منفعت یابد
در نهم دلیل کند بر فرزندان او بیماری
ظاهر و عیبها در چشم او نفرزندان هل بیت روشن
باشد و نیک بخت بود **در یازدهم** دلیل کند

[illegible]

که اورا فرزندان باشند نیک خانک میدها از ایشان یابد
در دوازدهم دلیل کند که فرزندانش عیبی باشند یا برکی
از بیبان یا هرج بدینی مانند والله اعلم بالصواب

باب سیم در معرفت خانه سیم در دوازده خانه

چون مولودی را خانه ششم در طالع باشد دلیل کند
که مولود بد بخت باشد و بیماری زده که اورا علتها بود
و دردها بسیار **در دوم** دلیل کند که اورا معاش
تنگ کار رسید یا از جهارپایان ولج بدین مانند
در سیم دلیل کند که برادران اورا عیبی بیماری
باشند و برادران او کار رنجکان کنند نام عیبی بروی
باشند **در پنجم** دلیل کند بر سختی جهت فرزندان
و با ایشان عیبی باشند **در ششم** دلیل کند که مولود
در بیماری باشد الکتن درست باشند و از جهارپایان
کوچک و از بندکان پیوسته رنج بیند **در هفتم**
دلیل کند که اورا اصلی نباشد و بسبب مولودها سختی
بد و رسد **در هشتم** دلیل کند که با زنانی امرش
کند که ایشان را فرزند نبود و از جهت ایشان مکروه یابد
در نهم دلیل کند که مرا او برنت بود و در غربتی
میرد **در دهم** دلیل کند که از سلطان سختی و رنج بیند

و باشند انتزی لران بزو بمانند در یازدهم دلیل کند که دوستی
با زنان نکند که نه معروف باشند یا غریب بوند در دوازدهم
دلیل کند که قومی با وی دشمنی کنند که ایشان اصلی
ندارند و معرفت بدو رسد والله اعلم بالغیب

باب جدل هفتم
در معرفت دلایل هفتم در دوازده خانه

چون مولودی خداوند هفتم در طالع باشد دلیل کند
که او را معشوقی باشند و اندر کارها ظفر یابد و از
زنان خیر بیند در دوم دلیل کند که مال او سبب
خصومتها بر باد شود و زنان و مهتر بد نیشان عیبها
باشند در سیوم دلیل کند که زنان
او میل با برادرانش کنند و برادرانش دشمن دارند
و خویشی لر از خویش بر نیکنند در چهارم
دلیل کند که زنی از خاندان خویش خواهد مستهم
در پنجم دلیل کند که زنی خواهد که از
کمتر بود و خوش خوی باشند و مردمان او را دوست
دارند در ششم دلیل کند که با زنانی در دم خرم
آمیزش کند و بر زنان وی عیبی بود در هفتم

دلیل کند که زنی معروف خواهد که هم چون او باشد در هشتم
دلیل کند که او میراث زنان بخورد و او را زنی سلیم نیک باشد
در نهم دلیل کند که او زنی غریب خواهد اما
او را دوست دارد در دهم که زنی از خاندان
سلطان خواهد و بر وی مبارک باشد و از وی خیر بسیار
یابد در یازدهم دلیل کند که زنی پادشاه بونی
کند و بر وی مبارک باشد و یکدیگر را دوست دارند
در دوازدهم دلیل کند که زن غریب بزنی کند
ولز زنج وی کند و او را دشمن دارد و با وی بسازد
والله اعلم

باب جدل هشتم
در معرفت دلایل خداوند هشتم در دوازده خانه

چون مولودی خداوند هشتم در طالع بود دلیل کند
که صحبتی باشد اندر کارها و عسر و لجوج باشد با زنان
در دوم دلیل کند که از میراثها مرزوق باشد
و کاری که کند او عیب کنند در کارها در سیوم
دلیل کند که برادر دل را او داعیه بیماری باشد
و کار بندگان کنند و خسیس باشد در چهارم
دلیل کند که برادر دل را غریب باشد یا بدنیان

عیبی یا بیماری باشد یا عمر ایشان کوته بود در پنجم
دلیل کند که زنی بزنی و از ایشان میراث یابد
و زنان او کمتر زیند و او در غربت میرد در ششم
دلیل کند که تن درست بود و بیماریش کم باشد
و مرگش آسان بود در نهم دلیل کند که هلاک
او بسبب سلطانی باشد یا از جهت ایشان
در یازدهم دلیل کند که او را دوستان باشد
و میان ایشان بد باشد و از نکاه میرد که حالش
با ایشان نیک شود در دوازدهم دلیل کند که
او را از دشمنان باید ترسید که بیم هلاک بود
از ایشان و بیشتر بتر باشد که بدست دشمنان
بقتل آید والله اعلم باب ــــ و چهلم
در معرفت دلایل خداوند نهم در دوازده خانه
چون مولودی را خداوند نهم در طالع بود دلیل
کند که او را دین نیکو بود و طیب النفس و پرهیزکار
و عارف بود در دوم دلیل کند که مال یابد
نه که شهر خویش و سفرها مرزوق بود ه
در سوم دلیل کند که شهری شهری افتد
و زنی غریب بزنی کند و با هم مذهب که ندهم جنار رود

[illegible]

در چهارم دلیل کند که پدر او بیماری موذی بیابان
و در غربتی میرد یا در درویشی در پنجم
دلیل کند که او را فرزندی باشد که اگر در بند در
وی بینا باشد در ششم دلیل کند که او را ایمانی
بسیار باشد و از دانش و دین بهره ندارد ه
در هفتم دلیل کند که زنی غریب او را بینا شود
و بزنی وی شود و زنان و را دشمن شوند و زنان او
طلب کنند در هشتم دلیل کند که او را در سفرها
در راهها طالع افتد او حریص باشد کرد آوردن مال
در نهم دلیل کند که زنی غریب بزنی کند
که از زن خویش خوبی یا مولود معبر و منجم و طبیب بود
در دهم دلیل کند که دوستان خویش را سود منفعت بود
و دین دوست دارد و از علم و دانش منفعت یابد
و دوستانش با او خیانت کنند و برادران و زنان
غریب بزنی کنند در یازدهم دلیل کند که دین
دوست دارد و امیدوار کرده از علم و دانش
و هنر و پرهیزکار بود در دوازدهم دلیل کند که بدنیت

و بندین بود و کارش بد باشد و سبب آن دو رنج است
و از سبب علم و بحث و دین و مذهب بد و بی رسد والله اعلم

باب پنجاه سیم
در معرفت دلایل خداوند دهم در دوازده بیوت

چون مولودی خداوند دهم در طالع باشد دلیل کند
که او را کارها بصیر باشد و قوی و پادشاهی یابد
بی آنکه طلب کند **در دوم** دلیل کند که او را از سلطان
ربح و از سبب ایشان مال جمع آورد **در سیم**
دلیل کند که او را برادران اندک باشند
و اگر باشند هلاک شوند و او را سفرها بسیار افتد
در چهارم دلیل کند که پدر او را باشد که پدر کار
سلطان معروف باشد اما از ایشان سختی بسیار
بیند **در پنجم** دلیل کند که او را اولاد اندک بود
و برادران و خویشان را دشمن دارد و او را سلطانی
باشد **در هفتم** دلیل کند که او را زنی باشد
که از و محتشم تر بود یا از خاندان سلطان باشد
در هشتم دلیل کند که پادشاهی فساد کار
باشد لیکن جهاد و بیند اشود **در نهم** دلیل کند

که پادشاهی یابد از غربت و از بزرگان بهره باشد و طلب
ریاست کند **در دهم** دلیل کند که بکارها بصیر باشد
و معیشت ایشان بدست آورد **در یازدهم** دلیل کند
که دوستان او از وی خرما یابند و حالی از سلطان بدست
آورده باشد بفرزندان نیکو از **در دوازدهم**
دلیل کند که از سلطان بی بهره باشد و از ایشان
سختی بیند و از صناعت و پیشه هفت بیابد والله اعلم

باب پنجاه چهارم
در معرفت دلایل خداوند یازدهم در دوازده خانه

چون مولودی را خداوند یازدهم در طالع بود
دلیل کند که او بهروز بخت باشد و حال و عیش او
نیکو باشد و خوش خوی بود **در دوم**
دلیل کند که از دوستان و مرزوقان و معشوقان
مرزوق باشد و حال ایشان نیکو بود و در جوانی
مال یابد **در سیم** دلیل کند که او را از ذی
معروف باشد و حال ایشان نیکو بود و در جوانی
مال یابد **در چهارم** که برادران سماری بسیار اندک دارند
در پنجم دلیل کند او را فرزندان باشند
که کودکی و بی مال یابند **در ششم** دلیل کند

که او را حال و عیش بد بود و کلافکا بود و نیکی از او
کم آید درهفتم دلیل کند که او را زنی باشد مبارک
و از وی او را فرزندی پادشاه باشد درهشتم
دلیل کند که او معروفی منسوب باشد اما کار وی
دو رکند مانند بازرگانان درنهم دلیل کند
که صاحب علم بود و اندیشه دارد و راست
سخن باشد دردهم دلیل کند که او معروف بود
و نسب او بحر کنند و او را دوستان بسیار باشد
دریازدهم دلیل کند که نیکی اندر وا اندک
بود و دوستانش اندک و دشمنانش بسیار بود

[illegible]

باب نگاه دوم
در معرفت دلایل خداوند دوازدهم در دوازده خانه

چون مولودی خداوند دوازدهم در طالع باشد
دلیل کند که بدبخت بود و او را دشمنان بسیار باشند
و بر وی ظفر یابند و کم کار بود دردوم
دلیل کند که کار دیگر زشت کنند که از آن کار دشمن
دارد و بد حال و بر وی دروغ گویند درسوم
دلیل کند که برادران او را دشمن دارند و از ایشان
سختی و دشواری بیند درچهارم دلیل کند
که مردمان او را خصومت کنند و بد زبان

او را دشمن دارند و آن سرای که اندر آن زاده باشد
ویران شود درپنجم دلیل کند که فرزندان دشمن دارد
و بفرزندان او عیبی باشد و حال ایشان بد بود
درششم دلیل کند که از بندگان و لشکر و چهارپای
او را بهره باشد درهفتم دلیل کند که او را با زنان
مخالطه کند که بد ایشان عیبها باشد و ایشان او را دشمن دارند
و ابنا زنان او بر وی زبان کار باشند و بلا و نسارند
درهشتم دلیل کند که او را دشمن اندک باشد
و مرگ ایشان بینند و هیچ کس با وی دشمنی نکند الا
که مرگ او دشمن به بینند درنهم دلیل کند
که اگر سفرها کند سختی بیند و درویش بد بود
و براه دلیل او را از دشمنی سختی رسد دردهم
دلیل کند که سلطان او را دشمن دارد و اندوه
بسیار بود و بر صناعت خود رنج بیند و بلا دریازدهم
دلیل کند که از خرد و شان محروم باشد و با او
دشمنی کنند و از ایشان رنج یابد و هر که با او دوست
گیرد با او دشمن گیرد دردوازدهم دلیل کند
که دشمنان با او دشمنی آشکارا کنند اما از هکو

ایشان خلاص یابد والله اعلم بالصواب

باب پنجاه و سوم در معرفت حیز ستارگان و اقبال و ادبار و خالی السیر و وحشی السیر

بدانک حیز آن باشد که ستارگان نر بروز بالای زمین باشند
و بشب زیر زمین و اندر برجی نر باشند یا ستارگان
ماده بروز زیر زمین باشند و بشب بالای زمین
و اندر برجی ماده باشند الا مریخ که او بر خلاف
این باشد و چون ستارگان نر بروز زیر زمین باشند
و بشب بالای زمین و اندر برج ماده بر آنک آن
خلاف حیز اوست و هم چنین ستارگان ماده چون
بروز بالای زمین باشند و بشب زیر زمین و
اندر برج نر باشند در مریخ چون بدین جملت
باشد بر آنک مختلف حیز خویش است اما
اقبال چنان باشد که ستاره اندر یکی
از اوتاد باشد یا اندر خانه همسایه وتد و ادبار
چنان باشد که ستاره اندر خانه زایله باشد که
آنرا ساقط خوانند و خالی السیر چنان باشد
که ستاره از پیوند هیچ ستاره باز گردد و هیچ کوکب

دیگر بازنه پیوندد تا اندر آن برج باشد آنک بر شمال
باشد خالی السیر خوانندش و وحشی السیر
چنان باشد که ستاره اندر برجی باشد و هیچ ستاره
بدو همی پیوندد اندر آن برج الّا نه هیچ نظر ایرا وحشی
خوانند و این حال سخت مهمتر است ولیکن این حال اتفاق
بیوفتد بروزگار دیر که همه ستارگان اندر یک برج
گرد آیند و در برج مقابل تا دانسته آید والله اعلم

باب پنجاه و چهارم در معرفت نقل و جمع نور و منع

بدانک نقل بر دو وجه باشد یکی آنک ستاره نور
از ستاره دیگر و باز گردد و بستاره دیگر پیوندد
آنگه نور دیگر نقل با این کنند مثالش
مشتری در حمل بیست درجه و زحل در جوزا
بپانزده درج و قمر بیست نه یکی آنکه باشد که ستاره
سبک رو اتصال افکند چون قمر و غیر که اندر یکی
از برجها افتاده باشد که از ایشان هر دو پیوند همی شوند
آنگه این ستاره سبک رو بیاید و نور مشتری بگیرد
و بزحل دهد و دیگر چنان باشد که هر دو این ستارگان

که گفته ام بدین جایگاه باشد اگر قمر درین وقت بسنبله
باشد و برابر دوازده درجه پس از تثلیث مشتری باز
گشته است و روی بتربیع زحل دارد و این را نقل
خوانند چنانکه ما درین دایره مثال کرده ایم

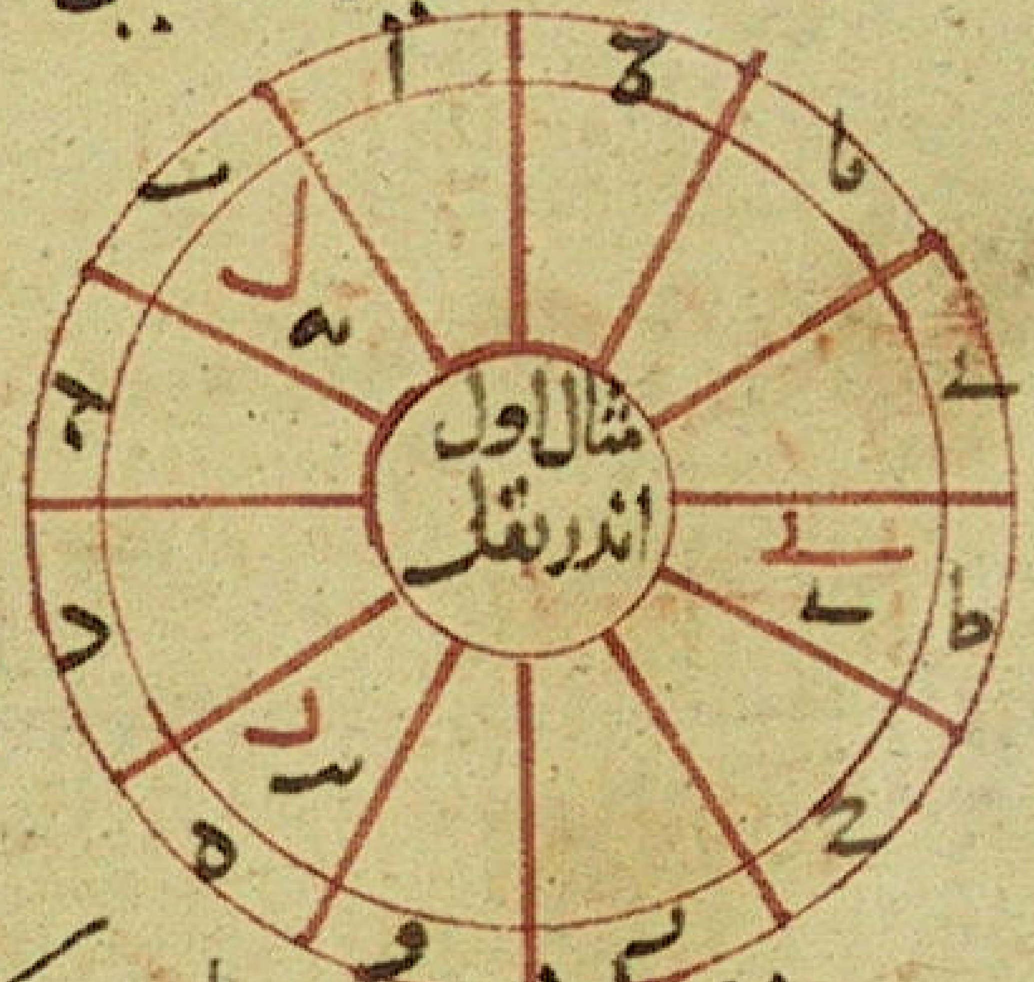

وجه دوم در نقل آنست که ستاره سبکرو بستاره
بپیوندد که از وی برفته باشد و این دیگر
ستاره دیگر بپیوندد الا که طبع آن سبکرو آن
ستاره داده بود که بدان بپیوندد و این
چنان باشد که ماه اندر برج حمل بود بهفت
درجه و زهره در جوزا بیک درجه و مریخ
بسنبله سیزده درجه و چون بزهره می پیوندد
و از وی پس بمریخ می پیوندد از تربیع پس زهره
نور تمام برگیرد و هم بدهد و قوت میان ایشان

هر دو یا بایست که اندر مثال اول ستاره سبکرو
اندر میان افتاده است و در جهان میانه است و در
مثال دوم ستاره سبکرو بر طرف افتاده است
و درجه او کمتر از درجه دیگر است بدین مثال

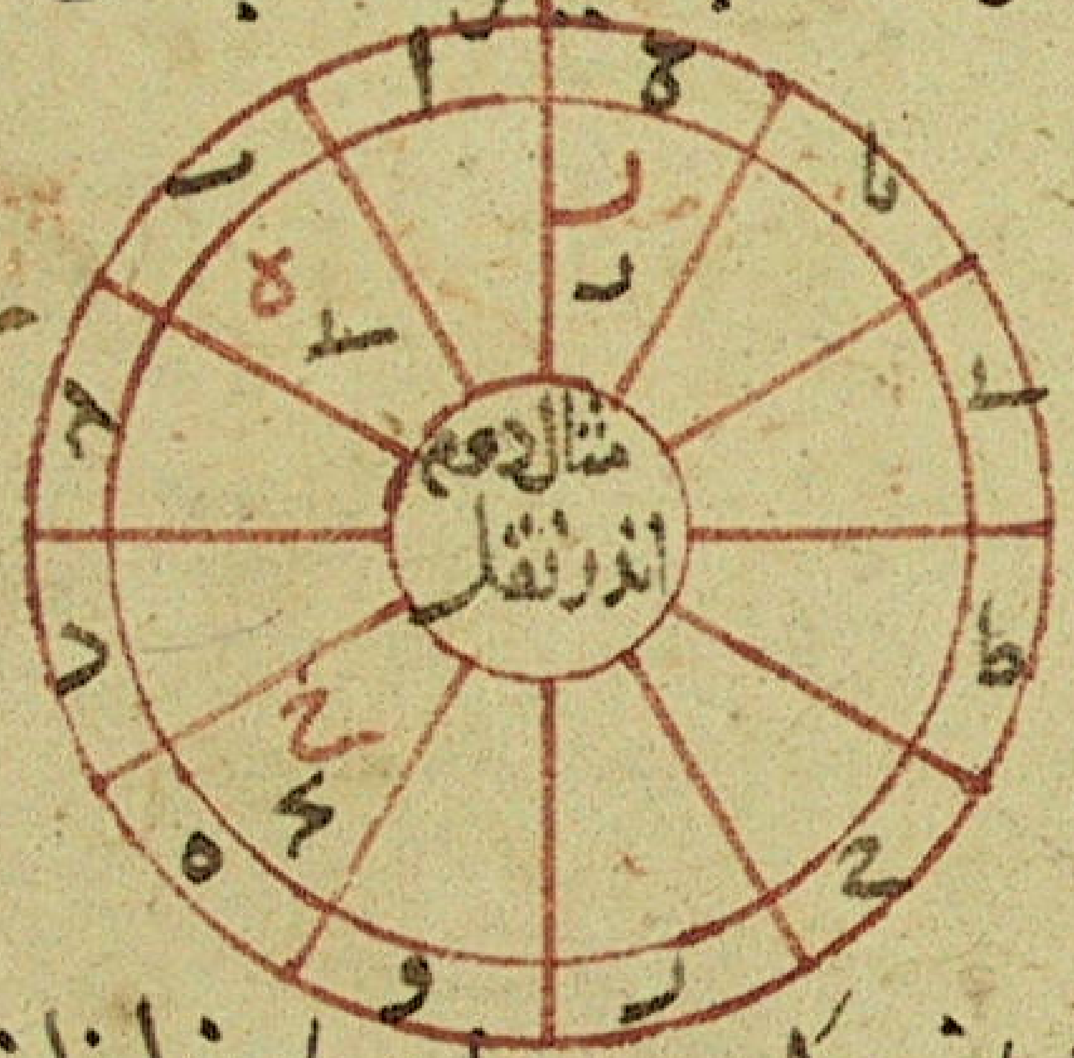

اما جمع آن باشد که دو ستاره باشند از دو ستاره
بیک ستاره بپیوندند و این ستاره نور ایشان جمع بکند
و طبیعت ایشان برگیرد **مثالش**
چنانکه زحل در سرطان بود بیست و پنج درجه
و مشتری اندر میزان بدو ستد بود بیست و پنج
درجه بنظر تربیع و مریخ از عقرب بدو می پیوندد
بیست و یک درجه و آفتاب بدو می پیوندد بهشت
ده درجه چون مریخ و مشتری و آفتاب باتصال

برخلاف اوتد بود ایشان زهره سلطان شده باشند و اندر جمع
چنانکه برین مثال

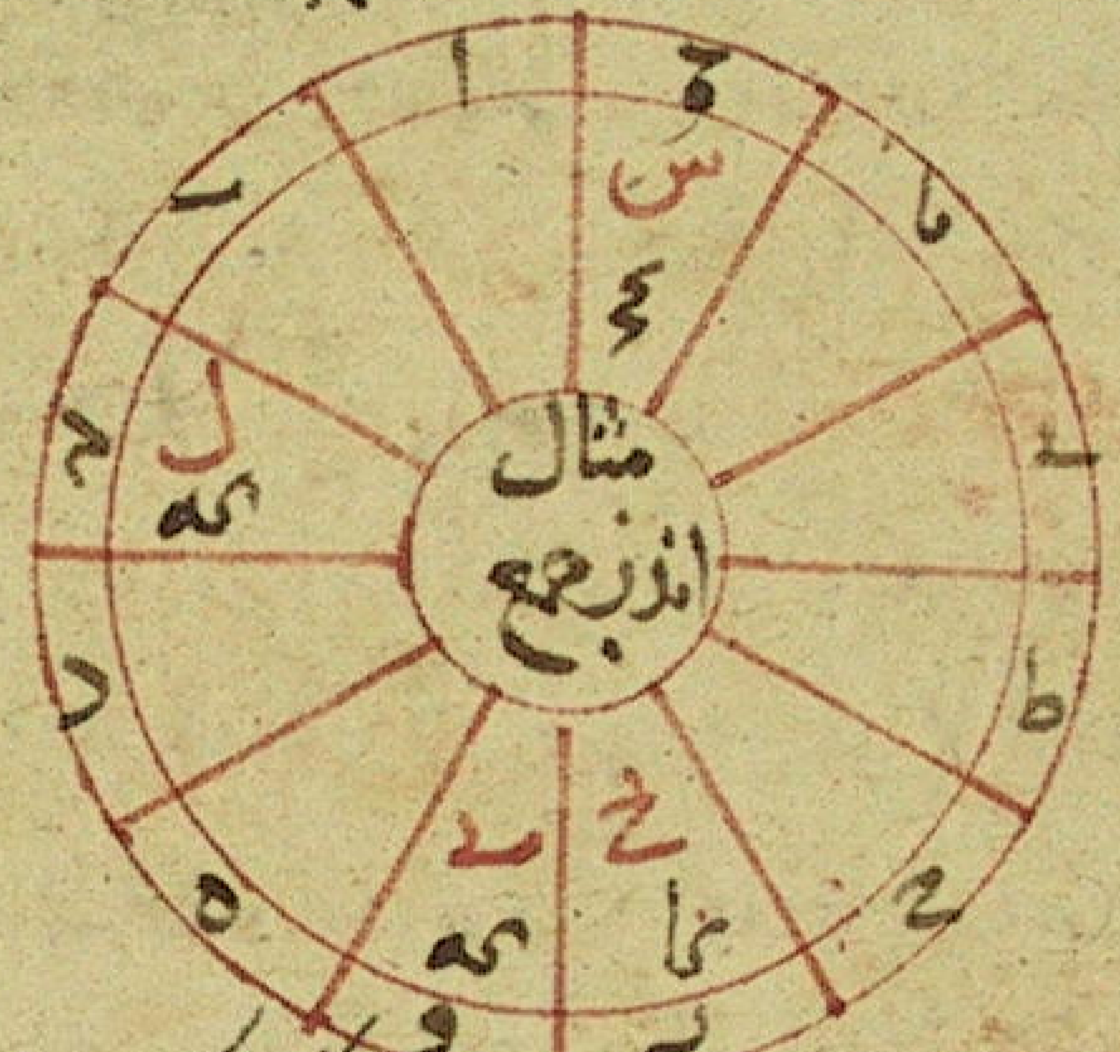

اما رد النور از دو گونه است یکی آنکه ستاره یا دو ستاره
که دلیل کار بر ایشان بود اگر نه بینند یکی دستاره ای بیند
جایگاهی که جاه کارها و فلک می بینند آنگاه نور
دو ستاره ها گیرد و بدان جایگاه دهد
مثالش یکی از مسئله سلطانی که خداوند
آن بیابد یا نه و طالع حمل باشد و عاشر سرطان
پس موجب حکم آنکه قمر را با زهره اتصال باشد و
یا یکدیگر را همی بینند دلیل کنند که آن سلطانیت بیابد
و اگر نه این چنین باشند نیابد و اندر مسئله زهره
و قمر یکدیگر همی دیدند و نه امید همی کردند

اما هر یکی از ایشان را اتصال با مشتری بود و مشتری طالع
می دید پس مشتری نور از هر دو ستاره با طالع
می دهد دلیل کنند که این سلطانیت بیابد
خداوند مسئله بتوسط بعضی از قاضیان و شریفان
بجد آنکه از ایشان امید نیکی باشد و دیگر گونه
است که خداوند طالع چنانکه یکدیگر را بینند
یا یکی نزدیک دیگری باز گشته باشد آنگه ستاره میان
ایشان هر دو نقل کند پس نور از یکی بدیگر
را دهد و این ظاهر است اما منع
بدو گونه است یکی از مقابله و آن چنان باشد
که دو ستاره اندر یک برج باشند و درجهای
ایشان مختلف بود و آن ستاره که سبک‌تر بود
درجش بیشتر بود پس میانه که درج کمتر دارد
اتصال با ثقیل کند پایدار گردد آن منع
خوانند مثالش چنان است که مشتری
در قوس بود چهار ده درجه و قمر آنجا باشد
یک درجه پس چون مریخ بمشتری نزدیک
شود آنگه منع بکند اتصال شمس و
وجه دیگر آنست که دو کوکب

اندر یک برج باشد از سبک‌تر اتصال کند با آن ثقیل‌تر
و ستاره دیگر با این ثقیل پیوندد و اتصال او
بدوی نباه کند هر اینه که درجه اینها باهم راست
باشد و نگذارد که از ستاره سبک‌تر با این ثقیل
نظر کند الا بعد از آن چون بگذرد این ثقیل رسد
اندر اتصال می‌باشد از مقابله یا از نظر دیگر
والله اعلم بالصواب **باب**

در معرفت دفع طبیعت و دفع قوه و دفع طبیعی

اما دفع طبیعت چنان باشد که ستاره بخداوندان
برج پیوندد که اندر آن باشد یا بخداوندان
شرف یا بخداوندان حد او یا مثلثه یا وجه و
ستاره طبیعت خویش او را دهد اما
اگر بخداوند خانه اتصال کند چنان باشد که
قمر اندر حمل باشد و مریخ ببیند بدان هر
نظری که باشد طبیعت خویش مریخ را دهد
از بهر آنکه خانه او بود نظر می‌کند و اگر نظر
بشمس کند هم اندرین خانه طبیعت خویش
بشمس دهد از بهر آنکه این خانه شرف او بود و
نگاه می‌کند یا اول حمل باشد طبیعت خویش

مشتری را دهد از بهر آنکه اندر حد مشتری است
و هم بدین قیاس نظر او بخداوند وجه او و مثلثه
او چنانک پیش ازین گفته آمد و این مثال است

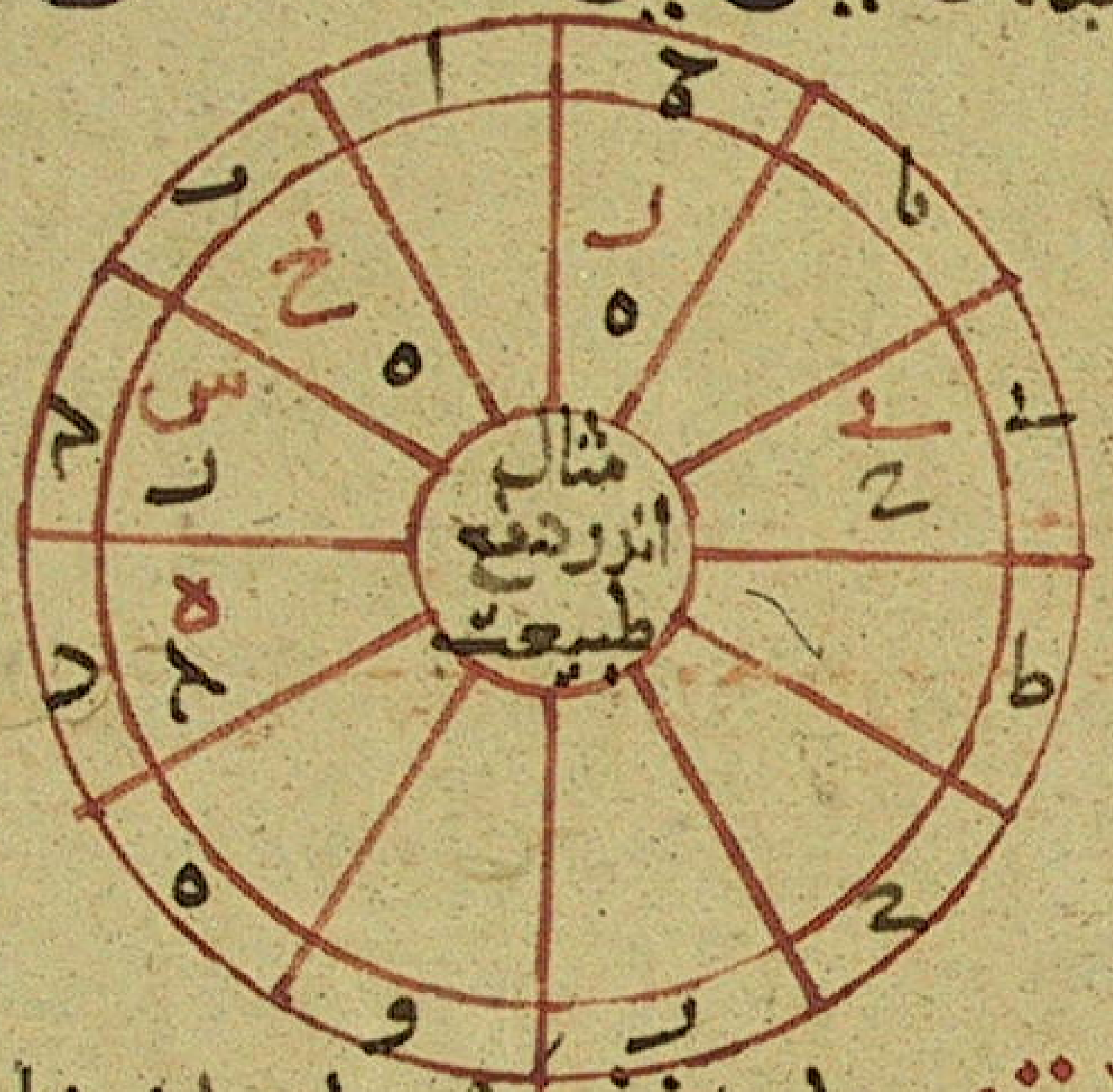

اما دفع قوه چنان باشد که ستاره اندر خانه خویش
باشد یا در شرف خویش یا در حد یا وجه
یا مثلثه و بکوکبی دیگر اتصال کند قوه نفس خویش
او دهد و این را دفع قوه خوانند و آن چنان
باشد که چون عطارد در جوزا باشد و بیکی
از این ستارگان دیگر پیوندد قوه خویش او را
دهد **اما دفع طبیعتی** بدو گونه باشد
یکی آنک ستاره اندر برجی باشد که او را اندر وی
بود و ستاره پیوندد که او را اندرین برج

هم بندی رسد و آن چنان باشد که زهره بمشتری
بپیوندد از حوت هر یکی از ایشان بطبیعت
خویش با یکدیگر دهند انگاه انرا دفع طبیعتین
خوانند وگونه دیگر است که چون ستاره
نهاری بستاره نهاری بپیوندد و هر دو بجایگاه
نهار باشند یا ستاره لیلی با لیلی بپیوندد و هر دو
بجایگاه شب باشند ومثالش
است که چون زهره بالای زمین بود و قمر
بزیر بود و هم بالای زمین باشد و چون
مشتری که با آفتاب بپیوندد بروز و هر دو
بالای زمین باشند ودفع تدبیر
آن باشد که ستاره بیکدیگر بپیوندد از هر حیزی
که باشد انرا دفع التدبیر خوانند و نیز اتصال
خوانند هر دو را معنی یکی است اگر آن اتصال
از شکل دوستی و موافقت و قبول باشد
انرا اسانکار بود و اگر شکل مخالفت و عداوت
بود بخلاف آن باشد باب پنجاه سیم
در معرفت رد و اسقاط اعراض و جوه
اما رد بدو گونه باشد یکی آنکه ستاره بستاره بپیوندد

در زیر شعاع آفتاب و یکی محترق نباشد و افضال
خویش بدو باز دهد از جهت آنکه ضعیف باشد
وگونه دیگر آنکه ستاره بستاره راجع
بپیوندد ولیکن از وی برفته باشد باوی
دهند از بهر آنکه این راجع است و این رد
باشد که بصلاح باشد و باشد که بفساد اما
آنچ بصلاح باشد بسه گونه بود یکی آنکه انرا
دفع داده باشد هم آنچ باز برد دوم
است که دافع مستقیم السیر بود و انرا دفع برد (?)
ی دهند محترق باشد یا بنجم (?) اما از ایشان
هر دو یک اندر وتد باشند یا اندر همسایه وتد
وسیم آنکه آنچ می برد راجع باشد یا محترق
و ساقط بود و دافع اندر وتدی باشد آنکه
چون قابل باز پس دفع دهد و دافع اندر جایگاه
نیک بود کار بعد فساد بصلاح گرداند واما
آنچ بفساد باز گردد بدو گونه باشد یکی
آنکه دافع ساقط بود یا راجع یا محترق و آنکه
دفع داده بود یا در وتدی باشد یا در همسایه
وتدی و جهت دفع آنکه از وی برفته باشد

بادافع دهد از جهت آنک دافع راجع بود یا محترق
کار او بجای نرسد صلاح بفساد آید دوم
آنست که چون قابل دافع هردو ساقط باشند
یا محترق و روز بخویشتن نتوانند کردن آنکه دلیلی
کنند تا از حاجت راس و بن نیست سوم
چنان باشد که ستاره ستاره بونسه باشد
وپیش از آنکه در وی رسد راجع شود وان اتصال
بدان ستاره باطل کردد واعراض چنان باشد
که ستاره سبک رو سیار درجه باشد وستاره
دیگر که ازو دیررو تر باشد کم درجه تر وستاره
دیگر سیم سبک رو تر از آن سبک که بدیشان برد
می پیوندد وان سبک رو که درجه بسیار داشت
راجع گردد وبا این دیررو بپیوندد پیش از آنک
ستاره دیگر بدو پیوندد اندر رجعت آنگاه اتصال
این ستاره سیم که از آن سبک رو تر است بدین
ستاره راجع بپیوندد که ازو دیررو تر است
نه بآن نخستین که بدو رفت چنان باشد
که ستاره با اتصال ستاره می شود وپیش از آنک
در وی رسد که در وی خواست پیوستن در رجعت

دیگر شود آنکه چون دافع تحویل کند نیمه کر ستادگان
بدو نزدیکتر بود از آن ستاره نخستین یا اتصال
او بستاره دیگر وان اتصال اول این باطل گردد
آنرا فوت خوانند والله اعلم بالصواب

باب پنجاه هفتم
در معرفت قطع نور ومطافات وقبول

اما قطع نور سه گونه باشد یکی آنکه ستاره که
اتصال بستاره کند که از آن که دیررو تر بود
واندر برج دوم بود وراجع گردد با این برج
ومنقادنه ستاره بکند وپیوند این ستاره که می
خواست کردن بروی باز برد آنرا دفع النور
خوانند دوم آنک ستاره سبک رو تر اتصال
بستاره کند که ازو دیررو تر بود واین ستاره
بستاره دیررو تر برسد وپیش از آنک این سبک
رو بدرجه آن ستاره دیررو تر برسد از ستاره اول
با این دیررو اتصال کند ومقابله ادکند ونور آن
سبک رو نخستین از آنکه می خواست که بدو پیوندد
باز برد سوم آنست که ستاره بستاره پیوندد
واندر برج دوم ستاره دیررو تر باشد ستاره

نخستین سبک‌رو تر بود و راجع گردد بیش از آن
این سبک‌رو با دیگری اتصال کند و بود آن سبک
رو تر نخستین از و باز بود **و نحست و مکافات**
چنان باشد که ستاره اندر هبوط باشد یا در وبال
ستاره بدان پیوندد که آن ستاره یا اندر آن برج
راجع باشد یا یکی از ایشان را شهادتی باشد اندر
برج خویش او را آنجایی بکند و آنجاه بکنند آن
جاه یا آن هبوط برادر آنکه او را نحست خوانند با اتفاق
اند که این ستاره نحت کرده باشد و دبیر
افکنده یا آن هبوط برادر بس تیر نحست که از و یافته
باشد یا آن داده بود و پاداش کرده و آن را مکافات
خوانند **اما اول** چنان باشد که ستاره بستاده
پیوندد با نخانه کر ستاره یا آنجا یا آن شرف
او یا آن خداوندان مثلثه یا از وجه او رویارو ها
چنانکه اندر طرح دفع طبیعت گفتیم یا آن قابل
اتصال اندر خانه دفع باشد اندر یکی از
حظها که گفتیم چنانکه اندر دفع قوه گفته آمد
را و لها نه بر دو از دو یک خداوند خانه یا خداوند
شرف باشد اما خداوند مثلثه و وجه از و ضعف

باشد مگر که دو از ایشان بیش از دو مجتمع باشد
و بعضی از بعضی نظرها بپذیرند یا اول نصابی
کنند الا اینکه اتصال پذیرد قوی تر باشد و قبول اندر
دفع طبیعت بود و دفع قوه هم باشد و هر دو برابر
اند مگر ان خداوندان احکام قبول خوانند
اما موجب اقسام طبیعت طبیعت هر ستاره که بستاره
پیوندد از آن ستاره یکی از این قسمها هشتگانه خالی
نباشد و مثال اندر این چنانست که آن جمله
خط ستارگان و خانه و شرف اما **اول**
چنان باشد که ستاره سبک‌رو و اندر خویش باشد
دوم چون ستاره دیر رو اندر خانه خویش باشد
سوم آنست که ستاره سبک‌رو اندر خانه دیر
رو باشد **چهارم** آنست که ستاره دیر رو اندر
خانه سبک‌رو باشد **پنجم** آنست که هر یکی از ایشان
اندر خانه یکدیگر باشد **ششم** آنست
که ستاره سبک‌رو اندر خانه خویش باشد و در
شرف دیر رو باشد **هفتم** آنست که ستاره
دیر رو اندر خانه خویش باشد و اندر شرف
سبک‌رو باشد **هشتم** آنست که هیچ از ایشان

اندر خط یکدیگر بباشند اما قسم اول که انرا دفع
قوت خوانند و قسم سوم آنست که انرا دفع طبیعت
خوانند اما قسم پنجم و ششم و هیچ یک از ایشان را نیز
دفع طبیعتی نخوانند و این قسمها را مقابل قبول
خوانند تا دانسته باشد والله اعلم

باب هفتم

در معرفت صلاح حال قمر و فساد وی

اما باید که صلاح حال قمر بیفده گونه باشد اول آنک
اندر حساب زاید بود یا اندر نور زاید بود یا
اندر عدد زاید بود اما آنچه حساب زاید بود چنان
باشد که روش او از روش میانه بیشتر بود
و روش قمر میانه سیزده درجه بود و ده دقیقه
اندر روزی و شبی و هر گاه که بیشتر بود از این حساب
زاید بود چنان باشد که روش او از روش میانه
بیشتر بود و روش قمر میانه در حساب زاید بود
اما چون اندر نور زاید بود چنانک قمر از آنگاه که اجتماع
شمس کند زیادت شود بنور تا به تربیع شمس رسد
روش میانه باشد پس می افزاید تا بمقابله آفتاب
رسد و آنجا بغایت بسیاری نور باشد

پس از آنجایگاه ابتدا کند بنقصان نور تا باز به تربیع
شمس رسد و آنجا میانه باشد اندر نور باز از آنجایگاه
ناقص باشد اندر نور تا باجتماع رسد و چون باجتماع
رسیده باشد بغایت نقصان نور رسیده باشد والبته
از او نوری نباشد و اما آنچه زاید باشد در عدد این
سه حال از جای نیک باشد و بعد از آن چون در
خانهٔ شرف باشد یا در خانهٔ خویش باشد یا در خانهٔ
ستارگان سعد یا بحد او نه بخانهٔ سعدی بیند
و چون از سعدی باز گردد و بسعدی پیوندد
و یا چون از نحسی باز گردد و بسعدی پیوندد
یا از ستارگان سعد یکی شعاع خویش بدو افکند
یا با آفتاب پیوندد از تثلیث و تسدیس یا اندر
جایگاه فرح خویش باشد یا اندر حیز خویش باشد
یا بوسط السما باشد و شب اندر برجی مادّه باز سعدی
قبول کرده باشد و در نحسی افتاده باشد یا نه
اندر خانهٔ نحسان باشد اما فساد حال قمر
بیازده گونه باشد اول آنک منکسف باشد و نیز
اندر برج منکسف گردد یا صد مولد اندر آن جایگاه
بعد یا مقابله یا تربیع از و هر آنکس که اندر آن

جایگاه بود یا مقابله یا تربیع آن دهم آنکس که اندرین
وقت ابتدا کند بهمه عاقبت بمراد نباشد **دوم**
آنک اندرین ساعت باشد و چون بدین گونه باشد
اندر مسئلها دلیل کند بفسادی از جایگاهی پنهان
اما اندر ابتداها نشاید از راه پنهان کنند از استعانت
و دشمنی و غمز و رفتن کردن و شر و دزدی
و قتل و کد بختی و چیزی که پنهان کنند **سوم**
چون مقابله شمس باشد یا تربیع از یا میان او و ما
دقیقه استقبال تربیع دوازده درجه باشد
که بدان می شود تا از آن باز می گردد دوازده دلیل کند
بانکس ابتدا کند کاری اندر که در خصومتی و سختی
درست آید **چهارم** آنست که با یکی از ستارگان
نحس باشد یا با یکی از ستارگان نحس بهم از ایشان
می بیند و چون بدین گونه باشد دلیل کند بهیچ
چیز خاصه چون نظر از تربیع باشد یا از مقابله
پنجم چون اندر یکی از خانهای ستارگان
نحس باشد یا اندر دوازدهم نظر مریخ باشد
ششم چون باراس باشد یا با ذنب و ذنب
بتر بود که دلیل کند بفسادی که از جهت ذنبان

بدید آید **هفتم** چون جنوبی باشد و بتر آنست که
بهبوط باشد از جنوب **هشتم** آنست که
چون اندر طریقه محترقه باشد و از آن جهت و همه
بتر آنست تا سه درجه عقرب که میانه هبوط
شمس است و هبوط قمر و هر که اندرین وقت کاری
ابتدا کند رنج بیند **نهم** چون اندر
آخر برجها باشد که حد ستارگان نحس است
دهم چون اندر حساب یا اندر نور یا اندر
عدد ناقص باشد **یازدهم** چون اندر مقابله
فرح باشد و آن خانه نهم است **اما** خالی السیر
و چنین السیر دلیل کند بر توقف در کارها و در رفتن
در مجری والله اعلم **باب سی و سیم**
در معرفت اسهام و روز و روزگار ایشان و دلیل ایشان
بدانک عدد سهام بسیار است و در شمار نیاید اما آنچ
مستعمل است اندر مولودها یا اندر مسئله
دیگر که اعتماد بر ایشان می کنند و استعانت
بر ایشان دارند حکم ولیکن یازده سهم است چون
سهم سعادت ه و سهم سعدین ه و سهم نحسین ه
و سهم پدر ه و سهم مادر ه و سهم برادر

وسهم سفر ٥ وسهم الهلال ٥ وسهم سلطان وسهم
دبيرت ٥ وسهم ظفر ٥ طسهم غيب كه ان
سهم سعادت است بروز از شمس بقمر گيرند
وبشب مخالف يعني از قمر بشمس ودرجه
طالع بدان زياده گيرند واز اول طالع سي سي طرح
كنند تا انجا كه رسد سهم السعادة انجا باشد وان سهم
شمس است دليل كند بر معيشت وقوت وغذا كه بدان
قوام دارد واين سهم را دليلي مختلف است بموجب
افتادن او در خانها دوازده گانه اندر هر بيت
دليلي كند بحركت بر خلاف ان ديگر وچون مولودي را
سهم السعادت در طالع افتاده باشد دليل كند
كه انكس نيكو روي بود وتن درست وخوش حركت
ونيك دل باشد اگر خداوندان خانه بدان مي
مي بيند انكس مسعود باشد بمال كه بوي رسد بي
انكه طلب كند در دوم دليل كند بر صلاح حال
برادران وانچنان بهتر باشد كه خداوندان
خانها بان مي بيند در سوم دليل كند كه تن
درست باشد ونيكو پرورش ودرميان مردم
خوش عزيز بود باشد خاصه بر مادر وبدر و حال

ابنيان هر دو نيكو بود هر انگاه كه ان ستارگان نحس
نيكي باشد واگر منحوس بود ود ليل كند بر خلاف بيج
گفتيم در چهارم دليل كند نيكو حالي فرزندان
واگر ستاره سعد وي مي بيند ان فرزندان توانگر ونيكو
حال باشد در پنجم دليل كند بر شادي انكس واگر
منحوس بود خود بند بد بخت باشد در ششم
دليل كند بر تندرستي اگر مسعود بود خير بايد واگر
منحوس بود بيش در هفتم دليل كند بر ملتها
ومنفعت از جهت مردمان يافتن وخواتن از زنانگان
نحس بري باشد در هشتم دليل كند بر سفر كردن
بسبب والخناونه طالع با او بود مانند اندر سفر
باز بيايد در نهم دليل كند كه او معروف بود
بدرگاه سلطان وازو زيد در دهم
چون نحس اوند اوان ستارگان نحس بري باشد
دليل كند كه خوش خوي باشد ومنتعم ومسعود
در يازدهم دليل كند كه نيكبخت بود والخداونه
اوانجا بود چون زندگاني اوسي بود است احكام
سهم السعادت در دوازده خانه واما در دوازدهم
سهم الغيب است بروز از قمر بشمس بايد گرفت

وشبب از شمس بقمر واز اول طالع بیاید افکندن
انجا که برسد سهم الغیب خوانند دلیل کند بر حال
مولود اندر اعتقاد کردن در مذهب و خوابها و
علم سهم الحبیب بروز از مشتری بزهره
گیرند و بشب از زهره بمشتری گیرند و درجه
طالع بدان زیادة کنند واز اول طالع بیفکنند
وان دلیل کند بر تزویج و حلم و بردباری و عافیت
و شناختن دوستان و وفا بیها سهم التحبیب
بروز از زحل بمریخ گیرند و بشب از مریخ بزحل
و درجه طالع بدان زیادة کنند واز اول طالع
بیفکنند وان دلیل کند بر بیماری و علت و بند
و غریبی و بیم هلاک و سختیها و بند بهندان سهم
الاب بروز از آفتاب بزحل گیرند و بشب
از زحل بآفتاب و درجه طالع بدان زیاده کنند
واز اول طالع بیفکنند وان دلیل کند بر حال پدر
و جنبش عمر او و چگونگی عز و قدر و توانگری
و درویشی او واگر زحل در زیر شعاع باشد از آفتاب
بمشتری گیرند سهم الام بروز از زهره بقمر
گیرند و بشب از قمر بزهره سهم الموت

مردن و بشب از زحل بدرجه خانه هشتم گیرند
و درجه طالع بدان زیادة کنند واز اول طالع
بیفکنند وان دلیل کند بر چگونگی مرگ و آنچ بعد
از آن باشد سهم السفر از خداوند نهم بدرجه
خانه نهم گیرند و درجه طالع بدان زیاده کنند
واز طالع بیفکنند سهم المال از خداوند دوم
بدرجه دوم گیرند و از طالع بیفکنند انجا که برسد
سهم المال انجا بود سهم السلطان بروز از آفتاب
بقمر گیرند و بشب از قمر بآفتاب و درجه
عاشر بدان زیادة کنند واز اول عاشر بیفکنند
سهم الشجاعة از مریخ بسهم السعادة گیرند وان
طالع بیاید افکندن تا انجا برسد سهم الظفر
از مشتری بسهم السعادة گیرند واز طالع بیفکنند
وان سهمها است که دلیل ایشان قوی باشد
واندر احکام بران اعتماد دارند وما بقی السهمها
دلیل ایشان ضعیف باشد والله اعلم واحکم

باب ششم

در یاد کردن اقلیم و کیفیت بخش کردن ربع عالم
و یاد کردن اسامی شهرها و طولها و عرضها و بیان اقلیمها

بدانک اصحاب این صناعت مقداری که از زمین
معمورست بهفت قسم کرده اند و هر قسمی را اقلیمی
نام نهاده اند و آن خطها باشد از زمین که بعضی
عمارتها بر وی بود در میان دو نیم دایره متوازی
و موازی خط استوا و طول اقلیم از مشرق
تا مغرب بود و عرض او تنگ تر بود از آن دایره که
بقبه برگذرد و بر خط استوا قایم شود بر زوایا
قایمه تا آخر عمارتها در ناحیت شمال و ابتدای
اقلیم در عرض از خط استوا بود و میان اقلیم
اول آنجا نهادند که دراز ترین روزان موضع
سیزده ساعت مستوی باشد و این قسم بر وجهی
کرده که تفاضلی که میان هر اقلیمی و میان اقلیم
که از پس او باشد نیم ساعت بود پس میانه اقلیم
هفتم جای بود که دراز ترین روزان شانزده
ساعت مستوی بود و ارتفاع قطب آنجا چهل و هشت
جزو باشد و سی و دو دقیقه و از آن موضع تا موضعی
که عرض او شصت و شش جزو باشد عمارتها اندک
است و ساکنان آن موضع که عرض شصت و شش
جزو باشد عمارتها اندک است و ایشان بوحوش

نزدیک اند و حبشی گونه اند که بعرض شصت سه
درجه جزیره است که آنرا جزیره ثولی
خوانند و اهل آن جزیره پیوسته در گرما بهاسان
باشند از شدت سرما که آنجا باشد و دراز ترین
روزی آنجا بیست ساعت باشد اما اقلیم اول
ابتدا او از خط استوا ست در عرض آنجا که دراز
ترین روزها دوازده ساعت بود و وسط این
اقلیم آنجاست که دراز ترین روز سیزده ساعت
و عرض او شانزده درجه و بیست و هفت دقیقه
است و بعضی ابتدا اقلیم از آنجا می نهند که دراز
ترین روزها دوازده ساعت و نیم ربعی بود
و عرضش دوازده درجه و نیم بود و وسط آن
همان که گفتیم و وسط از اقلیم اول چنان نهاده
که عرض که میان اول اقلیم و وسط اقلیم باشد
بیش از عرضی بود که میان وسط اقلیم و آخر اقلیم
بود و سبب این آنست که در اول این اقلیم
عمارتها اندک است و متفرق و ابتدای این اقلیم
در طول از شرق زمین چینی است پس بر بعضی
از شهرها جنوبی چینی بر گذرد پس ساحلها پس

دریای که جنوبست بر گذرد پس بر شهرهای
هند بر گذرد و جزیره سرندیب از آن جمله است پس
بشهرهای سند بر گذرد پس بدریا گذرد پس بجزیره
عرب و اطراف زمین حجاز بر گذرد پس یمن بر گذرد
و از شهرهای یمن هر کدام که جنوبی بود در اقلیم
بود چون صنعا و حضرموت و عدن پس خلیج
دریا اخضر را قطع کند پس شهرها حبشه و سیاه
دوبان و نوبیان گذرد پس بمغرب رسد و بر
شهرها بربر گذر کند تا آنجا که بدریا محیط
رسد **اما اقلیم دوم** ابتدا عرض او از آنجاست
که درازترین روزها اش سیزده ساعت و ربعی
بود و عرض او بیست درجه و چهارده دقیقه
بود و وسط او جایی بود که درازترین روزهای
او سیزده ساعت و نیم بود و عرضش بیست سه
درجه و پنجاه یک دقیقه مقدار میل اعظم بود آی
بطلمیوس و ابتدا او در طول در شهرهای چین
بود و بر شهرهای هند بر گذرد و بر شهرها هند بر
گذرد در شمال کوهها که در دریا انشان معروف
است بر بلاد هند سند بر گذرد و بمکه و مدینه

و شهرهای مغرب بر گذرد پس دریای قلزم را قطع کنند صعید
مصر و بیل مصر را قطع کند پس زمین مغرب گذرد
و میان شهرها افریقیه گذرد پس شهرها بربر گذرد
و بدریا محیط رسد **اما اقلیم سیم**
ابتدا عرض او از آنجاست که درازترین روزهای
او سیزده ساعت و نیم و ربعی بود و عرض او موضع
بیست هفت درجه دوازده دقیقه بود و وسط
این اقلیم آنجاست که درازترین روزهاش چهارده
ساعت بود و عرضش سی درجه و بیست دو دقیقه
است و ابتدا طول این اقلیم از شرقی زمین چین
است و دار الملک چین اندرین اقلیم است و وسط
مملکت هند درین اقلیم است و قندهار که از شهرهای
ترک هند است درین اقلیم است و از زمین سند
مولتان درین اقلیم است و از ایلستان و دشت
و سیستان و کرمان و پارس و سپاهان و اهواز
و عسکر مکرم و بصره و کوفه و واسط و انبار و هیت
درین اقلیم اند و چون از این شهرها در گذرد شهرهای
جزیره و شام و دریا در سمت مصر و دمشق قطع
کنند که دراز زمین زمین فلسطین و دمیاط و تنساط
های ت

مصر و اسکندریه باشد پس شهرهای افریقیه بگذرد
و شهر قیروان و سوس در وی باشد و بقبایل
بربر شود و بر میان مغرب بگذرد و شهر طنجه
بگذرد و بدریای محیط رسد **اما اقلیم چهارم**
را عرض او انجاست که درازترین روزهاش چهار
ده ساعت و ربعی بود و عرضش سی و سه درجه و هژده
دقیقه باشد و وسط این اقلیم انجاست که درازترین
روزهاش چهارده ساعت و نیم بود و عرضش سی و
شش درجه و طول او ابتدا از شمال شهرهای چین
کنند و بر شهرهای تبت و خرخیز و ختا و ختن بگذرد
و بر کوههای کشمیر و بلور و بدخشان و کابل و غور
بگذرد و بر طخارستان بلخ و هری و مرو و شاهجان
و مرو الرود و سرخس و باورد و نسا و طوس و نشابور
و اسفراین و قهستان و قومس و گرگان و طبرستان
و قم و همدان و اذربیجان و قزوین و نهاوند و دینور
و حلوان و شهرزور و موصل و سامرا و حلب و انطاکیه
و طرابلس و طرسوس بگذرد پس بزمین مغرب
رسد و بشهرهای افریقیه و طنجه بگذرد و بدریای
محیط رسد میان اندلس و شهرهای مغرب

اما اقلیم پنجم ابتدای عرض او انجاست
که درازترین روزهاش پانزده چهارده ساعت و نیم
و ربعی است و عرضش سی و هشت جزو و سی و پنج دقیقه
و وسط این اقلیم انجاست که درازترین روزهاش
پانزده ساعت بود و عرض چهل درجه و پنجاه و شش
دقیقه و ابتدا طول او از اقصی شهرهای ترک است
و از الخاص ایشان و قبایل معروف ایشان بگذرد
تا بکاشغر و بلاد ساغون و فرغانه و طراز و اسبیجاب
و چاچ و اسروشنه و سمرقند و سغد و بخارا و خوارزم
و دریای خزر و دریا مینه و بودعه و میان نافیت
و دریاهای روم پس بر ساحل دریای شام بگذرد و بر
شهرهای اندلس تا بدریای محیط رسد **اما اقلیم
ششم** ابتدا عرض او انجاست که درازترین
روزهاش پانزده ساعت و ربعی بود و عرضش
چهل و سه درجه و پانزده دقیقه بود و وسط
این اقلیم انجا بود که درازترین روزهاش پانزده
ساعت و نیم بود و عرضش چهل و پنج درجه و یک دقیقه
و ابتدا در طول از مشرق بود و بر مساکن و قبایل
ترکان مشرق بگذرد چون خزر و کیمال و تغزغز و غز

و وسط دریای که کان را قطع کند و بر شهرهای
جیر و جیران و خوقان و سقلاب و روس و شهرها
روم چون قسطنطنیه و شمال اندلس بر گذرد و بدریای
محیط رسد اما اقلیم نهم را ابتدای او عرض
آنجاست که درازترین روزهاش پانزده ساعت
و نیم ربعی باشد و عرضش چهل و شش درجه و پنجاه
یک دقیقه بود و وسط این اقلیم آنجاست که دراز
ترین روزهاش شانزده ساعت بود و عرضش
چهل و هشت درجه و سی و دو دقیقه بود و آخرین
اقلیم آخر عمارتست و آن بهر آنک در آخر این اقلیم
عمارتها برافکند و اندکست از میان نهایت اقلیم تا آخر
او بیش از آن ننهادند که از اول او تا میانه او و باشد
هم با این علت اول اقلیم اول با میانه او بیش ننهادند
که از میان او با آخر و مردمان در مبادی عرض ها
اقلیمها سخت بسیار اختلاف است و آنچه ما درین
مختصر یاد کردیم آنست که بطلیمس در کتاب
مجسطی آورده است و ابتدا طول این اقلیم هم از
شهرها و شتلها ترکانست در مشرق و بر کوهها
کنند کنند خنبی یکه نیک جماعتی اند از ترکان

دران کوهها مانند وحشی و از ایشان کس بقبایل دیگر
نرسد و بنا میر خوس از آن بیلغار برگذرد و بر روس
و صقالبه برگذرد پس بدریای محیط رسد و بیشترین
اقلیم خرابست و مساکن در وی اندکست شدت
سرما و بسیاری برفها و نبات اینست و حال اقلیمها
که یاد کرده شد اما دریاها و کیفیت
وضع آن باد اقلیمها وضع آن بادیهها بر آنک دریاها
همه جوانب گرد این ربع که از زمین معمورست
در گرفته است و دلیل بر آنک سطح آب کره است
آنست که چون بر ساحل دریا کوهها بلند باشد
و کشتی از میان ساحل بجانب دیگر رود اول سر
آن کوهها ظاهر گردد پس بتدریج اندک اندک
از او ظاهر می شود چنانک پنداری که از دریا
پاره پاره می آید و اگر نه بایستی که یکبار همه جمله
کوه ظاهر شدی و دیگر هم خرد بودی و هر چند
کشتی بساحل نزدیک تر می آمدی بزرگتر بودی
و حال بخلاف اینست پس معلوم گشت که سطح
آب سطحی است مستدیر نه مسطح و این برهان
و دلیل که یاد کردیم از علم ریاضی بود و برهان

درست بر این دعاوی که کردیم از علم طبیعی واین
آنست که این اجسام بسیط یعنی آسمانها واتش وهوا که هم
وهوا واب وزمین را شکل کری بیست متناهیت اند
در ذات خویش وهر جسم که متناهی باشد هر اینه
اورا شکلی باشد وهر یکی را ازین اجسام که گفتیم یک
طبیعت در یک محل افعال مختلف نکند پس یک چیز
متشابه را اشکال مختلف ندهد بل که تقاضا کند
که همه اجزای یک چیز متشابه به شکل باشد واز جمله اشکال
هیچ شکل متشابه نیست الا شکل کره پس طبیعت
متشابه اجزا هر جسمی تقاضا آن کند که شکل هر جسم
کره باشد واین برهان سخت ظاهرست ودلیل
قطعی است بر آنکه سطح زمین واب وهوا واتش
واسمانها وستارگان هر یک شکل کره اند ولیکن از
زمین برهنه ومکشوفست ان موضعهاست
که بلند ترست وان موضع درین ربع مسکون است
وان سه ربع دیگر از زمین باب پوشیده است
ویونانیان دریای محیط را اوقیانوس خوانند
واز ارسطاطالیس حکایت کنند که دریای اوقیانوس
محیط است بقدر معمور از زمین واین دریا

عزلت اکلیلی است واین ربع معمور از زمین واین
دریا یک خلیج یعنی یک شاخ در جانب مشرق کشاده
است در موضعی که انرا معبر فلس خوانند واین همان
عمارتها در اینست وبسوی مشرق می شود واین دریای
مصر وشام وروم است ودر جانب مشرق خلیج
دیگر کشاده شود وعمارت در اینست وبسوی مغرب
می شود وانرا دریای چین وهند وپارس وقلزم وبربر
است این حکایت وسخن ارسطاطالیس است وبدانک
ازین دریاها بعضی آنست که بدریا محیط پیوسته است
وبعضی آنست که پیوسته نیست واز انجمله که پیوسته
است دریای هندست وطول از مشرق از اقصی زمین
چین وهند است تا باقصی زمین مغرب وبربر
وانجا که سیاه رویان مغرب اند وان طول دو هزار
وسیصد وشصت فرسنگ است وعرض او ازین
دریا در جانب شمال افتاده است از خط استوا
سیصد وشصت فرسنگ وعرض سی وپنج فرسنگ
وخلیج دوم بنزدیک زمین بلم است وانرا خلیج ونصد
اسم خوانند وطول در شمال چهارصد فرسنگ است
وعرض انجا که اصل اوست دویست فرسنگ است

و طرف او در جانب شمال باریک شده است تا عرض او
بشصت فرسنگ باز آمده است و بر طرف شرقی و زمین
یمن و عدن است و بر طرف غربی او زمین حبشه
و این خلیج را دریای قلزم خوانند که قلزم شهری
است بر طرف باریک او و این طرف باریک را لسان
البحر خوانند و خلیج سوم از نزدیک زمین پارس
و بصره بیرون می آید و این خلیج را دریای پارس
و خلیج پارس خوانند و طول او در شمال چهارصد
شصت فرسنگ است و عرض او صد هشتاد فرسنگ
است و بر ساحل شرقی او نیز و مکران است و بر ساحل
غربی او در برابران قصبه عمان و در میان این دو
خلیج زمین حجاز و یمن است و طولی که این زمین
را در میان این دو خلیج پانصد فرسنگ است
و فرات که اصل او از کوهها روم است و دجله
بپیوندد و یکی گردد و درین دریا از آنجانب
شرق او از خلیج چهارم در افقی شهرها هند
است و این خلیج اخضر و دریا هند خوانند
و در و جزیرها بسیار است که از بعضی یاقوت
احمر خیزد و طول این خلیج [illegible]

شمال پانصد فرسنگ است و به کنگ از شمال زمین هند در بن
دریا این و دریا دیگر که بمحیط پیوسته است دریای
مغرب است که آن معروفست باوقیانوس و جزایر خالدات
درین دریا در برابر زمین حبشه و این دریا بدریا هند
پیوسته است و ابتدا او از افقی جنوب جزیرد
از برابر زمین سیاه دویان مغرب و بر حدود
سوس اقصی و شهرها طنجه و اندلس بر کشد
و هم چنان بکشد در پس کوهها که مسلوک و مسکون
نیست تا مشرق و از پس دریا البته هیچ کشتی
نرود و ازین دریا یک خلیج بیرون آید بموضعی
که در روزگار پیشین بمغنی هرقلس سد بوده
است و اکنون انرا زقاق خوانند میان شهرهای
طنجه و اندلس و بدریا شام و روم بپیوندد و یک
خلیج دیگر بیرون آید و بر شمال جنوب اندلس
و هم بدریای شام متصل شود پس طول دریای
شام ازین موضع باشد که انرا زقاق می خوانند
در جهت مشرق بکشد تا بشهرهای شام و این
طول هزار و ششصد فرسنگ بود و میان این دو
دریای و دریای قلزم بخشکی سه روزه بیش نیست

یا دو روزه و نیم و عرض این دریا بان موضع که زقاق
است کمتر از سه فرسنگ است و بان موضع که نیمه
اوست دویست فرسنگ است و چون بشام رسد
دویست شصت فرسنگ و رودها بسیار درین
دریا می رود از کوههای روم چون نهر سیحان
و نهر جیحان و نهر بردان و این هر سه نام کوهها
است کی در حد روم اند و ازین دریا دو خلیج
بیرون می آید در ناحیت شمال یکی بدریا محیط
پیوندد خلیج اول و آنک بمشرق نزدیکترست
خلیج قسطنطینیه است و این بمحیط نرسد و خلیج
دوم که بمغرب نزدیکترست طول با محیط نود
فرسنگ است و قسطنطینیه در میان این دو خلیج
است نزدیک خلیج شرقی و درین دریا جزیرها است
بسیار و جزایر بیابان درین دریا بوده است
و نیل مصر از ناحیت جنوب با این دریا آید و از دریا
محیط نیز خلیجی دیگر بیرون آید در ناحیت شمال
بر شمال زمین صقلابیان او را دریا زنک خوانند
و تا بزمین بلغار بکشد و آن دریا که محیط نیوسته
است دریا خزر است و او را دریا آبسکون

خوانند طول او از مشرق تا مغرب دویست و شصت
فرسنگ است و عرض او دویست فرسنگ است
و رودهای بسیار درو آید که اصل آن از کوههای
شام خیزد و از زمین ارمنیه و نهر اتل از زمین
بلغار آید و نهر کر که معروفست بسپید رود
و غیر از اینها دیگر که از جنوب این دریا از
کوهها گیلان و دیلمان و طبرستان خیزد و نیست
دریای بزرگ و هیچ غیر از اینست بطایح و کرانست
است چون بحیره طبریه و بحیره شام و بحیره خوارزم
که دوری او نصد فرسنگ است و میان او و میان
دریا آبسکون بیست روزه راه است و جیحون
و سیحون درین بحیره آیند و سیحون رود فرغانه
است و اصل او از اقصی مشرق می خیزد و جویها
بسیار درو می آیند و اصل جیحون از مشرق
از جنوب زمین تبت می خیزد و یک شاخ
دیگر از زمین ختن خیزد و از کوهها
طبرستان شاخها بسیار خیزد
و هم جمع شوند اینست تمامی آنچ
خواستیم درین باب یاد کنیم
ازین شانی والله
اعلم بالصواب

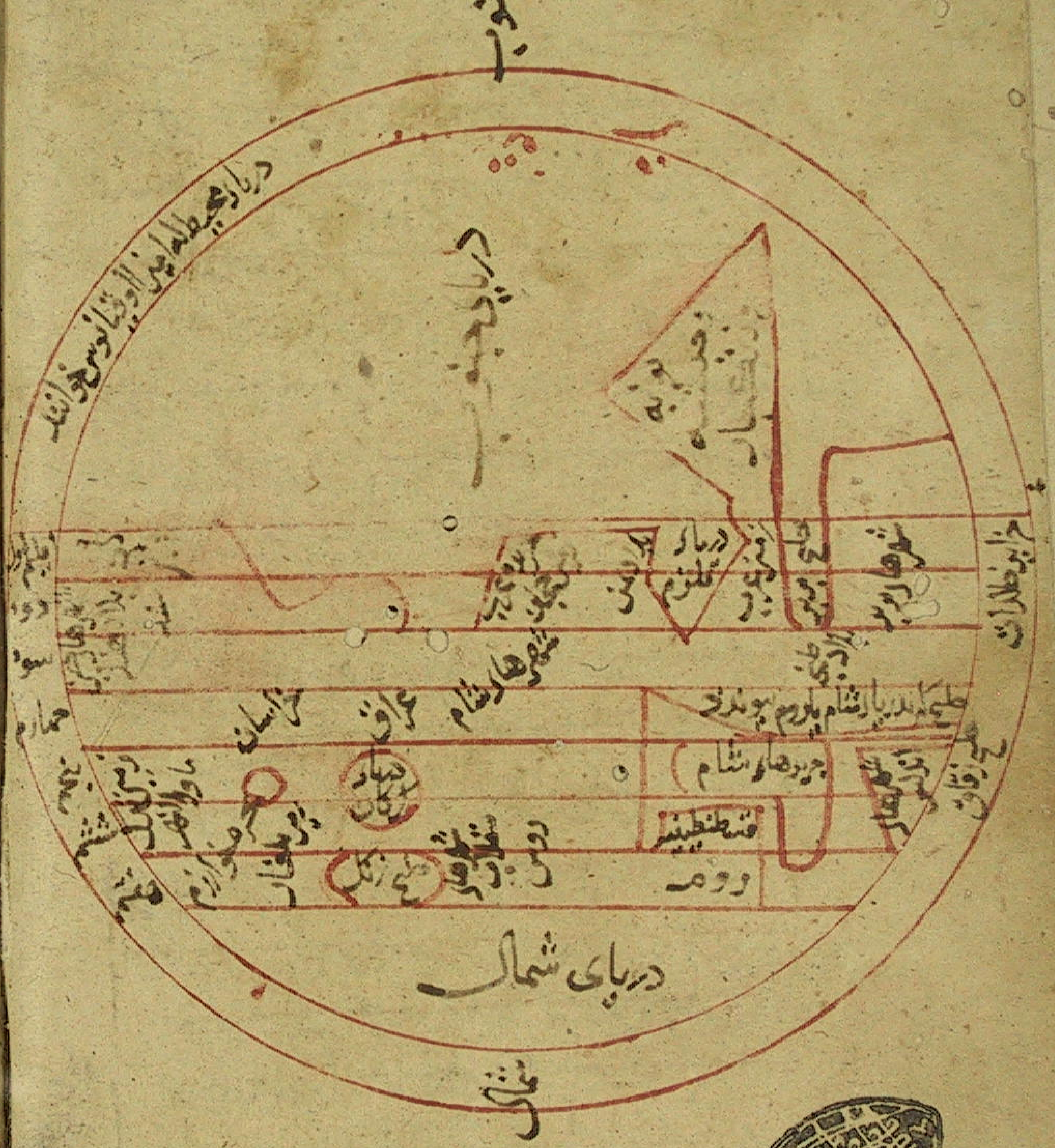
جنوب
دریای محیط که اورا اوقیانوس خوانند
خراسان
عراق
قسطنطنیه
روم
دریای شمال
شمال